

ФРАНСИС СКОТ ФИЦДЖЕРАЛД ВЕЛИКИЯТ ГЕТСБИ

Превод от английски: Нели Доспевска, 1986

chitanka.info

ГЛАВА I

Когато бях по-млад и впечатлителен, моят баща ми даде един съвет, който оттогава все се върти в главата ми.

„Почувстваш ли желание да критикуваш някого — ми рече той, — просто си спомни, че не всички хора на този свят са имали преимуществата, които си имал ти.“

Не каза нищо повече, но двамата с него винаги сме се разбирали, без много-много да приказваме, и аз доловях, че той имаше предвид нещо повече от това. В резултат придобих склоността да пестя преценките си — навик, който ми е помагал да вниквам в личността на много странни хора и също така ме е правил жертва на немалко досадници. Анормалният ум бързо открива и оценява това качество, когато го види у нормален човек, поради което стана така, че в колежа бях несправедливо обвиняван в политиканство, защото ставах довереник на неуравновесени, непознати хора, които споделяха с мен скритите си мъки. В повечето случаи аз не търсех това доверие — често пъти се преструвах, че спя, че съм зает или че съм настроен враждебно лекомислено, когато разбирах по един или друг безпогрешен признак, че на хоризонта се задава някаква съкровена тайна: защото съкровените тайни на младите хора или поне думите, с които те ги разкриват, са обикновено заимствани и страдат от явни премълчавания. Пестенето на преценките е залог за безкрайни надежди. Все още малко се боя да не пропусна нещо, ако забравя, че — както баща ми снобски намекна и аз снобски повтарям — усетът към главните изисквания на благоприличието е неравномерно разпределен между хората още при раждането.

И след като се похвалих по този начин с търпимостта си, трябва да призная, че тя си има граници. Поведението може да се корени в твърдата скала или във влажните мочурища, но след един определен момент аз не се интересувам къде е този корен. Когато миналата есен се завърнах от Източните щати, почувствах, че искам светът да е в униформа и някак си вечно да стои мирно в морално отношение, не ми

трябваше повече привилегията да се ровя в чуждите души. Като изключим Гетсби — човека, чието име тази книга носи, Гетсби, който представляваше всичко, което искрено презирам. Ако личността е непрекъснатата поредица от успешни ходове, то в неговата личност имаше нещо величествено, някаква изострена чувствителност към обещанията на живота, сякаш той бе свързан с една от онези сложни машини, които отбелязват земетресения на разстояние от десет хиляди мили. Този нюх нямаше нищо общо с онзи вял усет, който се възвеличава с наименованието „творчески темперамент“ — той се състоеше в изключителната дарба да се надява с една романтична находчивост, каквато не съм намирал у никой друг човек и каквато вероятно не ще срещна никога вече. Не — накрая Гетсби се оказа човек на място; само онова, на което той беше жертва, онзи мръсен прах, който се носеше подир мечтите му, временно притъпи интереса ми към празните мъки и краткотрайните възторзи на хората.

Членовете на семейството ми са били видни, заможни хора в този град на Средния запад от три поколения насам. Фамилията Карауей е нещо като племе и ние по традиция поддържаме, че произхождаме от херцозите Бъклу, обаче истинският основател на моя род е братът на дядо ми, който дошъл тук в 1851 година, изпратил си заместник в Гражданската война и основал фирмата за продажба на железария на едро, която днес ръководи баща ми.

Никога не съм виждал този правуйчо, обаче се предполага, че приличам на него, като специално се има предвид един негов портрет с донейде безсърдечен израз, който виси в татковата кантора. Завърших колежа Йейл в Ню Хейвън в 1915 година, точно четвърт век след баща ми, и по-късно участвах в закъснялото тевтонско преселение, познато под наименованието Световната война. Контранастъплението ми достави такова пълно удоволствие, че се завърнах неспокоен. Вместо пулсиращ център на света Средният запад сега ми изглеждаше като дивия край на вселената — затова реших да отида на Изток и да усвоя борсовото дело. Всички, които познавах, се занимаваха с ценни книжа, поради което предположих, че тази професия ще може да изхрани още един човек. Всичките ми лели и вуйчовци обсъдиха това, сякаш ми избираха основно училище, и най-последно казаха: „Хм, дда“ — с много сериозни лица, на които бе изписано колебание. Баща ми се съгласи да

ме издържа една година и след известно протакане по различни причини през пролетта на 1922 г. дойдох в Източните щати, както смятах, за постоянно.

Практичното в случая беше да си намеря квартира в града, обаче сезонът беше топъл и аз току-що бях напуснал местност с просторни ливади и дружелюбни дървета, така че, когато един млад човек от кантората ми предложи да си наемем общо жилище в някое предградие, идеята му страшно много ми хареса. Той намери къщата, очукана и паянтова виличка, за осемдесет долара месечно, обаче в последната минута фирмата му нареди да замине за Вашингтон и аз отидох в провинцията самичък. Имах си куче — най-малкото имах го няколко дни, докато не избяга, — а също и стар додж, и една прислужница финландка, която оправяше леглото ми, приготвяваше закуската и си мърмореше финландски мъдрости над електрическата печка.

Отначало ми беше самотно, но една сутрин някакъв човек, пристигнал малко по-късно от мене, ме спря на пътя.

— Как се стига до Уест Ег? — запита безпомощно той.

Обясних му. И когато продължих пътя си, вече не се чувствах самотен. Бях предводач, кореняк, който упътва хората. Без да иска, той ме беше накарал да се почувствам местен жител.

Сега, когато слънцето грееше и пъпките на дърветата се разпукваха на цели кичури с бързината на ускорен филм, аз изпитвах добре познатото чувство, че с лятото животът започва отново.

Преди всичко имаше толкова много книги за четене и от свежия живителен въздух можеше да се изтръгне толкова здраве. Купих си десетина книги по банково и кредитно дело, и по въпросите на ценните книжа и те стояха на рафта ми в червено и златно като новоизсечени пари от монетния двор, обещаващи да разкрият блестящите тайни, известни само на Мидас, на Морган и на Мецен. А освен това имах великото намерение да прочета и много други книги. В колежа проявявах донейде литературни наклонности — една година написах поредица дълбоко мъдри и банални уводни статии в „Йейл Нюз“ — и сега възнамерявах да върна в живота си всички тези неща и отново да стана най-ограниченият от всички специалисти, „всестранно развитият“ човек. Това не е само епиграма — в края на краищата човек

може да огледа живота много по-успешно през един-единствен прозорец.

По някаква случайност наех къща в едно от най-странните селища на Северна Америка. То се намираше на онзи мъничък, гъмжащ от хора остров, който се простира източно от Ню Йорк и където между другите природни чудатости има две необикновени земни образувания. На двайсет мили от града две огромни яйца, с еднакви очертания и отделени едно от друго само от мъничък залив, се вдаваха в най-посещаваната солена вода в западното полукукло, големият влажен заден двор на континента, наречен Пролив на Лонг Айланд. Те не са идеално овални, а подобно на яйцето от историята за Колумб и двете са малко сплескани в основата си, обаче външната им прилика сигурно е източник на непрестанно удивление за чайките, които летят над тях. За безкрилите същества по-интересно е несходството им във всеки друг белег освен във формата и величината.

Аз живеях в Уест Ег, т.е. западното яйце, което беше по-малко модерното от двете селища, макар че това разграничение е твърде повърхностно и не изразява странния и малко зловещ контраст между двете. Къщата ми беше на самия край на яйцето, само на петнайсет ярда от брега, притисната между две огромни сгради, които се даваха под наем за дванайсет или петнайсет хиляди долара на етаж. Тази надясно от мене беше нещо колосално, с каквато и мярка да я мерите — точно копие на някакъв Hotel de Ville в Нормандия, с кула от едната страна, съвсем нова, под тънка покривка от див бръшлян, с мраморен плувен басейн и повече от четирийсет акра морава и градина. Това беше резиденцията на Гетсби. Или по-скоро, тъй като не познавах господин Гетсби, това беше резиденцията на един господин с такова име. Моята къща дразнеше окото, но не много, защото беше малка, така че я бяха оставили. Имах изглед към водата, частичен изглед към моравата на съседа ми и утешителната близост на милионери — всичко това за осемдесет долара месечно.

Отвъд мъничкия залив белите дворци на модния Ист Ег блестяха покрай водата и историята от онова лято всъщност започна вечерта, когато отидох там на вечеря в дома на семейство Том Бюканан. Дейзи беше дъщеря на моя втора братовчедка, а Том познавах от колежа. Непосредствено след войната прекарах с тях два дни в Чикаго.

Съпругът ѝ между различните си спортни постижения беше един от най-силните играчи на ръग्би в отбора на Йейл в Ню Хейвън — в известен смисъл национална знаменитост, един от онези хора, които на двайсет и една години се издигат толкова високо, макар и в някоя съвсем тясна област, че всичко след това лъха на упадък. Семейството му беше извънредно богато — дори в колежа го упрекваха за свободата, с която харчеше парите си, — но сега беше напуснал Чикаго и бе дошъл на Изток по начин, който просто те караше да ахнеш; така например той си беше докарал екип коне за поло от Лейк Форест. Трудно беше да се възприеме, че човек от моето собствено поколение е достатъчно богат да направи това.

Не знам защо бяха дошли на Изток. Бяха прекарвали една година във Франция без никаква особена причина, а после се местеха безцелно и неспокойно тук и там, навред, където хората играеха поло и се проявяваха като богаташи. Последното им преместване било окончателно, ми каза Дейзи по телефона, обаче аз не повярвах — нямах представа какво става в сърцето на Дейзи, обаче имах чувството, че Том би скитал вечно от място на място, търсейки, с известна носталгия, безвъзвратно загубените бурни преживявания на някогашните ръग्би-мачове.

Стана така, че в една топла, ветровита вечер аз отидох с кола в Уест Ег да се видя с двамата си стари приятели, които всъщност едва познавах. Къщата им беше дори по-разкошна, отколкото си представях — весела червено-бяла резиденция в джорджийски колониален стил, с изглед към залива. Моравата започваше от плажа и вървеше към главния вход в продължение на четвърт миля; тя прескачаше слънчеви часовници, алеи, покрити с тухли, и разцъфнали градини и най-послед стигаше до къщата, като се извисяваше нагоре в светлозелени виещи се растения сякаш от самата инерция на своя бяг. Лицето на сградата бе насечено от редица френски прозорци, блеснали сега от отразеното злато на слънчевата светлина, широко разтворени за топлия следобеден ветрец, а Том Бюканан, в костюм за езда, стоеше разкراчен на предната веранда.

Той се бе променил от годините в Йейл. Сега беше як трийсетгодишен мъж със сламеноруса коса, с доста упорита уста и високомерен изглед. Две святкащи самонадеяни очи господстваха над лицето му и му придаваха вид на човек, който винаги се наклонява

войнствено напред. Дори женствената гиздавост на костюма му за езда не можеше да скрие огромната сила на това тяло — той така изпълваше лъскавите ботуши, че горният ред на връзките им се изпълваше до спукване, а едрите му мускули се очертаваха, когато рамото му се движеше под тънкия жакет. Това беше извънредно силно тяло — жестоко тяло.

Гласът му, който при говор звучеше грубо и дрезгаво, засилваше впечатлението за раздразнителност, което той създаваше. В него имаше нотка на покровителствено презрение дори спрямо хора, които му се нрави — а в Йейл бе имало хора, които истински го ненавиждаха.

„Е, няма защо да мислите, че по тези въпроси трябва да се приеме като окончателно моето мнение само защото съм по-силен и по-мъжествен от вас“ — сякаш искаше да каже той. Членувахме в едно и също колежанско дружество и макар никога да не се сближихме, винаги имах впечатлението, че той ме одобрява и иска да го харесвам, проявявайки някаква груба, предизвикателна, типично негова нежност.

Разговаряхме няколко минути на слънчевата веранда.

— Хубаво имение си имаме тук — рече той, а очите му проблясваха неспокойно.

Като ме завъртя с едната си ръка, той описа кръг с широката си длан към изгледа отпред, обгръщайки в размаха ѝ една терасовидна италианска градина, половин акър ярки рози със силен аромат и моторна лодка с тъп нос, блъскана от вълните на брега.

— То принадлежеше на Димейн, петролопроизводителя. — Завъртя ме още веднъж рязко, но учтиво. — Да влезем.

Минахме през висок коридор и влязохме в светло, боядисано в розово помещение, изцяло свързано с къщата посредством френски прозорци в двата края. Прозорците бяха полуотворени и блестяха, бели на фона на свежата трева отвън, която сякаш беше припъзляла малко навътре в къщата. В стаята полъхваше ветреца, издуваше навътре завесите в единия край и навън в другия, подобно на бледи знамена, като ги свиваше и мятеше нагоре към наподобяващия глазура на сватбена торта таван, а по винения килим играеха сенки, каквито прави вятърът на морската повърхност.

Единственият напълно неподвижен предмет в стаята беше един огромен диван, на който се намираха две млади жени, сякаш легнали в гондолата на закотвен балон. И двете бяха в бяло и роклите им

трепкаха и шумоляха, сякаш вятърът току-що ги беше довял в стаята, след като ги бе носил около къщата. Трябва да съм стоял няколко мига, заслушан в плющенето на завесите и в скърцането на картината на стената. След това се чу трясък, когато Том Бюканан затвори крайните прозорци и уловения вятър замря в стаята, а завесите, килимите и двете млади жени останаха неподвижни като балон, който плавно се е приземил.

По-младата ми беше непозната. Тя се бе излегнала в цял ръст на своя край на дивана, напълно неподвижна, с малко вдигната нагоре брадичка, сякаш крепеше на нея нещо, което имаше вероятност да падне. Дори и да ме беше видяла с крайчеца на окото си, тя не се издаде. В изненадата си едва не промърморих извинение за това, че съм я обезпокоил с влизането си.

Другата млада жена, Дейзи, направи опит да стане — наклони се леко напред, с израз на човек, който излиза от безразличието си, — сетне се засмя с безпричинен, очарователен тих смях и аз също се засмях и пристъпих напред в стаята.

— Парализирана съм от щастие.

Тя се засмя отново, като че ли беше казала нещо много духовито, и задържа за миг ръката ми, гледайки ме в лицето, сякаш в света нямаше друг човек, когото тя така много искаше да види. Това си беше неин маниер. Намекна с шепот, че презимето на девойката, която крепеше нещо на брадичката си, е Бейкър. (Чувал съм да казват, че Дейзи шепне само за да кара хората да се навеждат към нея — неуместна критика, която не правеше шепота ѝ по-малко очарователен.)

Както и да е, устните на мис Бейкър трепнаха, тя ми кимна почти недоловимо, а сетне бързо отметна глава назад — предметът, който крепеше, очевидно се беше разклатил за голям неин ужас. Отново устните ми щяха да промълвят извинение. Почти всяка проява на пълно самодоволство изтръгва от мене дълбока почит.

Отново погледнах моята братовчедка, която започна да ми задава въпроси с niskия си трепетен глас. Той беше от онези гласове, които карат ухото да следва извивките му, сякаш всяко слово е съзвучие, което никога вече няма да се повтори. Лицето ѝ беше тъжно и прелестно, усмихваха се само очите и чувствената ѝ уста, но в гласа ѝ имаше възбуда, която мъжете, които я бяха обичали, трудно забравяха:

пееща пленителност, едно прошепнато „чуй“, с което внушаваше, че само малко преди това, е правила весели, вълнуващи неща и че в следващия миг отново ще станат весели, вълнуващи неща.

Разказах ѝ как бях спрял в Чикаго за един ден на път към Източните врати и как десетина души са ѝ пратили много здраве по мен.

— Липсвам ли им? — извика възторжено тя.

— Целият град е безутешен. Задното ляво колело на всички коли е почернено като траурен венец и по северния бряг цяла нощ непрекъснато вият сирени.

— Колко прекрасно! Нека се върнем, Том. Утре! — После тя прибави без всякаква връзка: — Трябва да видиш малката.

— Бих желал.

— Заспала е. Сега е на три години. Никога ли не си я виждал?

— Никога.

— Е, трябва да я видиш... Тя е...

Том Бюканан, който крачеше неспокойно из стаята, се спря и сложи ръка на рамото ми.

— С какво се занимаваш, Ник?

— С ценни книжа.

— Къде работиш?

Казах му.

— Никога не съм чувал тази фирма — забеляза той решително.

Това ме подразни.

— Ще я чуеш — отговорих сопнато. — Ще и чуеш, ако останеш на Изток.

— О, ще остана, не се тревожи — рече той, като погледна към Дейзи, а сетне отново към мене, готов да посрещне нови забележки. — Трябва да съм истински глупак, за да живея другаде.

В този момент мис Бейкър каза: „Абсолютно вярно!“ — така внезапно, че аз се сепнах — това бяха първите думи, които тя бе произнесла, след като бях влязъл в стаята. Очевидно това изненада нея толкова, колкото и мене, защото тя се прозина и с няколко бързи, ловки движения се изправи наред стаята.

— Схванах се — оплака се тя, — не помня вече откога лежа на този диван.

— Не поглеждай към мен — отвърна Дейзи. — Цял следобед се мъча да те накарам да отидем в Ню Йорк.

— Не, благодаря — каза мис Бейкър към четирите коктейла, току-що донесени от помещението за сервиране. — Сега усилено тренирам.

— Тренираш! — погледна я домакинът недоверчиво. Той глътна коктейла си, сякаш беше капка на дъното на чашата. — Просто не мога да разбера как изобщо успяваш да постигнеш нещо.

Погледнах към мис Бейкър, като се чудех какво може „да постига“. Правеше ми удоволствие да я гледам. Тя беше слаба девойка с малък бюст, с изправена стойка, която подчертаваше, като отхвърляше назад раменете си подобно на млад кадет. Сивите ѝ, зачервени от слънцето очи ме гледаха с учтиво любопитство, отговарящо на моето, от едно бледо, очарователно, недоволно лице. Сега ми се стори, че съм я виждал някъде по-рано — нея или нейна снимка.

— Вие живеете в Уест Ег — каза презрително тя. — Познавам един човек там.

— Не познавам нито един...

— Сигурно познавате Гетсби.

— Гетсби? — запита Дейзи. — Кой Гетсби?

Преди да успее да кажа, че ми е съсед, съобщиха, че вечерята е сложена; като мушна властно твърдата си ръка под моята, Том Бюканан ме изведе стремително от стаята, сякаш преместваше шахматна фигурка от едно квадратче в друго.

Изящно отпуснали ръце върху бедрата си, двете млади жени излязоха пред нас на розово оцветената веранда, открита към залеза, където четири свещи блещукаха на масата в стихналия вятър.

— Защо свещи? — възрази Дейзи, като се намръщи. Тя ги изгаси с пръсти. — След две седмици настъпва най-дългият ден в годината. — Дейзи изгледа всички ни с грейнал поглед. — И вие ли винаги чакате най-дългия ден на годината, а след това го пропускате? Аз винаги следя за най-дългия ден в годината, а след това го пропускам.

— Трябва да измислим нещо — прозина се мис Бейкър, сядайки на масата така, като че ли си лягаше в леглото.

— Добре — съгласи се Дейзи. — Какво да измислим? — Тя се обърна безпомощно към мене: — Какво измислят хората?

Преди да мога да ѝ отговоря, очите ѝ се приковаха с почуда върху малкия ѝ пръст.

— Погледни! — оплака се тя. — Ударила съм го.

Всички погледнахме — кокалчето на ставата беше посиняло.

— Ти си направил това, Том — упрекна го тя. — Знам, че не си искал, но все пак си го направил. Това ми е наградата, задето съм се омъжила за такава мечка, за такъв едър и тромав екземпляр като...

— Мразя тази дума „тромав“ — възрази сърдито Том — дори и на шега.

— Тромав — настоя Дейзи.

На моменти тя и мис Бейкър говореха едновременно, без това да дразни, и с шеговита непоследователност, която не беше съвсем бърборене — хладна като белите им рокли и безстрастните им очи, с липса на каквото и да било желание. Те бяха тука и приемаха Том и мен, като полагаха само от учтивост приятно усилие да забавляват или да бъдат забавлявани. Знаеха, че скоро вечерята щеше да свърши и малко по-късно вечерта също щеше да свърши и чисто и просто ще остане зад гърба им. Всичко това беше съвсем различно от нещата на Запад, където вечерта преминава припряно от една фаза в друга към завършека си във вечно неудовлетворено очакване или просто в нервен страх от самия момент.

— Караш ме да се чувствам нецивилизован, Дейзи — признах аз при втората чаша не много отлежало, но все пак хубаво бордо. — Не можеш ли да говориш за реколтата или нещо такова?

С тази забележка не исках да кажа нищо особено, но тя бе възприета по неочакван начин.

— Цивилизацията се руши — избухна Том. — Не мога да не бъда страшен песимист. Чел ли си „Възходът на империята на цветнокожите“ от Годар?

— Не — отвърнах аз, доста изненадан от тона му.

— Книгата е чудесна и всеки трябва да я прочете. Главната мисъл е, че ако не внимаваме, бялата раса ще бъде... ще бъде напълно погълната. Всичко това е научно доказано.

— Том е започнал да става много интелектуален — каза Дейзи с неволно тъжно изражение. — Чете интелектуални книги с дълги думи в тях. Коя беше думата, която ние...

— Е, да, всички тези книги са научни — настоя Том, поглеждайки я раздразнено. — Този човек е проучил добре въпроса. Необходимо е ние, господстващата раса, да внимаваме добре, иначе другите раси ще вземат нещата в свои ръце.

— Трябва да ги смачкаме — прошепна Дейзи, намигайки ожесточено към жаркото слънце.

— Трябва да живеете в Калифорния — започна мис Бейкър, но Том я прекъсна, като се размърда тежко в стола си.

— Мисълта е, че ние сме северна раса. Аз и ти, и ти, и... — След мигновено колебание той включи Дейзи с леко кимване и тя отново ми намигна. — И ние сме създали всички неща, които съставляват цивилизацията — науката, изкуството и изобщо всичко това. Разбирате ли?

Имаше нещо трогателно в съсредоточеността му, сякаш неговото самодоволство, по-изострено, отколкото в миналото, вече не му беше достатъчно. Когато почти веднага след това телефонът вътре иззвъня и икономът напусна верандата, Дейзи се възползува от краткото прекъсване и се наклони към мен.

— Ще ти кажа една семейна тайна — прошепна тя възторжено. — Отнася се до носа на иконома. Искаш ли да чуеш за носа на иконома?

— Затова съм дошъл тази вечер.

— Е добре, той невинаги е бил иконом; лъскал е приборите на някакви хора в Ню Йорк, които имали сребърен сервиз за двеста души. Трябвало да ги лъска от сутрин до вечер, докато най-последно това започнало да се отразява на носа му.

— Нещата тръгнали от лошо към по-лошо — подсказва мис Бейкър.

— Да, нещата тръгнали от лошо към по-лошо, докато най-последно той трябвало да напусне мястото си...

За момент последният слънчев отблясък падна с романтична нежност върху светналото ѝ лице; гласът ѝ ме застави да се наведа задъхано напред, докато слушах — сетне отблясъкът се стопи, всички светлинни я оставяха, помайвайки се със съжаление, подобно на деца, които напускат някоя приятна улица привечер.

Икономът се върна и прошепна нещо на ухото на Том, на което той се намръщи, бутна назад стола си и без да продума, влезе вътре.

Като че ли отсъствието му събуди нещо у Дейзи и тя се наклони отново напред, а гласът ѝ трептеше и пееше.

— Голямо удоволствие е за мен да те виждам на масата си, Ник. Напомняш ми за... за роза, същинска роза. Не е ли така? — обърна се тя за потвърждение към мис Бейкър. — Не е ли същинска роза?

Това не беше вярно. Аз ни най-малко не приличам на роза. Тя просто фантазираше, но от нея се излъчваше някаква вълнуваща топлина, сякаш сърцето ѝ се мъчеше да дойде при теб, скрито в някоя от тези задъхани, трепетни думи. Сетне изведнъж тя хвърли кърпата си на масата, извини се и влезе вътре.

Мис Бейкър и аз си разменихме кратки погледи, съзнателно лишени от значение. Тъкмо щях да заговоря, когато тя се изправи живо на стола си и каза предупредително:

— Шт!

Понижен възбуден шепот се чуваше от стаята и мис Бейкър се наведе напред, без да се срамува, мъчейки се да чуе думите. Шепотът стана почти доловим, стихна, извиси се развълнувано и след това напълно спря.

— Този Гетсби, за когото споменахте, е мой съсед — започнах аз.

— Не говорете. Искам да чуя какво става.

— Става ли нещо? — запитах невинно аз.

— Искате да кажете, че не знаете? — удиви се мис Бейкър, искрено изненадана. — Мислех, че всички знаят.

— Аз не.

— Вижте... — рече колебливо тя. — Том си има някаква жена в Ню Йорк.

— Има си някаква жена! — повторих в недоумение аз. Мис Бейкър кимна.

— Би могла да бъде по-деликатна и да не го търси по телефона по време на вечеря. Не мислите ли?

Почти преди да осъзная значението на думите ѝ, се чу шумоленето на рокля и скърцането на кожени ботуши и Том и Дейзи се върнаха на масата.

— Неизбежно беше! — извика Дейзи с напрегната веселост.

Тя седна, погледна изпитателно мис Бейкър, сетне мен и продължи:

— Хвърлих поглед за малко навън. Много е романтично. На моравата има една птичка — мисля, че е славей, пристигнал с някой от корабите на „Кунард“ или „Уайт Стар Лайн“. Така се е разпял... — Гласът ѝ зачурулика: — Романтично, нали, Том?

— Много романтично — рече той, а сетне се обърна с жалък вид към мен: — Ако е достатъчно светло след вечеря, ще те заведа в конюшните.

Телефонът вътре иззвъня рязко и когато Дейзи поклати решително глава към Том, въпросът за конюшните и изобщо всички въпроси се стопиха. След счупените късчета на последните пет минути от вечерята си спомням как свещите, без да има защо, бяха запалени отново и ме обзе чувство, че искам да погледна всички право в очите и същевременно да избягна техните погледи. Не можех да отгадая какво мислеха Том и Дейзи, но се съмнявам дали дори мис Бейкър, която очевидно притежаваше закалката на скептицизма, беше успяла да премахне от съзнанието си тази писклива металическа настоятелност на петия гостенин. На някои хора това положение би могло да изглежда интригуващо — обаче аз изпитах инстинктивно желание незабавно да позвъня в полицията.

Излишно е да казвам, че за конете повече не се спомена. Том и мис Бейкър, два силуета в здрача, се отправиха отново към библиотеката, сякаш да бдят над някакъв въображаем мъртвец, а аз, като се мъчех да се покажа приятно заинтригуван и малко глух за онова, което ставаше около мен, последвах Дейзи през няколко свързани помежду си веранди към терасата отпред. В нейния дълбок мрак ние седнахме един до друг на тръстикова скамейка.

Дейзи сложи ръце на лицето си, сякаш опипваше прелестната му форма, а очите ѝ постепенно се насочиха към кадифения сумрак. Видях, че е обхваната от бурни чувства, затова зададох няколко според мен успокоителни въпроса за момиченцето ѝ.

— Ние не се познаваме много добре, Ник — каза внезапно тя, — макар че сме братовчеди. Ти не дойде на сватбата ми.

— Не се бях върнал от войната.

— Вярно е — рече колебливо тя. — Както и да е, много лоши неща са минали през главата ми, Ник, и аз гледам доста цинично на всичко.

Очевидно тя имаше причина за това. Зачаках, но тя не каза нищо повече и след известно време аз се върнах малко безпомощно към въпроса за дъщеря ѝ:

— Предполагам, тя говори и... яде, и всичко.

— О, да. — Тя ме погледна разсеяно. — Слушай, Ник, нека ти кажа какви бяха първите ми думи, когато тя се роди. Би ли искал да чуеш?

— Много.

— Ще ти покажа как съм започнала да гледам на... нещата. Е, добре, тя беше на по-малко от един час и Том беше бог знае къде. Събудих се от упойката с чувство на пълна изоставеност и веднага запитах сестрата дали бебето е момче или момиче. Тя ми каза, че е момиче, и тогава аз обърнах глава и заплаках. „Добре — рекох аз, — доволна съм, че е момиче. И се надявам, че ще е глупачка — това е най-доброто нещо, което едно момиче може да бъде на този свят, красива малка глупачка.“ Виждаш ли, аз смятам, че изобщо всичко е ужасно — продължи тя убедено. — Всички мислят така — най-напредналите хора. А аз знам. Много нещо съм видяла и преживяла. — Очите ѝ забляскаха наоколо предизвикателно, малко като очите на Том, и тя се засмя с пронизващо презрение. — Нямам никакви илюзии — божичко, нямам никакви илюзии!

В момента, когато гласът ѝ пресекна и престана да се налага на вниманието и на съзнанието ми, аз долових основната неискреност на думите ѝ. Това ме накара да изпитам чувство на неловкост, сякаш цялата вечер беше някакъв трик, нагласен да ме разчувства. Зачаках и наистина в миг тя ме погледна с чудесна престорена усмивка, сякаш бе утвърдила членството си в някакво високопоставено тайно общество, към което тя и Том принадлежаха.

Вътре алената стая беше грейнала в светлина. Том и мис Бейкър седяха в двата края на дългия диван и тя му четеше на висок глас от списание „Сатърди Ивнинг Поуст“ — думите, изречени шепнешком и равно, се сливаха в успокояваща мелодия. Светлината на лампата, бляскава върху обувките му и матова върху косата ѝ с цвят на есенен лист, пробягна по хартията, когато тя обърна една страница и деликатните мускули на ръцете ѝ потрепнаха.

Когато влязохме, тя ни направи знак да мълчим, като вдигна за миг ръка.

— Разказът ще продължи — каза та, като подхвърли списанието на масата — в следващия брой.

Тя постоя напрегнато, полюлявайки нервно коляното си, след което се изправи.

— Десет часът — забеляза тя, като че ли видя това на тавана. — Време е това добро момиче да си ляга.

— Джордън ще участва в утрешното състезание в Уестчестър — обясни Дейзи.

— О, вие сте Джордън Бейкър!

Сега разбрах защо лицето ѝ ми беше познато — този приятен и същевременно надменен поглед се бе насочвал към мене от много снимки из спортния живот в Ашвил, Хот Спрингс и Палм Бийч. Също така бях чувал за нея някаква история, унижителна, неприятна история, но отдавна бях забравил точно каква.

— Лека нощ — каза тя меко. — Ще ме събудите в осем, нали?

— Ако станеш.

— Ще стана. Лека нощ, мистър Карауей. Пак ще се видим.

— Разбира се, че пак ще се видите — потвърди Дейзи. — Дори смятам да ви оженя. Идвай често, Ник, и аз, така да се каже, ще... о, ще ви тласна един към друг. Знаете, ще ви затварям случайно заедно в килера за бельо, ще ви пускам с лодка в морето, този вид неща...

— Лека нощ — извика мис Бейкър от стълбата. — Не съм чула ни думичка.

— Тя е добро момиче — рече след малко Том. — Не бива да я оставят да скита така из страната.

— Кой не бива? — запита хладно Дейзи.

— Близките ѝ.

— Близките ѝ са една леля, горе-долу на хиляда години. Освен това Ник ще се погрижи за нея, нали, Ник? Това лято тя много пъти ще прекарва тук края на седмицата. Смятам, че домашната среда ще ѝ окаже много добро влияние.

Дейзи и Том се спогледаха мълчаливо.

— От Ню Йорк ли е? — запитах аз бързо.

— От Луивил, Невинните си девически години прекарахме заедно там. Прекрасните ни невинни...

— Поговори ли си сърдечно с Ник на верандата? — попита внезапно Том.

— Поговорих ли? — Тя ме погледна. — Не си спомням, но мисля, че разговаряхме за северната раса. Да, сигурна съм. Това просто ни увлече и първото нещо...

— Не вярвай на всичко, което чуеш, Ник — посъветва ме той.

Отвърнах нехайно, че не съм чул абсолютно нищо, и малко след това станах да си вървя. Те дойдоха до вратата с мен и застанаха един до друг във весел квадрат светлина. Като запалих мотора си, Дейзи извика заповеднически:

— Чакай! Забравих да те попитам нещо, а то е важно. Чухме, че си се сгодил за някаква девойка, от Западните щати.

— Вярно — потвърди любезно Том. — Чухме, че си се сгодил.

— Клевета е. Твърде беден съм.

— Но ние чухме — настоя Дейзи, като ме изненада с начина, по който отново се разтвори като цвете. — Чухме го от трима души, така че трябва да е вярно.

Разбира се, знаех за какво намекваха, но не можеше и дума да става, че съм сгоден. Това, че клюката бе оповестила предварително годеща, беше една от причините да замина на Изток. Човек не може да престане да се среща с една стара приятелка заради мълвата, а от друга страна, нямах намерение да се оставя да бъда оженен поради хорските приказки.

Техният интерес донейде ме трогна и ги направи по-малко чужди и богати, но въпреки това аз се чувствах объркан и малко отвлечен, докато се отдалечавах. Струваше ми се, че онова, което Дейзи трябваше да направи, беше да хукне от къщата, с детете в ръце, но очевидно в главата ѝ нямаше такива намерения. Що се отнася до Том, фактът, че си „имаше някаква жена в Ню Йорк“, всъщност беше по-малко изненадващ от това, че някаква книга го бе потиснала. Нещо го караше да предъква остарели идеи, сякаш здравият му физически егоизъм вече не подхранваше властното му сърце.

Лятото беше в разгара си по покривите на крайпътните кръчми и пред гаражите на шосето, където нови червени петролни помпи се издигаха във вировете светлина, и когато стигнах до жилището си в Уест Ег, аз закарах колата под навеса и поседях малко на една изоставена косачка за трева в двора. Вятърът бе стихнал, оставяйки подире си

светла, изпълнена със звуци нощ; в дърветата пърхаха крила, а жабешкият хор настойчиво се извисяваше, жизнен и многогласен като орган, подхранван от надутите мехове на земните недра. Силуетът на котка гъвкаво се прокрадваше на лунната светлина и като обърнах глава, за да я проследя, забелязах, че не съм сам — на петдесет фута от мен от сянката на резиденцията на съседа ми се беше появила една фигура, застанала с ръце в джобовете и загледана в сребристия пращец на звездите. Нещо в спокойните движения и в сигурната стойка на краката върху моравата ми подсказа, че това е самият Гетсби, дошъл да определи коя част от местното небе е негова.

Реших да му се обадя. Мис Бейкър бе споменала за него на вечеря и това би могло да послужи като повод за запознаване. Обаче аз не му се обадох, тъй като той внезапно даде да се разбере, че иска да бъде сам — простря ръце към тъмната вода по странен начин и макар да бях далеч от него, можех да се закълна, че той трепереше. Несъзнателно погледнах към морето и не можах да различа нищо освен една-единствена зелена светлинна, малка и далечна, която беше може би краят на док. Когато погледнах отново към Гетсби, той беше изчезнал и аз бях пак сам в неспокойния мрак.

ГЛАВА II

На около половината път между Уест Ег и Ню Йорк шосето изведнъж пресреща железопътната линия и върви успоредно с нея четвърт миля, сякаш за да избегне някаква злокобна местност. Това е една долина от пепел — странно място, където пепелта расте както житото от нивите: тя образува могили, хълмове и фантастични градини; приема формите на къщи и комини и на извисяващ се нагоре пушек, и най-после с някакво свръхестествено усилие — на пепелявосиви хора, които се движат като в сумрак и бързо изчезват от погледа, като че ли се разпадат отново на прах, разтворени в пепелявия въздух. От време на време колона сиви коли пропълзва по един невидим път, издава някакъв призрачен скърцащ звук и спира, и веднага пепелявосивите хора се струпват с оловносиви лопати и вдигат непроницаем облак, който закрива от погледа неясните им действия.

Но над сивата земя и безцветния прах, който непрекъснато се стеле над нея, забелязвате след малко очите на доктор Т. Дж. Екълбърг. Очите на доктор Т. Дж. Екълбърг са сини и огромни — само ретината им е по един ярд. Те не гледат от лице, а от грамадни жълти очила, поставени на несъществуващ нос. Очевидно някой окулист, голям шегаджия, ги е сложил там, за да увеличи клиентелата си в градчето Куинс, и след това сам е потънал във вечната слепота на небитието или ги е забравил и си е отишъл. Обаче очите, избледнели от дългите дни под слънце и дъжд, обгръщат замислено мрачното бунище.

Пепелявата долина е заобиколена от една страна с малка нечиста река и когато подвижният мост се вдига, за да минат шлеповете, пътниците в чакащите влакове могат да наблюдават потискащата гледка цял половин час. Тук винаги се чака най-малко една минута и това ми даде възможност за първи път да видя любовницата на Том Бюканан.

На факта, че той има любовница, се наблягаше навред, където го знаеха. На познатите му не се нравеше, че той се появяваше в модните кафенета с нея, оставяше я на някоя маса и се разхождаше насам-

натам, като разговаряше с този или онзи. Макар да любопитствах да я видя, нямах желание да се запознавам с нея, но това се случи. Един следобед отидохме с Том в Ню Йорк с влака и когато свряхме до пепелта, той скочи на крака и като ме дръпна за лакътя, буквално ме измъкна от вагона.

— Слизаме — каза настоятелно той. — Искам да се запознаеш с приятелката ми.

Изглежда, на обяд доста се беше налял и твърдото му решение да му правя компания граничеше с насилие. Високомерното му предположение беше, че в неделя следобед нямах по-интересна работа.

Прескочих след него една ниска белосана железопътна ограда и двамата се върнахме стотина ярда назад по шосето под упорито вперения поглед на доктор Екълбърг. Единствената сграда, която се виждаше, беше малък жилищен блок от жълти тухли, издигнат на края на пустата местност — зачатък на бъдеща главна улица, неграничаща абсолютно с нищо. Долу имаше три помещения: едното се даваше под наем, второто беше денонощен ресторант, до който се стигаше по пътечка от пепел, третото беше гараж — „Поправки. Джордж Б. Уилсън. Покупка и продажба на коли“ — и аз последвах Том вътре.

Обстановката беше бедна и гола: единствената кола, която се виждаше, беше покритата с прах развалина на един Форд, сгъшена в тъмен ъгъл. Мина ми през ума, че това подобие на гараж е само параван и че отгоре са скрити тайнствени и разкошни помещения, когато самият собственик се появи на вратата на една канцеларийка, като бършеше ръцете с парцал. Той беше рус, унил човек, анемичен, но нелишен от известна красота. Когато ни видя, в светлосините му очи проблесна слаб лъч на надежда.

— Здравей, Уилсън, стари приятелю — каза Том, като го тупна весело по рамото. — Как е работата?

— Не мога да се оплача — отвърна неубедително Уилсън. — Кога ще ми продадете онази кола?

— Идущата седмица; моят човек сега работи нещо по нея.

— Малко бавничко работи, а?

— Не, не работи бавничко — рече студено Том. — Пък ако гледаш на тази работа така, може би ще е по-добре в края на краищата да я продам другаде.

— Не искам да кажа това — побърза да се оправдае Уилсън. — Просто мисълта ми беше...

Гласът му замря и Том огледа нетърпеливо гаража.

После чух стъпки по някаква стълба и в миг пищната фигура на една жена препречи светлината, идваща от вратата на канцеларийката. Тя беше към трийсет и пет годишна и малко едра, обаче носеше плътта си чувствено, както някои жени умеят да правят това. Лицето ѝ над тъмносинята рокля на капки от крепдешин, не съдържаше никакъв проблясък или лъч на хубост, но от цялата ѝ снага лъхаше жизненост, която се долавяше веднага, като че ли горещата ѝ кръв можеше да закипи всеки момент. Тя се усмихна бавно, мина край съпруга си, сякаш той изобщо не съществуваше, и се здрависа с Том, гледайки го право в очите. После навлажни устните си и без да се обръща, каза на мъжа си с мек, дрезгав глас:

— Защо не донесеш столове, та човек да може да седне?

— О, разбира се — съгласи се бързо Уилсън и тръгна към малката канцеларийка, като веднага се сля а циментеносивия цвят на стените. Белият прах обви тъмнея му костюм и пепелявата му коса, така както обвиваше всичко наоколо — освен съпругата му, която се приближи към Том.

— Искам да те видя — каза Том жадно. — Вземи следващия влак.

— Добре.

— Ще те чакам до вестникарската будка на по-ниския перон.

Тя кимна и се отделя от него точно когато Джордж Уилсън се появи с два стола от вратата на канцеларийката си.

Почакахме я надолу по пътя, където не можеха да ни видят. Това беше няколко дни преди Четвърти юли и едно сиво, мършаво италианче поставяше фишеци край железопътната линия.

— Ужасно място, нали — каза Том, разменяйки смръщен поглед с доктор Екълбърг.

— Страшно.

— За нея е добре да се маха понякога оттам.

— Съпругът ѝ не възразява ли?

— Уилсън? Той мисли, че тя отива на гости у сестра си в Ню Йорк. Толкова е тъп, че просто не съзнава, че живее.

Така Том Бюкенан, приятелката му и аз отидохме заедно в Ню Йорк — всъщност не съвсем заедно, тъй като мисис Уилсън седеше дискретно в друг вагон. Том зачиташе поне дотолкова деликатността на онези обитатели на Ист Ег, които може би бяха във влака.

Беше сменила роклята си с кафяв муселин на фигури, който се опъна плътно по възшироките ѝ бедра, когато Том ѝ помогна да слезе на перона в Ню Йорк. Тя си купи от вестникарската будка един брой на „Нюйоркски клюки“ и едно филмово списание, а от дрогерията на гарата крем за лице и малко шишенце парфюм. Горе, в кънтящия мрачен тунел, тя пропусна четири таксита, след което избра едно ново, бледолилаво със сива тапицерия, и с него ние напуснахме гарата и излязохме на блесналата слънчева светлина. Но веднага се извърна рязко от прозореца, и като се наклони напред, почука на предното стъкло.

— Искам да си взема едно от онези кученца — каза нетърпеливо тя. — Искам едно за апартамента. Хубаво е човек да си има куче.

Със заден ход колата се приближи към един побелял старец, който странно много приличаше на Джон Д. Рокфелер. В повесена на врата му кошница се бяха свили десетина новородени паленца от неопределена порода.

— Каква порода са? — запита нетърпеливо мисис Уилсън, когато той се приближи до прозореца на таксито.

— Всякаква. Каква порода искате, госпожо?

— Бих желала да имам едно от онези полицейски кучета, но сигурно нямате такива.

Човекът се завзира неуверено в кошницата, пхна си ръката и извади едно, държейки го за врата, докато то се гърчеше.

— Това не е полицейско куче — забеляза Том.

— Не, не е точно полицейско-рече човекът с разочарование в гласа си. — По-скоро е от породата еърдейл. — Той прокара ръка по кафявия му, приличен на парцал за миене гръб. — Погледнете този кожух. Кожух и половина. Това куче никога няма да ви създава неприятности с разни настинки.

— Колко е миличко — каза възторжено мисис Уилсън. — Колко струва?

— Това куче? — Той го погледна с възхищение. — Това куче ще ви струва десет долара.

Кучето, порода еърдейл — несъмнено в него имаше някакви следи от тази порода, при все че лапите му бяха удивително бели, — промени собственика си и се сгуши в полата на мисис Уилсън, където тя с възторг галеше мразоустойчивата му козина.

— Момче ли е или момиче? — запита деликатно тя.

— Това куче? Това куче е момче.

— Кучка е — рече Том решително. — Ето ти парите. Върви и си купи още десет кучета с тях.

Продължихме към Пето Авеню, топло и меко, почти пасторално в летния неделен следобед. Нямахме да се изненадам, ако видех голямо стадо бели овце да завиват на пресечката.

— Спри — рекох аз, — тук трябва да ви оставя.

— Не, няма — прекъсна ме бързо Том. — Мъртъл ще се обиди, ако не дойдеш в апартамента. Нали, Мъртъл?

— Карай — настоя тя. — Ще телефонирам на сестра си Катрин. Хора, които разбират, казват за нея, че е много красива.

— Е, бих желал да дойда, но...

Продължихме и отново пресякохме парка на запад. На Сто петдесет и осма улица колата спря пред една сграда, така притисната от съседните здания, че приличаше на резен бял кейк. Като хвърли царствен поглед на съседната околност, мисис Уилсън взе кучето си и другия покупки и влезе високомерно вътре.

— Ще поканя семейство Маккий — оповести тя, докато се качваше с асансьора. — И, разбира се, трябва да повикам и сестра си.

Апартаментът беше на най-горния етаж — малка всекидневна, малка столова, малка спалня и баня. Всекидневната беше препълнена с тапицирани мебели, прекалено големи за нея, така че, когато човек се движеше наоколо, непрестанно се спъваше в сцени, които представляваха дами, люлеещи се в градините на Версай. Единствената картина беше силно увеличена снимка, на пръв поглед кокошка, кацнала на замацана скала. Погледната от разстояние обаче, кокошката се превръщаше в боне и образът на пълна възрастна дама засияваше в стаята. Няколко стари броя на „Нюйоркски клюки“ лежах на масата заедно с един екземпляр от книгата „Саймън, наречен Питър“ и няколко от малките списания, посветени на скандалната хроника на Бродуей. Мисис Уилсън се зае най-напред с кучето. Момчето, което обслужваше асансьора, отиде неохотно за кутия със

слама и за малко мляко, към което добави по собствена инициатива кутия големи, твърди кучешки бисквити — една от които се разтопяваше апатично в чинийка с мляко цял следобед. Междувременно Том извади бутилка уиски от един заключен шкаф на бюрото.

Бил съм пиян точно два пъти в живота си и вторият път беше през този следобед, така че всичко, което се случи, има смътна, неясна форма, макар че до след осем часа апартаментът бе изпълнен с весела слънчева светлина. Седнала в скута на Том, мисис Уилсън повика по телефона няколко души; после цигарите се свършиха и аз отидох да купя от дрогерията на ъгъла. Когато се върнах, и двамата бяха изчезнали, така че аз седнах дискретно във всекидневната и прочетох една глава от „Саймън, наречен Питър“. Или четивото беше ужасно, или уискито изопачаваше нещата, тъй като не открих никакъв смисъл.

Точно когато Том и Мъртъл (след първата чаша мисис Уилсън и аз започнахме да си говорим на име) се появиха отново, гостите започнаха да пристигат.

Сестрата Катрин беше стройна, светска жена на около трийсет години, с плътно прилепнала червена коса, подстригана късо по модата, и с млечнобяло, напудрено лице. Веждите ѝ бяха изскубани, а след това изрисувани дръзко под ъгъл, обаче усилията на природата да възстанови първоначалния образ придаваха неяснота на лицето ѝ. Когато се движеше, непрестанно се чуваше тракането на безброй керамични гривни, които дрънкаха нагоре-надолу по ръцете ѝ. Тя влезе така безцеремонно и огледа мебелите с такова чувство на собственост, че се почудих дали не живее там. Но когато я запитах, тя се засмя невъздържано, повтори на висок глас въпроса ми и заяви, че живее с приятелка в хотел.

Мистър Маккий беше блед, женствен мъж от долния етаж. Беше се току-що избърснал, тъй като на едната си скула имаше бяла следа от сапунена пяна. Поздрави всички в стаята с най-голямо уважение. Уведоми ме, че е от „артистичните кръгове“ и по-късно подразбрах, че е фотограф и че той бе направил неясното увеличение на снимката на мисис Уилсъновата майка, която висеше на стената, размазана като ектоплазма. Жена му беше писклива, отпусната, хубава и ужасна. Тя ми каза гордо, че откакто са се оженили, съпругът ѝ я бил снимал сто двайсет и седем пъти.

Мисис Уилсън си бе сменила тоалета малко преди това и сега беше в сложен модел следобедна рокля от кремав шифон, която непрестанно шумолеше, когато се носеше из стаята. Под влияние на роклята личността ѝ също беше претърпяла промяна. Кипящата жизненост, която беше така забележителна в гаража, се бе превърнала във внушително високомерие. Смехът ѝ, жестовете ѝ, думите ѝ всеки момент ставаха все по-превзети; тя сякаш се увеличаваше, а стаята около нея се смалчаваше, докато най-после изглеждаше, като че ли се върти на една шумна, скърцаща ос в изпълнения с дим въздух.

— Скъпа — каза тя на сестра си с висок, превзет крясък, — повечето от тези хорица непрестанно те мамят. Само за пари мислят. Миналата седмица повиках тук една жена да се погрижи за краката ми и когато ми даде сметката, човек можеше да си помисли, че ми е оперирала апендикса.

— Как се нарича тази жена? — запита мисис Маккий.

— Мисис Ебърхард. Занимава се с краката на хората по домовете им.

— Роклята ви ми харесва — забеляза мисис Маккий, — възхитителна е.

Мисис Уилсън отхвърли комплиментата, като вдигна презрително вежди.

— Нищо и никакъв парцал — рече тя. — Измъквам я понякога, когато не ме интересува как изглеждам.

— Но на вас ви стои чудесно, ако разбирате какво искам да кажа — продължи мисис Маккий. — Ако само Честър можеше да ви улови в тази поза, смятам, че би могъл да направи нещо хубаво.

Всички погледнахме мълчаливо към мисис Уилсад, която отмести кичур коса над очите си и отвърна на погледа ни със светнала усмивка. Мистър Маккий я наблюдаваше напрегнато, с глава на една страна, а после започна да движи бавно ръката си назад-напред пред лицето.

— Бих променил светлината — каза след малко той. — Бих искал да покажа моделировката на чертите и бих опитал да уловя цялата коса отзад.

— Аз не бих и помислила да променям светлината — извика мисис Маккий. — Смятам, че...

Съпругът и промълви: „Шт!“ — и ние всички погледнахме отново обекта, след което Том Бюканан се прозина гласно и се изправи на крака.

— Семейство Маккий, трябва да пийнете нещо — каза той. — Донеси още лед и минерална вода, Мъртъл, преди да са заспали всички.

— Казах на онова момче за леда. — Мъртъл вдигна вежди, отчаяна от хитруването на долните класи. — Какви хора! Все трябва да бъдеш нащрек с тях.

Тя ме погледна и се засмя безсмислено. После се хвърли към кучето, целуна го възторжено и се донесе към кухнята, сякаш цяла дузина майстор-готвачи очакваха там заповедите ѝ.

— Направих някои хубави неща за Лонг Айланд — заяви мистър Маккий.

Том го погледна безучастно.

— Два от тях сложихме долу в рамка.

— Два какво? — запита Том.

— Два етюда. Единия наричам „Монток Пойнт — чайките“, а другия — „Монток Пойнт — морето“.

Сестра Катрин седна до мен на кушетката.

— И вие ли живеете на Лонг Айланд? — запита тя.

— Аз живея в Уест Ег.

— Наистина ли? Бях там преди около месец. У един човек, наречен Гетсби. Познавате ли го?

— Живея до него.

— Знаете ли, казват, че бил племенник или братовчед на кайзер Вилхелм. Оттам идвали всичките му пари.

— Така ли?

Тя кимна.

— Боя се от него. Не бих искала да имаме нищо общо.

Това интересно сведение за моя съсед беше прекъснато от мисис Маккий, която посочи внезапно към Катрин.

— Честър, мисля, че би могъл да направиш един етюд с нея — извика тя, но Маккий само кимна отегчено и насочи вниманието си към Том.

— Бих желал да работя повече из Лонг Айланд, но няма кой да ме представи. Единственото нещо, което искам, е да ме въведете.

— Отнеси се до Мъртъл — рече Том, като избухна в смях, когато мисис Уилсъв влезе с един поднос. — Тя ще ти даде препоръчителна писмо, нали, Мъртъл?

— Какво? — запита тя сепната.

— Ще дадеш на Маккий препоръчително писмо до съпруга ти, за да му направи няколко етюда. — Устните му замърдаха мълчаливо, докато измисляше заглавието: — „Джордж Б. Уилсън на бензиностанцията“ или нещо подобно.

Катрин се наклони към мен и зашепна в ухото ми:

— Никой от тях не може да понася човека, за когото се е оженил.

— Наистина ли?

— Не може да го търпи. — Тя погледна към Мъртъл, а после към Том. — Мисля си, защо трябва да продължаваш да живееш с човек, когото не можеш да търпиш? Ако бях на тяхно място, щях да се разведа и веднага да се оженя за другия.

— И тя ли не обича Уилсън?

Отговорът беше неочакван. Той дойде от Мъртъл, която бе дочула въпроса — и беше рязък и мръсен.

— Виждате ли — извика тържествуващо Катрин. Тя отново сниши гласа си: — Всъщност неговата жена ги държи разделени. Католичка е, а те не приемат развода.

Дейзи не беше католичка и аз бях малко шокиран от претенциозната лъжа.

— Когато най-после се оженят — продължи Катрин, — ще отидат да поживеят малко на Запад, докато нещата поутихнат.

— Би било по-дискретно да отидат в Европа.

— О, обичате ли Европа? — възкликна тя за моя изненада. — Току-що се връщам от Монте Карло.

— Наистина?

— Едва миналата година отидох там с едно друго момиче.

— Дълго ли стояхте?

— Не, просто отидохме до Монте Карло и се върнахме. Минахме през Марсилия. Имахме повече от хиляда и двеста долара, когато тръгнахме, но те всички се изпариха за два дни в частните игрални салони. Връщането ни беше ужасно, уверявам ви. Божичко, как намразих тези град!

Небето на късния следобед разцъфтя за миг в прозореца, подобно на сладостната синевина на Средиземно море — а сетне пискливият глас на мисис Маккий ме върна в стаята.

— Аз също едва не сбърках — заяви енергично тя. — Едва не се ожених за един човечец, който ме преследваше години наред. Знаех, че стои по-долу от мен. Всички ми повтаряха: „Люсил, този човек стои много по-долу от тебе!“ Ако не бях срещнала Честър, той положително щеше да ме пипне.

— Да, но виж какво — каза Мъртъл Уилсън, като кимаше с глава, — ти поне не си се омъжила за него.

— Така си е.

— А аз се омъжих — заяви многозначително Мъртъл. — И тази е разликата между твоя случай и моя.

— Защо го направи, Мъртъл? — запита Катрин. — Никой не те е заставял.

Мъртъл се позамисли.

— Омъжих се за него, защото го смятах за джентълмен — каза най-после тя. — Мислех, че разбира от добро държане, но той не беше достоен да оближе обувката ми.

— Известно време ти беше луда по него — рече Катрин.

— Луда по него! — извика презрително Мъртъл. — Кой каза, че съм била луда по него? Била съм луда по него толкова, колкото и по онзи мъж там.

Тя посочи внезапно към мен и всички ме загледаха с укор. Помъчих се да покажа с израза си, че нямам нищо общо с миналото ѝ.

— Луда бях само когато се омъжих за него. Веднага разбрах, че съм направила грешка. Беше взел на заем нечий официален костюм, за да се ожени с него, като дори не ми каза за това, и човекът дойде да си го търси един ден, когато него го нямаше. „О, ваш ли е този костюм? — рекох аз. — За първи път чувам.“ Но му го дадох, а после легнах и се скъсах да рева цял следобед.

— Тя наистина трябва да се махне от него — подхвана отново Катрин, обръщайки се към мен. — Живеят над този гараж от единайсет години. И преди Том никога не е имала приятел.

Бутилката уиски — вече втора — сега минаваше от ръка на ръка. Не пиеше само Катрин, която „се чувстваше добре и без абсолютно нищо“. Том позвъни за портиера и го изпрати за някакви много

известни сандвичи, които сами по себе си представлявали цяла вечеря. Искаше ми се да изляза и да тръгна на изток към парка в мекия здрач, но всеки път, когато се опитвах да стана, се забърквах в някакъв бурен, остър спор, който ме дръпваше назад, като с въжета, на стола. И все пак горе над града нашата редица жълти прозорци трябва да е допринесла своя дял човешка интимност за случайния наблюдател в притъмняващите улици и аз мислено го видях как гледа нагоре и се чуди. Бях вътре и вън, едновременно очарован и отблъскван от неизчерпаемото разнообразие на живота.

Мъртъл претегли стола си близо до моя и изведнъж топлият ѝ дъх изля върху мен историята на първата ѝ среща с Том:

— Това стана, докато седяхме на двете малки седалки с лице едно към друго, които са винаги последните свободни места във влака. Аз отивах в Ню Йорк да видя сестра си и да прекарам там нощта. Той носеше официален костюм и лачени обувки и аз не можех да откъсна очи от него; всеки път, когато ме поглеждаше, трябваше да се преструвам, че разглеждам рекламните над главата му. Когато влязохме в гарата, той беше до мен, а нагръдникът на бялата му колосана риза се допираше плътно до ръката ми, затова му казах, че ще повикам полицаи, но той знаеше, че лъжа. Бях толкова възбудена, че когато влязох с него в едно такси, просто не разбрах, че това не е метрото. Едничкото нещо, което постоянно се въртеше в главата ми, беше: „Няма да живееш вечно; няма да живееш вечно.“

Тя се обърна към мисис Маккий и стаята прокълтя от изкуствения ѝ смях.

— Мила — извика тя, — ще ти дам тази рокля веднага щом я захвърля. Трябва утре да си купя друга. Ще направя списък на всички неща, които са ми необходими. Масаж, ондулация и нашийник за кучето, и една от онези сладки пепелнички с пружинка, и венец с черна копринена панделка за маминия гроб, който да трае цяло лято. Необходимо е да приготвя списък, за да не забравя какво трябва да направя.

Часът беше девет — почти веднага след това погледнах часовника си и видях, че е десет. Мистър Маккий спеше на един стол със свити на скута юмруци, като снимка на човек на действието. Извадих носната си кърпичка в изтрих от бузата му петното засъхнала сапунена пяна, което ме беше дразнило цяла вечер.

Малкото куче седеше на масата, гледайки със слепи очи през дима, и от време на време тихо изскимтяваше.

Хора изчезваха, отново се появяваха, правеха планове да отидат другаде, а после се изгубваха едни други и се намираха на няколко крачки. По едно време към полунощ Том Бюканан и мисис Уилсън стояха изправена един срещу друг, разисквайки възбудено дали тя има право да споменава името на Дейзи.

— Дейзи! Дейзи! Дейзи! — крещеше мисис Уилсън. — Ща го казвам, когато си искам! Дейзи! Дей...

Като направи кратко, ловко движение, Том Бюканан разби носа ѝ с разтворена длан.

После по пода на банята имаше кървави кърпи, каращи се женски гласове, и високо над бъркотията един дълъг съкрушен вой от болка. Маккий се събуди от дрямката и тръгна замаяно към вратата. Когато мина половината път, той се извърна и впери поглед в зрелището — жена му и Катрин се караха и утешаваха, спъвайки се тук-таме сред отрупаните мебели и разхвърляни превързочни материали, а от потъналата в отчаяние фигура течеше изобилно кръв и тя се мъчеше да постеле един брой „Нюйоркски клюки“ върху тапицерията със сцени от Версай. После Маккий се обърна и излезе от стаята. Като си взех шапката от полилея, аз го последвах.

— Елате някога на обяд — предложи той, докато асансьорът ни носеше с пъшкане надолу.

— Къде?

— Където и да е.

— Махнете си ръцете от лоста — сопна се обслужващият асансьора.

— Извинете — каза с достойнство Маккий, — не забелязах, че го докосвам.

— Добре — съгласих се аз, — с удоволствие.

...Стоях край леглото му, а той седеше между чаршафите, по долни дрехи, с голям албум в ръце.

„Красавицата и Звярът... Самота... Старият впрегатен кон... Мост и поточе...“

После лежах полузаспал върху една пейка на студения перон на Пенсилванската гара, вперили очи в сутрешното издание на „Трибюн“, и чаках влака в четири часа.

ГЛАВА III

През летните нощи от къщата на съседа ми се чуваше музика. В сините му градини мъже и жени идваха и си отиваха като нощни пеперуди сред шепота, шампанското и звездите. Следобед, по време на прилива, наблюдавах как гостите му се гмуркаха във водата от площадката на сала му или правеха слънчеви бани върху горещия пясък на плажа, докато двете му моторници пореха водата на пролива, теглейки хидроплани над водопади от пяна. В края на седмицата неговият ролс-ройс ставаше омнибус, като пренасяше компании към и от града от девет часа сутринта до късно след полунощ, а многоместната му кола сновеше като енергична буболечка да посреща всички влакове. Всеки понеделник осем слуги, включително допълнително наетият градинар, се трудеха цял ден с парцали и четки, с чукове и градински ножици да поправят опустошенията от предишната вечер.

Всеки петък пет кашона портокали и лимони пристигаха от един магазин за плодове в Ню Йорк — всеки понеделник същите тези портокали и лимони се изкарваха през задния вход във вид на пирамиди от кухи половинки. В кухнята имаше машина, която можеше да изстиска сока на двеста портокала за половин час, ако едно малко бутонче се натиснеше двеста пъти от палеца на някой прислужник.

Най-малко веднъж на две седмици пристигаха един екип декоратори с няколкостотин метра брезент и достатъчно пъстри лампички, за да превърнат огромната градина на Гетсби в коледна елха. На дълги маси, украсени с апетитни ордьоври, печени бутове, шпиковани с подправки, се нареждаха нагъсто пъстри салати и красиво гарнирани прасенца и пуйки, изкусно изпечени до тъмnozлатист цвят. В главната приемна поставяха бар с истинско пиринчено перило, зареден с различни видове джин, уиски и ликьори, забравени толкова отдавна, че повечето от гостите бяха твърде млади, за да могат да ги различат един от друг.

Към седем часа музиката беше вече пристигнала — не някакъв камерен състав от пет инструмента, а цял оркестър от обои и тромпети, саксофони и виоли, валдхорни и пикולי, барабани и тимпани. Последните плувци са се завърнали от плажа и се обличат на горния етаж; колите от Ню Йорк са паркирани по пет в редица, на алеята за коли и коридорите, гостните и верандите са изпъстрени с най-различни цветове, виждат се странни нови прически и шалове, за които не може да мечтае дори Кастилия. Барът е в разгара си и подноси с коктейли се отнасят навън в градината, докато въздухът бръмчи от оживени разговори и смях, от небрежно направени намеци и познанства, които веднага се забравят, както и възторжени срещи между жени, които дори и не знаят имената си.

Със залязването на слънцето светлините стават по-бляскави и сега оркестърът свири лека коктейлна музика, а хорът от гласове се извисява с един тон. От минута на минута смехът зачестява, като се разлива щедро, предизвикан от една весела дума. Групите се разместват по-бързо, увеличават се с пристигането на нови гости, разпадат се за миг, след това отново се очертават; вече има скитници, самоуверени девойки, които се вмъкват тук-там сред по-едрите и по-силните, за един напрегнат щастлив миг стават център на някоя група и възбудени от тази победа, се понасят по-нататък през морето от лица, гласове и цветове под постоянно променящата се светлина.

Веднага една от тези циганки-скитници, в потрепващо опалово одеяние, грабва някакъв коктейл изневиделица, глътва го наведнъж за смелост, раздвижва ръце и излиза самичка с танцови стъпки на брезентовия подиум. За миг всичко стихва, диригентът сменя любезно ритъма заради нея и из залата се понася шепот, когато плъзва невероятният слух, че тя е дубльорката на Гилда Грей от „Фоли Бержер“. Вечерта е започнала.

Мисля, че първия път, когато отидох в къщата на Гетсби, бях един от малкото гости, които наистина са поканени. Хората не чакаха покана — те просто отиваха там. Качвах се в автомобили, които ги понасяха към Лонг Айланд и накрая спираха пред вратата на Гетсби. След като веднъж се озовавах там, те бяха представяни от някой познат на Гетсби и подир това започваха да се държат според правилата на поведението, което човек свързва с парковете за забавление. Понякога те идваха и си отиваха, без изобщо да се видят с

Гетсби, идваха за празненството с онази наивност, която сама по себе си представлява входен билет.

Аз бях действително поканен. Един шофьор в униформа, бледосиня като яйце на червеношийка, прекоси моравата ми рано тази събота сутрин с изненадващо официална бележка от господаря си: в нея се казваше, че бих направил чест на Гетсби, ако отида на „малката вечер“, която той устройва. Бил ме виждал няколко пъти и отдавна се канел да ме посети, но му пречели редица различни обстоятелства. Бележката беше подписана „Джей Гетсби“ с внушителен почерк.

Издокаран в бял спортен костюм, аз прекосих моравата му малко след седем часа и се помаях наоколо, чувствайки се донейде неловко сред водовъртежа от хора, които не познавах — но все пак тук-там имаше по някое лице, което бях забелязал във влака от предградието за центъра. Веднага ми направи впечатление големият брой млади англичани, разпръснати наоколо; всички добра облечени, всички с вид на малко гладни хора и всички разговарящи с ниски оживени гласове със солидни и преуспяващи американци, Бях сигурен, че продават нещо: ценни книжа, застраховки или автомобили. Те с болка съзнаваха колко лесно се печелеха тук пари и бяха убедени, че стига да кажат няколко думи с подходящ тон, и парите могат да станат техни.

Веднага щом пристигнах, направих опит да намеря домакина, но двама или трима души, които запитах за него, ме изгледаха с такова удивление и така енергично отрекоха да имат каквато и да било представа за местонахождението му, че аз се промъкнах към масата с коктейлите — единственото място в градината, където сам човек би могъл да се помайва, без да изглежда самотен и изолиран.

Бях на път да се напия като пън чисто и просто от стеснение, когато Джордън Бейкър излезе от къщата и застана леко наклонена назад на площадката на мраморната стълба, гледайки с презрително любопитство към градината.

Желан или не, намерих за необходимо да се прикрепя към някого, преди да започна да отправям интимни забележки към околните.

— Здравейте! — изревах аз, като тръгнах към нея. Гласът ми прозвуча неестествено високо през градината.

— Помислих, че може да сте тук — отвърна разсеяно тя, когато се приближи. — Спомних си, че живеете непосредствено до...

Тя задържа безлично ръката ми, като обещание, че след минутка ще се погрижи за мене, и даде ухо на думите на две момичета с еднакви жълти рокли, които се спряха в подножието на стълбата.

— Здравейте! — извикаха едновременно те. — Жалко, че не спечелихте.

Това се отнасяше до състезанието на голф. Тя беше изгубила финалния мач предишната седмица.

— Вие не ни познавате — каза едно от момичетата в жълто, — обаче ние сме се срещали с вас тук преди около месец.

— Боядисали сте си косите оттогава — забеляза Джордън и аз се сепнах, обаче момичетата нехайно се бяха отдалечили и забележката ѝ прозвуча, сякаш бе отправена към новата луна, извадена несъмнено, подобно на вечерята, от кошницата на деликатесния магазин. Със златистата деликатна ръка на Джордън, мушната под моята, ние слязохме по стълбата и тръгнахме безцелно из градината. Поднос с коктейл се появи пред нас, изникнал отнякъде в здрача, и ние седнахме на една маса с двете момичета в жълто и с трима мъже, всеки от които ни бе представен с името мистър Мъмбъл.

— Често ли идвате на тези вечери? — попита Джордън момичето до себе си.

— За последен път бях, когато ви срещнах — отвърна момичето с буден, уверен глас. Обърна се към приятелката си: — Ти също, Люсил, нали?

Люсил отвърна утвърдително.

— Обичам да идвам тук — заяви Люсил. — За мен никога не е важно какво правя, така че винаги прекарвам приятно. Когато бях тук последния път, скъсах роклята си на един стол и той ме попита за името и адреса ми — и след една седмица получих пакет от фирмата „Кроарие“ с нова вечерна рокля.

— Приехте ли я? — попита Джордън.

— Разбира се. Щях да си я сложа тази вечер, но ми е широка в бюста и трябва да се поправи. Тя е от син газ, с вшити бледолилави перли. Двеста шейсет и пет долара.

— Има нещо странно у човек, който е готов да постъпи така — рече с жар другото момиче. — Той не иска да си има неприятности с никого.

— Кой не иска? — запитах аз.

— Гетсби. Някой ми каза...

Двете момичета и Джордън се наведоха една към друга в поверителен разговор.

— Някой ми каза, че предполагат, че някога бил убил човек.

Всички изтръпнахме. Тримата Мъмбъл се наведоха и се заслушаха любопитно.

— Не смятам, че е това — забеляза скептично Люсил, — по-скоро е туй, че през войната е бил германска шпионин.

Един от мъжете кимна в знак на потвърждение.

— Чух го от един човек, който знае всичко за него, израснал е с него в Германия — увери ни с положителност той.

— О, не — рече първото момиче, — не може да е това, защото през войната е бил в американската армия. — Доверието ни отново се насочи към нея и тя се наведе тържествуващо напред. — Погледнете го някога, когато мисли, че никой не го наблюдава. Басирам се, че е убил човек.

Тя присви очи и потръпна. Люсил също потръпна. Всички се извърнахме и се огледахме за Гетсби. Доказателство за способността му да предизвиква романтични догадки беше това, че когато говореха за него, шепнеха дори и онези, за които малко неща на този свят заслужаваха да се шепне.

Сега се поднасяше първата вечеря — след полунощ щеше да има втора — и Джордън ме покани да се присъединя към компанията ѝ, насядала около една маса в другия край на градината. Тази компания се състоеше от три семейни двойки и кавалера на Джордън, настойчив студент, склонен към смели намеци и очевидно под впечатлението, че рано или късно Джордън щеше да му отдаде личността си в по-голяма или по-малка степен. Вместо да блуждае наоколо, тази компания с достойнство се бе запазила еднородна и си беше присвоила функцията да представлява уравновесеното благородническо съсловие на околността — Ист Ег, удостояващ със снизхождението си Уест Ег, но стоящ настрана от неговата пъстрота и веселие.

— Хайде да се махаме — прошепна Джордън след един донейде напразно прахосан половин час, — всичко това е прекалено протоколно за мене.

Станахме и тя обясни, че отиваме да намерим домакина, защото аз изобщо не съм му бил представен и това ме карало да се чувствам

неловко. Студентът кимна мрачно и цинично.

Барът, където погледнахме най-напред, беше претъпкан с хора, но Гетсби не беше там. Тя не можа да го намери от върха на стълбата, нямаше го и на верандата. На късмет опитахме една врата с внушителен вид и влязохме във висока готическа библиотека, облицована с дъбова ламперия с английска дърворезба и навярно пренесена цялата от някой разрушен замък отвъд морето.

Едър мъж на средна възраст с огромни очила, като очи на бухал, седеше малко пиян на края на голяма маса, вперил с несигурна съсредоточеност поглед в рафтовете с книги. Когато влязохме, той се завъртя възбудено и изгледа Джордън от глава до пети.

— Какво мислите? — запита поривисто той.

— За какво?

Той махна с ръка към рафтовете.

— За това. Всъщност няма защо да си правите труда да проверявате. Аз проверих. Истински са.

— Книгите ли?

Той кимна.

— Съвсем истински — имат си страници и всичко. Мислех, че ще са от хубав, траен картон. Всъщност са съвсем истински. Със страници — и вижте! Нека ви покажа.

Убеден, че не му вярваме, той се втурна към рафтовете и се върна с том първи на „Лекции на Стодард“.

— Виждате ли! — провикна се тържествуващо той. — Истинско печатно произведение. Подведе ме. Този човечец е истински Беласко. Наистина триумф. Каква системност! Какъв реализъм! Пък и е знаел къде да спре — не е разрязал страниците. Но какво искате? Какво очаквате?

Той дръпна книгата от ръцете ми и я върна буйно на мястото ѝ, мърморейки, че ако една тухла бъде отместена, цялата библиотека може да се срути.

— Кой ви доведе тук? — запита той. — Или чисто и просто дойдохте? Мене ме доведоха. Повечето хора ги водят.

Джордън го погледна живо, весело, без да отговори.

— Доведе ме една жена, на име Рузвелт — продължи той. — Мисис Клод, Рузвелт. Познавате ли я? Снощи се запознах някъде с нея.

Пиян съм вече от една седмица и сметнах, че може да ми подейства отрезвяващо, ако поседя в библиотеката.

— И подейства ли ви?

— Малко, струва ми се. Още не мога да кажа. Тук съм само от един час. Казах ли ви за книгите? Те са истински. Те са...

— Казахте ни.

Ръкувахме се тържествено с него и отново излязохме навън.

Сега в градината танцуваха на брезентовия подиум стари мъже с млади момичета, пристъпващи гърбом в безспирни тромави кръгове; обхванати от чувство за превъзходство двойки бяха изкривили телата си, хванали се по модерен начин, и танцуваха само в ъглите на залата, а голям брой сами момичета танцуваха без партньор или облекчаваха за малко оркестъра, вземайки банджото или чинелите. Към полунощ веселието се засили. Прочут тенор пя на италиански, скандално известна певица — контраалт, изпълни джазови песни, а между номерата гостите правеха „фокуси“ по цялата градина и весели, празни изблици смях се понасяха към лятното небе. Момичетата в жълто, които се оказаха двойка артистки-близначки, представиха бебешка пантомима в специални костюми, а шампанското се поднасяше в чаши, по-големи от купи. Луната се бе издигнала, а във водите на пролива плуваха като сребърни люспи отраженията на три светлини, потрепващи в резкия ритъм на банджото на моравата.

Бях все още с Джордън Бейкър. Седяхме на маса с един мъж горе-долу на моята възраст и с едно шумно момиче, което при най-малкия повод избухваше в невъздържан смях. Сега вече се забавлявах. Бях изпил два огромни чаши шампанско и гледката се беше превърнала пред очите ми в нещо знаменателно, първично и с дълбоко значение.

В момент на затишие във веселието мъжът ме погледна и се усмихна.

— Лицето ви ми е познато — каза учтиво той. — Не бяхте ли в трета дивизия през войната?

— Ами да. Бях в седми пехотен полк.

— Аз бях в девети картечен батальон до юни деветстотин и осемнайсети. Знаех, че съм ви виждал някъде по-рано.

Поговорихме малко за някои влажни, сиви селца във Франция. Очевидно той живееше в близката околност, тъй като ми каза, че

неотдавна си бил купил хидроплан и на следната сутрин щял да го опита.

— Искате ли да дойдете с мен, приятелю? Съвсем близо до брега надолу по пролива.

— По кое време?

— Когато ви е най-удобно.

На езика ми беше да го запitam за името му, когато Джордън се огледа наоколо и се усмихна.

— Весело ли ви е сега? — запита тя.

— Много по-весело. — Обърнах се отново към новия си познайник. — Това е необичайна вечер за мен. Дори не съм се видял с домакина. Живея ей там — махнах с ръка към невидимия, жив плет в далечината — и този човек Гетсби ми изпрати покана по шофьора си.

За миг той ме погледна така, сякаш не беше разбрал.

— Аз съм Гетсби — каза внезапно той.

— Какво! — възкликвах аз. — О, прощавайте.

— Мислех, че знаете, приятелю. Боя се, че не съм много добър домакин.

Той се усмихна с разбиране — дори с нещо повече от разбиране. Това беше една от онези редки усмивки, излъчващи безкрайно успокоение, които можете да срещнете четири или пет пъти в живота си. За миг тя бе обърната — или изглеждаше обърната — към целия вечен свят, а сетне се спираше върху вас с едно непреодолимо предубеждение във ваша полза. Разбираше ви точно толкова, колкото искахте да бъдете разбран, вярваше във вас така, както сам бихте искали да вярвате в себе си, и ви уверяваше, че получава от вас точно онова впечатление, което, в най-добрата си форма, вие се надявате да създадете. Точно в този миг тя изчезна и пред погледа ми се появи елегантен млад мъжага, трийсет и една-две годишен, чийто сложен маниер на говорене, изпълнен с официалности, спираше точно на границата на абсурдността. Малко преди да ми се представи, аз бях добил впечатлението, че той подбира внимателно думите си.

Почти в момента, когато Гетсби разкри кой е, един иконом дойде забързано при него със съобщението, че го викат на телефона от Чикаго. Той се извини с лек поклон, който включваше всеки един от нас поотделно.

— Ако имате нужда от нещо, просто си го поискайте, приятелю — подкани ме той. — Извинете ме. Ще се върна при вас по-късно.

След като си отиде, аз се обърнах веднага към Джордън, чувствайки се принуден да споделя с нея изненадата си. Очаквах, че Гетсби ще е надута и затлъстяла личност на средна възраст.

— Какъв е той? — запитах аз. — Знаете ли?

— Просто човек на име Гетсби.

— Искам да кажа, откъде е? И с какво се занимава?

— Сега пък вие се задълбочавате в този въпрос — усмихна се тя уморено. — Е, веднъж ми каза, че е завършил Оксфорд.

Някаква мъглява представа започна да се оформя, но при следващата ѝ забележка изчезна.

— Аз обаче не вярвам.

— Защо?

— Не знам — каза натъртено тя. — Просто мисля, че не е учил там.

Нещо в тона ѝ ми напомни за думите на момичето е жълто — „мисля, че е убил човек“ — и това събуди любопитството ми. Бих приел без възражение съобщението, че Гетсби произхожда от мочурищата на Луизиана или от бедняшкия източен край на Ню Йорк. Това би било разбираемо. Но младите хора не се появяваха току-тъй, от никъде, купувайки си дворец на Лонг Айланд — така поне смятах с моята провинциална неопитност.

— Както и да е, той урежда големи празненства — забеляза Джордън, като промени темата със светско пренебрежение към конкретното. — О, аз обичам многолюдните сбирцища. На тях е тъй уютно. Когато хората са малко, няма никаква интимност.

Тимпаните забарабаниха и гласът на диригента прозвуча внезапно над глъчката в градината.

— Дами и господа — провикна се той. — По искане на мистър Гетсби ще ви изсвирим най-новата творба на мистър Владимир Тостов, която през май направи такова силно впечатление в „Карнеги Хол“. Ако четете вестниците, вие знаете, че тя направи голяма сензация. — Той се усмихна с весело снизхождение и добави: — И то каква сензация! — на което всички се засмяха. — Творбата е позната — заключи със силен глас той — като „Джазовата история на света“ от Владимир Тостов!

Естеството на композицията на Тостов ми убягна, защото точно, когато тя започна, погледът, ми падна върху Гетсби, който беше застанал самичък на мраморните стъпала и поглеждаше одобрително от една група към друга. Загорялата кожа на лицето му бе привлекателно опъната и късата му коса създаваше впечатление, че се подстригва всеки ден. Не можех да забележа у него нещо зловещо. Питях се дали това, че не пиеше, помага да се отличава от гостите си, тъй като ми се струваше, че с увеличаването на дружеското веселие на останалите той ставаше още по-коректен. Когато „Джазовата история на света“ свърши, някои девойки сложиха глави на раменете на мъжете, гальовно като малки кученца, други пък се престориха, че припадат, и кокетливо се отпуснаха в ръцете на струпаните мъже, знаейки, че някой ще предотврати падането им — но никоя не се отпусна в обятията на Гетсби, нито една модно подстригана глава не докосна рамото на Гетсби, нито пък го наобиколиха, за да импровизират още един вокален квартет.

— Извинете.

Икономът на Гетсби се изправи внезапно пред нас.

— Мис Бейкър? — осведоми се той. — Извинете, но мистър Гетсби би желал да поговори с вас насаме.

— С мене? — възкликна изненадано тя.

— Да, с вас.

Тя се изправи бавно, като вдигна в недоумение вежди към мене, и последва икономата към къщата. Забелязах, че тя носеше вечерната си рокля, както и всичките си рокли въобще, като спортен костюм — в движенията ѝ имаше такава лекота, сякаш се беше научила да върви по игрища за голф в ясни, свежи утрини.

Бях сам и часът бе близо два. Известно време от една дълга стая с много прозорци над терасата се носеха неясни тайнствени звуци. Като отбягнах студента на Джордън, който сега бе погълнат в гинекологически разговор с две оперетни балерини и който ме помоли да се присъединя към него, аз влязох вътре.

Голямата зала беше пълна с хора. Едно от момичетата в жълто свиреше на пианото, до него стоеше червенокоса млада дама от прочуто вариете и пееше. Тя бе изпила значително количество шампанско и по време на пеенето, кой знае защо, беше решила, че всичко е много, много тъжно — тя не само пееше, но и плачеше.

Когато в песента имаше пауза, тя я изпълваше със задъхани, съкрушени въздишки, а сетне подхващаше наново лиричната мелодия с трепкащо сопрано. Сълзите се стичаха по бузите ѝ — обаче не направо — и влезеха ли в достир със силно начернените ѝ клепачи, те придобиваха мастилен цвят и довършваха пътя си в бавни черни поточета. Беше направено шеговито предложение да изпее нотите, изписани на лицето ѝ, при което тя вдигна нагоре ръце, отпусна се в един стол и потъна в дълбок пиянски сън.

— Тя се скара с някакъв мъж, който твърди, че ѝ бил съпруг — обясни една девойка до мене.

Огледах се. Повечето от останалите жени сега се караха с разни мъже, които твърдяха, че са техни съпрузи. Дори компанията на Джордън, четворката от Ист Ег, беше разкъсвана от раздори. Един от мъжете говореше със странна разпаленост на някаква млада актриса, а жена му, след като се опита да се изсмее и да отмине това положение с достойнство и безразличие, не издържа и прибягна към флангово нападение — от време на време се появяваше внезапно до него и с искрящи от яд очи изсъскваше в ухото му: „Ти обеща!“

Неохота да си тръгнат проявяваха не само мъжете бохеми. Сега вестибюлт беше зает от двама възмутително трезви мъже и техните изпълнени с негодувание съпруги. Жените изразяваха взаимно съчувствието си с леко повишени гласове:

— Винаги когато види, че се забавлявам, иска да си отиваме.

— Никога през живота си не съм чувала нещо по-егоистично.

— Все ние първи си тръгваме.

— И ние.

— Добре де, тази вечер сме почти последни — каза стеснително един от мъжете. — Оркестърът си отиде преди половин час.

Въпреки общото заключение на съпругите, че едно такова зложелателство е просто невероятно, спорът приключи с кратка борба, двете жени бяха вдигнати на ръце и отнесени ритаци навън в нощта.

Докато чаках за шапката си във вестибюла, вратата на библиотеката се отвори и Джордън Бейкър и Гетсби излязоха заедно. Той ѝ казваше последните думи, обаче оживлението му изведнъж се превърна в официалност, когато няколко души се приближиха до него да си вземат довиждане.

Компанията викаше Джордън нетърпеливо от верандата, но тя се побави за миг, да се ръкува.

— Току-що чух нещо съвсем удивително — прошепна тя. — Колко стояхме там?

— Ами че около час.

— Беше... просто удивително — повтори разсеяно тя. — Но се заклев, че няма да го казвам, а ето че сега ви измъчвам. — Тя кокетливо се прозина в лицето ми. — Моля, елате ми на гости... В указателя... телефонният номер на мисис Сигърни Хауард... Леля ми... — Отдалечи се бързо, говорейки — загорялата ѝ ръка махна в закачлив поздрав и тя се сля с компанията си на вратата.

Позасрамен, че още при първото си посещение бях останал толкова до късно, аз се присъединих към последните гости на Гетсби, които се бяха насъбрали край него. Исках да обясня, че рано вечерта го бях търсил, и да се извиня, че не го бях познал в градината.

— О, няма нищо — увери ме той енергично. — Не мислете за това, приятелю. — Свойският израз не съдържаше повече фамилиарност от ръката, която успокоително докосва рамото ми. — И не забравяйте, че утре сутринта в девет часа излитаме с хидроплана.

Сетне икономът зад рамото му каза:

— Викат ви на телефона от Филадельфия, сър.

— Добре, след минутка. Кажа им, че веднага идвам... Лека нощ.

— Лека нощ.

— Лека нощ. — Той се усмихна и аз изведнъж долових някакво приятно особено значение в това, че бях измежду последните гости, които си отиваха, като че ли той го бе желал през всичкото време. — Лека нощ, приятелю... лека нощ.

Но докато слизах надолу по стъпалата, видях, че вечерта не беше напълно завършила. На петдесет крачки от вратата десетина автомобилни фарове осветяваха една чудновата и шумна сцена. В канавката, без да е обърната, обаче с едно изхвъркнало колело, стоеше нова двуместна закрыта кола, която беше напуснала алеята за автомобили на Гетсби преди по-малко от две минути. Острата издатина на една стена беше причината за откъсването на колелото, което, сега се радваше на значително внимание от страна на пет-шест любопитни шофьори. Но тъй като те бяха оставили колите си да препречват пътя,

другите отзад надаваха рязък, неблагозвучен вой, който засили и без това големия смут.

Един мъж в дълга връхна дреха бе слязъл от катастрофиралата кола и сега стоеше по средата на пътя, като поглеждаше приветливо и озадачено от колата към гумата и от гумата към наблюдателите.

— Виждате ли! — обясни той. — Отиде в канавката.

Това обстоятелство будеше у него безкрайно удивление и аз разпознах най-напред необичайната способност за учудване, а след това и самия човек — късния посетител в библиотеката на Гетсби.

— Как стана това?

Той вдигна рамене.

— Не разбирам нищо от механика — рече решително той.

— Но как стана? В стената ли се блъснахте?

— Не ме питайте — каза човекът с очи на бухал, измивайки си ръцете от цялата работа. — Нищо не разбирам от каране на коли — почти нищо. Колата се блъсна, и толкова.

— Ами че като сте лош шофьор, не бива да се опитвате да карате нощем.

— Но аз дори не се опитвах — обясни възмутено той, — дори не се опитвах.

Зрителите посрещнаха това с вцепенено мълчание.

— Да се самоубиете ли искате?

— Имате късмет, че е пострадало само колелото! Лош шофьор — и дори не се опитал!

— Вие не разбирате — обясни обвиняваният. — Аз не карах. В колата има друг човек.

Шокът, който последва тази декларация, намери израз в едно продължително „Ааа!“, когато вратата на колата се отвори бавно. Тълпата — вече се беше насъбрала цяла тълпа — отстъпи неволно крачка назад и когато вратата се отвори широко, настъпи гробно мълчание. Тогава постепенно, на части, един бледен, клатушкащ се индивид излезе от катастрофиралата кола, като пристъпваше предпазливо с големи, несигурни танцови стъпки.

Заслепено от блясъка на фаровете и объркано от непрестанния вой на клаксоните, привидението се спря, олюля се за миг и тогава забеляза човека с връхната дреха.

— Какво е станало? — запита спокойно той. — Бензинът ли се е свършил?

— Погледни!

Половин дузина пръсти сочеха към ампутиралото колело. Той се взря за миг в него, после погледна нагоре сякаш подозираше, че е паднало от небето.

— Изскочило е — обясни някой.

Той кимна.

— Отначало не забелязах, че сме спрели.

Мълчание. Сетне, като пое продължително въздух и разкърши рамене, той запита решително:

— Бихте ли ми казали къде има бензиностанция?

Най-малко десетина души, някои в малко по-добро състояние от неговото, му обясниха, че колелото и колата вече не са съединени с никаква физическа връзка.

— Дайте да я избутаме — предложи той след малко. — Да я изкараме на пътя.

— Но колелото е изскочило!

Той се поколеба.

— Няма да има вреда, ако опитаме — каза.

Воят на клаксоните беше стигнал до кресчендо и аз си тръгнах, като прекосих моравата за към дома. По едно време погледнах назад. Нощта беше прекрасна; лунният кръг светеше над къщата на Гетсби, ням и безразличен към смеха и глъчката във все още осветената градина. Някаква внезапна празнота се излъчваше от прозорците и големите врати, като обвиваше в пълна самота фигурата на домакина, който стоеше на верандата и махаше официално с ръка за сбогом.

Като препрочитам написаното досега, виждам как съм създал впечатление, че събитията, станали през трите вечери, отделени една от друга с по няколко седмици, са били единственото нещо, което ме е било погълнало. Тъкмо обратното, те бяха случайни събития в едно изпълнено с преживелици лято и до определен, много по-късен, момент запълваха съзнанието ми безкрайно по-малко от личните ми работи.

По-голяма част от времето работех. Рано сутрин слънцето открояваше сянката ми на запад, докато бързах надолу по белите,

изсечени като пропасти улици на Ню Корк към „Пробити Тръст“. Познавах другите чиновници и млади търговци на ценни книжа по име и обядвах с тях в тъмни, препълнени ресторанти свински наденички, картофено пюре и кафе. Имах дори кратко увлечение по една девойка, която живееше в Джързи Сити и работеше в счетоводния отдел, но брат ѝ започна да ми хвърля заканителни погледи, така че, когато тя замина в отпуска през юли, оставих историята да приключи тихомълком.

Обикновено вечерях в Йейлския клуб — по една или друга причина това беше най-мрачното събитие в деня ми, а сетне се качвах в библиотеката, където в продължение на един час прилежно изучавах влоговете и застраховките. В клуба имаше обикновено няколко пошумни посетители, но те никога не идваха в библиотеката, така че там се работеше спокойно. След това, ако нощта беше приятна, аз се разхождах по Медисън Авеню покрай стария хотел „Мъри Хил“ и по Трийсет и трета улица към Пенсилванската гара.

Започнах да обиквам Ню Йорк, жизнената му авантюристична атмосфера нощем и удоволствието, което изпитват неспокойните очи при гледката на непрекъснатите върволици от мъже, жени и автомобили. Обичах да са разхождам нагоре по Пето Авеню, да си избирам от тълпата красиви жени и да си представям как след малко ще навляза в техния живот и никой никога няма да узнае и да ме укори. Понякога във въображението си аз ги следвах до апартаментите им на ъглите на тайнствени улици, те се извъръщаха и ми отговаряха с усмивка, преди да изчезнат през вратата в топлия мрак. В омагьосания здрач на големия град понякога изпитвах гнетяща самота, а я долавях и у други — бедни млади чиновници, които се помайваха пред витрините, чакайки да дойде време за самотната вечеря в ресторанта, млади чиновници в полумрака прахосваха най-скъпите мигове на нощта и живота.

В осем часа, когато върволици таксита плъзваха по тъмните улици, наредени по пет едно зад друго към квартала на театрите, отново усещах как сърцето ми се свива. Неясни фигури се свеждаха една към друга в чакащите таксита, гласове пееха, носеше се смях от нечути шеги и запалените цигари правеха вътре неразбираеми кръгове. Като си въобразявах, че и аз бързам към някакво веселие и споделям интимното им вълнение, пожелавах им всичко хубаво.

За известно време изгубих следите на Джордън Бейкър, а сетне, по средата на лятото, отново я намерих. Отначало се ласкаех да ходя на различни места с нея, понеже тя беше шампионка по голф и всички знаеха името ѝ. После това се превърна в нещо повече. Всъщност не бях влюбен в нея, обаче изпитвах някакво нежно любопитство. Отегченото високомерно лице, което тя обръщаше към света, прикриващо нещо — в края на краищата повечето пози прикриват нещо, макар и не в самото начало, — и един ден открих какво беше то. Веднъж, когато отидохме заедно при приятели в Уоруик, тя остави една взета назаем кола на дъжда със свален гюрук, а сетне излъга за това. Тогава изведнъж си спомних историята за нея, която ми бе убягнала онази вечер у Дейзи. На първото ѝ голямо състезание по голф беше избухнал спор, който почти стигна до вестниците — някой беше подхвърлил, че тя преместила топката си от една крайно неудобна позиция в полуфиналния мач. Историята придоби размерите на скандал — после замря. Едно от момчетата, които тичат за топките на терена, оттегли думите си, а единственият друг свидетел призна, че може би е сбъркал. Този инцидент и нейното име бяха свързани в съзнанието ми.

Джордън Бейкър инстинктивно отбягваше умни, проникателни мъже и сега видях, че тя правеше това, защото се чувстваше по-безопасно там, където всяко отклоняване от определени норми на поведение би се сметнало за невъзможно. Тя беше неизлечимо нечестна. Не можеше да понася да се намира в неизгодно положение и поради тази своя черта предполагах, че още от съвсем млада бе започнала да прибегва към хитрини, за да може да гледа на света с тази хладнокръвна, дръзка усмивка и същевременно да задоволява изискванията на своето гъвкаво, жизнено тяло.

За мен това беше без значение. Безчестиято у жените е нещо, което човек никога не осъжда остро — просто изпитвах съжаление, а след това забравях. Същата вечер водихме любопитен разговор на тема шофиране. Той започна, защото тя бе минала толкова близо до няколко работници, че бронята на колата ни откъсна едно копче от палтото на някакъв човек.

— Ужасен шофьор си — запротестирах аз. — Или трябва да бъдеш по-внимателна, или изобщо не бива да караш.

— Внимателна съм.

— Не, не си.

— Е, нали другите са внимателни — каза тя небрежно.

— Какво общо има това с твоето каране?

— Ще се пазят от мен — настоя тя. — Необходими са двама шофьори, за да стане сблъскване.

— Представи си, че срещнеш някой толкова невнимателен, колкото тебе.

— Надявам се, че това няма никога да стане — отвърна тя. — Мразя невнимателните хора. Затова те харесвам.

Сивите ѝ, зачервени от слънцето очи бяха вперени напред, но тя умишлено бе променила отношенията ни и за миг реших, че съм влюбен в нея. Но аз мисля бавно и съм изпълнен с вътрешни правила, които действат като спирачки на желанията ми, и знаех, че най-напред трябваше да се измъкна окончателно от онази заплетена история в родния ми град. Всяка седмица изпращах писма и ги подписвах: „С любов, Ник“ — и единственото нещо, което си спомнях, беше как, когато тази именно девойка играеше тенис, капчици пот се появяваха като тънки мустачки над горната ѝ устна. Въпреки това обаче съществуваше едно неясно споразумение, което трябваше тактично да се развали, за да се почувствам свободен.

Всеки подозира у себе си поне една от основните добродетели и ето моята: аз съм един от малкото честни хора, които някога съм познавал.

ГЛАВА IV

В неделя сутринта, докато църковните камбани в крайбрежните селища биеха, слънцето и неговият спътник — веселието — се завърнаха в дома на Гетсби и затрепкаха игриво на моравата му.

— Той е контрабандист на спиртни напитки — казваха младите дами, като отпиваха от коктейлите му и се любуваха на цветята му. — Веднъж убил един човек, който открил, че е племенник на фон Хинденбург и втори братовчед на дявола. Подай ми една роза, мила, и ми налей една последна капка в онази кристална чаша.

Веднъж написах на празните места на едно разписание за влаковете имената на всички, които посещаваха дома на Гетсби онова лято. Сега това разписание, озаглавено: „Разписание за 5 юли 1922 г.“, е остаряло и оръфано по ръбовете, където е било сгънато. Но аз все още мога да разчета избледнелите имена и те ще ви дадат по-ярка представа от моите общи думи за онези, които приемаха гостоприемството на Гетсби и му отдаваха почитта да не знаят абсолютно нищо за него.

И тъй, от Ист Ег идваха семействата Честър Бекър и Лийч и един човек на име Бънсън, когото познавах от университета, а също доктор Уебстър Сивет, който миналото лято се удави в Мейн. Оттам идваха и семейство Хорнбийм и Уили Волтер, и цял един род, на име Блэкбък, чиито членове винаги се събираха в един ъгъл и вдигаха презрително носове, подобно на кози, към всеки, който се приближеше. Също и семейство Измей и Кристи (или по-право Хюбърт Ауербах и съпругата на мистър Кристи), и Едгар Бивър, чиято коса, както разказват, един зимен следобед побеляла като памук без абсолютно никаква причина.

Както си спомням, Кларънс Ендайв беше от Ист Ег. Той дойде само веднъж, с бял брич, и се сби в градината е един нехранимайко на име Ети. От по-далечния край на Лонг Айланд идваха семейство Чийдъл и О. Р. П. Шрейдър, и Стоунуол Джаксън Ейбрамс от Джорджия, и Фишгард и Рипли Снел. Снел стоя там три дни, след което отиде в затвора; беше толкова пиян, че се бе проснал на

постланата с чакъл алея и автомобилът на мисис Юлисис Сует мина през дясната му ръка. Идваха и семейство Данси, както и С. Б. Уайтбейт, който бе прехвърлил шейсетте, и Морис Флинк, и семейство Хамърхед, и вносителят на тютюни Белуга, и дъщерите на Белуга.

От Уест Ег идваха семейство Поул и Мълреди, и Сесил Роубък, и Сесил Шийн, и сенаторът от нашия щат Гълик, и Нютън Оркид, собственик на фирмата „Филмс Пар Екселънс“, и Екхост, и Клайд Коен, и Дон С. Шуорц (синът), и Артър Маккарти, всички свързани по един или друг начин с филмовата индустрия. И семейство Катлип и Бембърг, и Г. Ърл Мълдун, брат на онзи Мълдун, който по-късно удружи жена си. Идваше също и Да Фонтано, предприемачът, и Ед Легрос, и Джеймс Б. („Рот Гът“) Ферет, и Де Джонгс, и Ърнест Лили — те пристигаха да играят карти и когато Ферет тръгваше да скита из градината, това значеше, че е изгубил всичко и на следния ден акциите на „Асошиейтед Тракшънз“ ще имат благоприятен курс на борсата.

Един мъж, на име Клипспрингър, ходеше там толкова често и стоеше толкова дълго, че започнаха да го наричат „квартиранта“ — съмнявам се дали имаше друг дом. От театралните среди идваха Гюс Уейз и Хорас О’Донован, и Лестър Майър, и Джордж Дъкуийд, и Франсис Бул. Също от Ню Йорк бяха семейство Кроум и Бакхисън, и Деникър, и Ръсел Бети, и Кориган, и Келехър, и Дюар, и Скъли, и С. У. Белчър, и Смърк, и младите Куин, сега разведени, и Хенри Л. Палмето, който се уби, като скоча пред един влак в метрото на Таймс Скуеър.

Бени Маккленахам винаги пристигаше с четири девойки. Те никога не бяха едни и същи, но толкова се приличаха помежду си, та неминуемо изглеждаше, че са идвали и по-рано. Забравил съм имената им — Джаклин, струва ми се, или пък Консуела, или Глория, или Джуди, или Джун, а презимената им бяха или мелодична наименования на цветя и месеци, или по-строгите наименования на големите американски капиталисти; и ако ги запитвахме по-настоятелно, те признаваха, че са техни братовчеди.

Освен всички тези спомням си, че Фаустина О’Брайън дойде там най-малко веднъж и девойките Бедекър, и младият Бруър, чийто нос беше прострелян във войната, мистър Олбръксбъргър и неговата годеница, мис Хат, и Ардита Фиц-Питърс, и мистър П. Джует, бивш главнокомандуващ на американския легион, и мис Клаудия Хип с един мъж, за когото казваха, че е неин шофьор, и някакъв си принц, когото

ние наричахме херцог, чието име, ако изобщо някога съм го знаел, вече съм забравил.

Всички тези хора идваха през лятото в дома на Гетсби.

Една сутрин, късно през юли, в девет часа, великолепната кола на Гетсби се изкачи с клатушкане по каменистата алея до вратата ми и от клаксона му, който можеше да свири на три ноти, избликна цяла мелодия. Той ме посещаваше за първи път, макар че аз бях ходил на две от вечерите му; бях се качвал на хидроплана му и при настоящата му покана често бях използвал плажа му.

— Добро утро, приятелю. Днес ще обядвате с мене и реших да се повозим заедно.

Беше стъпил на калника на колата си и пазеше равновесие с онази типично американска свобода в движенията — което, предполагам, идва от липсата на тежка работа на млади години и дори още повече — от неопределената грациозност на нашите нерви, безсистемни спортни игри. Това качество постоянно избиваше през изтънчените му маниери под формата на неспокойство. Той никога не беше напълно спокоен — или потупваше с крак, или нетърпеливо отваряше и затваряше ръка.

Видя ме, че гледам с възхищение колата му.

— Хубава е, нали, приятелю? — Той скочи, за да ми даде възможност да я видя по-добре. — Никога ли по-рано не сте я виждали?

Бях я виждал. Кой ли не я беше виждал. Беше тъмно-кремава, никелировката блестеше и огромният ѝ корпус тук-таме гордо се издуваше в поделения за шапки, поделения за провизии и поделения за инструменти, а едно над друго бяха наредени цял лабиринт защитни стъкла, отразяващи десетина слънца. Седнали зад много пластове стъкло, в някакъв вид оранжерия от зелена кожа, ние се запътихме към града.

Бях разговарял с него може би пет-шест пъти през изтеклия месец и бях открил за мое разочарование, че той нямаше много какво да каже. Поради това първото ми впечатление, че е личност с някаква значимост, постепенно изчезна и той беше станал просто собственикът на богатия хан до моята къща.

И след това дойде тази смуцаваща разходка с кола. Още не бяхме стигнали Уест Ег, когато Гетсби започна да оставя изисканите си изречения недовършени и да се тупа нерешително по коляното, изпъкващо под панталона му с карамелен цвят.

— Слушайте, приятелю — започна той изненадващо, — какво изобщо е мнението ви за мен?

Малко смутен, аз започнах да отговарям с онези общи думи, които такъв въпрос заслужава.

— Вижте какво, ще ви разкажа нещо за живота си — прекъсна ме той. — Не искам да придобивате погрешна представа за мен от всички тези истории, които чувате.

Значи той знаеше за чудноватите обвинения, които оцветяваха разговорите в гостните му.

— Ще ви кажа самата истина, бога ми. — И той вдигна внезапно дясната си ръка, за да призове божието възмездие. — Син съм на богати хора в Средния запад — всички вече са починали. Израснах в Америка, обаче образованието си получих в Оксфорд, тъй като в продължение на много години всичките ми прадеди са учили там. Това е семейна традиция.

Той ме погледна изкосо и аз разбрах защо Джордън Бейкър смяташе, че лъже. Изразът „образованието си получих в Оксфорд“ той произнесе бързо или го преглътна, или се запъна, когато го произнесе, сякаш преди това го бе тревожил. И поради тази несигурност думите му прозвучаха вяло и неубедително и аз се запитах дали около него наистина нямаше нещо злоещо.

— Коя част на Средния запад? — запитах небрежно аз.

— Сан Франциско.

— Аха.

— Всички от семейството ми умряха и аз наследих доста пари.

Гласът му беше тържествен, сякаш споменът за това внезапно измиране на един род все още го гнетеше. За миг помислих, че си прави шега с мен, обаче един поглед към него беше достатъчен да ме убеди в обратното.

— След това живях като млад раджа във всички столици на Европа — Париж, Венеция, Рим, — като събирах скъпоценни камъни; главно рубини, ходех на лов за едър дивеч, рисувах по малко, само за

себе си, и се мъчех да забравя нещо много тъжно, което ми се беше случила отдавна.

С усилие успях да въздържа недоверчивия си смях. Самите изрази така се бяха износили от употреба, че не събуждаха никакъв друг образ освен този на една „кукла“ с тюрбан, от която се сипят стърготини, тръгнала на лов за тигри в Булонската гора.

— Сетне дойде войната, приятелю. Това беше голямо облекчение и аз усилено се стараех да умра, но като че ли животът ми бе омагьосан. Когато тя започна, аз имах чин старши лейтенант. В Арагонската гора отведох останките от моя картечен батальон толкова напред, че от двете ни страни имаше празнина от по половин миля, където пехотата не можеше да напредва. Останахме там два дена и две нощи, сто и трийсет души с шестнайсет картечници „Луис“, и когато пехотата най-после дойде, намериха бойните знамена на три германски дивизии между купищата умрели. Бях повишен в чин майор и всяко съюзническо правителство ми даде орден — дори Черна гора, малката Черна гора долу на Адриатическо море!

Малката Черна гора! Той повтори думите си — сякаш ги вдигна на дланта си и ласкаво им се усмихна. Тази усмивка бе предназначена за бурната история на Черна гора и изразяваше симпатия към смелите борби на черногорския народ. Тя оценяваше напълно веригата събития, които бяха изтръгнали този жест от горещото малко сърце на Черна гора. Недоверието ми сега бе удавено в почуда; все едно, че бях прелистил набързо десетина списания.

Той бръкна в джоба си и в дланта ми падна парче метал, окачено на панделка.

— Това е медалът от Черна гора.

За мое удивление той изглеждаше истински. По края бе написано: „Данаиловски орден, Черна гора, крал Николай“.

— Обърнете го.

„Майор Джей Гетсби — прочетох аз, — за изключителна храброст“.

— Ето и друго нещо, което винаги нося. Спомен от дните в Оксфорд. Направена е в Тринити Коледж — човекът вляво от мен е сега граф Донкастър.

Това беше снимка на няколко младежи в спортни фланелки, застанали небрежно под един свод, през който се виждаха множество

островърхи кули. Там беше и Гетсби, който изглеждаше малко, не много по-млад — с бухалка за крикет в ръка.

Значи всичко беше вярно. Виждах тигровите кожи да пламтят в двореца му на Големия канал; виждах го да отваря ковчеже с рубини, за да облекчи с дълбокия им ален блясък болката на сломеното си сърце.

— Днес ще ви отправя една голяма молба — каза той, като прибра със задоволство спомените си в джоба — и затова сметнах, че трябва да узнаете нещичко за мен. Не искам да мислите, че съм някаква незначителна личност. Видите ли, аз обикновено попадам сред чужди хора, защото се оставям на течението да ме носи насам-натам, мъчейки се да забравя печалното нещо, което ми се случи. — Той се поколеба. — Ще чуете за това днес следобед.

— На обяд?

— Не, следобед. Случайно разбрах, че ще водите мис Бейкър на чай.

— Искате да кажете, че сте влюбен в мис Бейкър?

— Не, приятелю, не съм. Но мис Бейкър беше така любезна да се съгласи да говори с вас по този въпрос.

Нямах ни най-малка представа какъв беше „този въпрос“, обаче изпитвах по-скоро раздражение, отколкото интерес. Не бях поканил Джордън на чай, за да обсъждаме мистър Джей Гетсби. Бях сигурен, че молбата му ще е нещо съвсем фантастично, и за миг изпитах съжаление, че изобщо бях стъпил на препълнената му с хора морава.

Той не пожела да каже нищо повече. С приближаването ни до града учтивостта му растеше. Минахме край Порт Рузвелт, където зърнахме океански кораби, с червени ивици на корпусите, и префучахме по постлана с калдъръм улица в покрайнините, пълна с мрачни, но все още посещавани кръчми от времето на потъмнелите бронзови украси от началото на двайсетия век. После от двете ни страни се разкри долината на пепелта и докато минавахме, съзрях мисис Уилсън, която задъхана работеше енергично на бензиновата помпа.

С блестяща броня като разперени крила колата фучеше, хвърляйки снопове светлина из половината Астория — само половината, защото, докато криволичехме между колоните на

железопътния надлез, чух познатия рев на мотоциклетен мотор и един разгневен полицаи се появи до нас.

— Добре, приятелю — извика Гетсби. — Намалихме скоростта. — Като извади една бяла картичка от портфейла си, той я развя пред очите на полицаия.

— Всичко е наред — съгласи се полицаят и докосна с ръка фуражката си. — Следния път ще ви позная, мистър Гетсби. Моля да ме извините!

— Какво беше това? — запитах аз. — Снимката от Оксфорд ли?

— Веднъж можах да услужа на полицейския инспектор и всяка година той ми изпраща коледна картичка.

Минахме по големия мост, където слънчевата светлина се процеждаше между подпорните греди и непрекъснато проблясваше по минаващите коли, а градът се издигаше отвъд реката, бялнал се като купчина бучки захар, издигнат по прищявка на хора, които пилеят нечестно спечелените си пари. Погледнат от моста Куинсбъро, градът винаги изглежда така, сякаш го виждате за първи път, сякаш за първи път ви дава безумни обещания, че ще ви разкрие цялата тайнственост и красота на света.

Край нас мина мъртвец в катафалка, обсипана с цветя, следвана от два екипажа със спуснати перденца и от по-весели екипажи с приятелите на покойния. Приятелите ни погледнаха с печалните очи и присвитите горни устни на хората от Югоизточна Европа и аз бях доволен, че разкошната кола на Гетсби се включи в техния тъжен празник. Когато прекосяхме Блакуелс Айланд, край нас мина лимузина, карана от бял шофьор, в която седяха трима модерно облечени негри — двама младежи и една девойка. Изсмях се високо, когато приличните им на жълтъци очи се ококориха към нас с израз на високомерно съперничество.

„Всичко може да ни се случи сега, когато прекосихме този мост — помислих си аз, — всичко...“

Човек би могъл да очаква дори такова явление като Гетсби и никак не би му се учудил.

Шумно пладне. В добре вентилирано заведение на Четирийсет и втора улица се срещнах с Гетсби за обяд. Примигвайки след блясъка на

светлината навън, очите ми се спряха на Гетсби в полумрака на преддверието, където той говореше с един друг човек.

— Мистър Карауей, това е моят приятел мистър Улфсхайм.

Дребен еврейин със сплеснат нос вдигна голямата си глава и ме изгледа, насочил към мене богато обраслите си с косми ноздри. След мит открих мъничките му очи в полумрака.

— ...Така че аз му хвърлих един поглед — каза Улфсхайм, като раздруса енергично ръката ми — и какво, мислите, сторих?

— Какво? — запитах учтиво аз.

Но очевидно той не говореше на мене, тъй като пусна ръката ми и насочи към Гетсби изразителния си нос.

— Дадох парите на Катспо и рекох: „Добре, Катспо, не му плащай ни една стотинка, докато не си затвори устата.“ И той веднага я затвори.

Гетсби улови двама ни под ръка и се придвижи напред към ресторанта, при което мистър Улфсхайм преглътна едно ново изречение, което току-що беше започнал, и потъна в сомнамбулска унесеност.

— Уиски със сода? — запита оберкелнерът.

— Хубав е този ресторант — каза Улфсхайм, поглеждайки към презвитерианските нимфи по тавана. — Но онзи отсреща ми харесва повече!

— Да, уиски със сода — съгласи се Гетсби, след което са обърна към Улфсхайм. — Оттатък е прекалено горещо.

— Горещо и тясно — да — каза Улфсхайм, — но пълно със спомени.

— Кое заведение е то? — попитах аз.

— „Старият Метропол“.

— „Старият Метропол“ — повтори замислено Улфсхайм. — Изпълнен с умрели и изчезнали лица. Изпълнен с приятели, които са си отишли завинаги. Докато съм жив, нима да забравя вечерта, когато застреляха там Роузи Розентал. На масата бяхме шестима и Роузи бе ял и пил доста цялата вечер. Когато се беше почти съмнало, келнерът се приближи със странен израз на лицето и му съобщи, че някой иска да говори с него навън. „Добре“ — рече Роузи и понечи да стане, но аз го дръпнах на стола му.

„Нека ония синковци дойдат тук, ако искат да говорят с тебе, но ти да не си мръднал от тази стая.“

Беше четири часът сутринта и ако бяхме вдигнали транспарантите, щяхме да видим, че е светло.

— Той отиде ли? — запитах простодушно аз.

— Разбира се, че отиде. — Носът на Улфсхайм ме стрелна възмутено. — На вратата той се обърна и рече: „Не оставяйте келнера да прибере кафето ми!“ Тогава излезе въвн на тротоара и те стреляха срещу него три пъти, като го улучиха право в корема, след което избягаха с кола.

— Четирима от тях бяха изпратени на електрическия стол — казах аз, като си спомних историята.

— Петима, с Бекър. — Ноздрите му се насочиха любопитно към мене. — Доколкото разбирам, вие търсите връзки в деловия свят.

Резкият преход от първата към втората забележка ме поразил. Гетсби отговори вместо мене.

— О, не — възкликна той, — не е този човек.

— Не? — Улфсхайм изглеждаше разочарован.

— Това е просто един приятел. Казах ви, че ще говорим за тази работа друг път.

— Извинете — каза Улфсхайм, — взех ви за другото.

Пристигна сочно суфле с кълцано месо и Улфсхайм, забравяйки по-сантименталната атмосфера на „Старият Метропол“, започна да яде с настървение. Междувременно очите му шареха бавно из цялата зала — той завърши кръга, като се обърна да огледа хората непосредствено зад гърба си. Мисля, че ако не бях аз, той щеше да хвърли кратък поглед и под собствената ни маса.

— Вижте какво, приятелю — каза Гетсби, като се наведе към мен, — боя се, че тази сутрин в колата малка ви ядосах.

Усмивката се появи отново, но този път аз устоях на нея.

— Не обичам тайнственостите — отговорих аз — и не разбирам защо не ми кажете открито онова, което искате. Защо всичко трябва да става чрез мис Бейкър?

— О, няма нищо тайнствено — увери ме той. — Мис Бейкър е голяма спортистка, знаете, и никога не би направила нещо нередно.

Изведнъж той погледна часовника си, скочи и излезе бързо от залата, като ме остави на масата сам с Улфсхайм.

— Трябва да се обади по телефона — каза Улфсхайм, като го следеше с очи. — Чуден човек, нали? Хубав на вид и съвършен джентълмен.

— Да.

— Завършил е в Оксфорд.

— О!

— Учил е в Оксфордския университет в Англия. Познат ли ви е Оксфордският университет?

— Чувал съм за него.

— Той е един от най-прочутите университети в света.

— Отдавна ли познавате Гетсби? — запитах аз.

— От няколко години — отвърна доволно той. — Имах удоволствието да се запозная с него непосредствено след войната. Достатъчно ми беше да поговоря един час с него, за да разбера, че е човек с прекрасно възпитание. Рекох си: „Ето един човек, когото с удоволствие можеш да заведеш вкъщи, за да го запознаеш с майка си и сестра си.“ — Той спря. — Виждам, че гледате копчетата на ръкавелите ми.

Не бях ги погледнал, но сега сторих това. Те имаха цвят на слонова кост и във формата им имаше нещо странно познато.

— Чудесни образци на човешки кътници — осведоми ме той.

— Виж ти! — Разгледах ги. — Много интересна идея.

— Даа. — Той мушна ръкавите си навътре под сакото. — Даа, Гетсби е много внимателен във връзките си с жените. Никога не би погледнал дори жената на свой приятел.

Когато обектът на това инстинктивно доверие се върна на масата и седна, Улфсхайм изпи на един дъх кафето си и стана.

— Обядът ми беше много приятен — рече той, — а сега, млади хора, ще се махна, преди да съм ви дотегнал.

— Не бързайте, Майер — каза Гетсби без ентусиазъм.

Улфсхайм вдигна ръка като за благословия.

— Много сте любезен, но аз принадлежа на друго поколение — оповести тържествено той. — Останете си тук и разговаряйте за вашите забавления, за вашите момичета, за вашите... — Той добави едно въображаемо съществително с друго движение на ръката си. — Колкото се отнася до мен, аз съм петдесетгодишен човек и няма повече да ви натрапвам присъствието си.

Когато се ръкува и се обърна да си върви, трагичният му нос потрепваше. Чудех се дали не бях казал нещо, което да го обиди.

— Понякога става много сантиментален — обясни Гетсби. — Днес е един от сантименталните му дни. Той е от интересните личности на Ню Йорк — обитател на Бродуей.

— Какъв е изобщо, актьор?

— Не.

— Зъболекар?

— Майер Улфсхайм? Не, той е комарджия. — Гетсби се поколеба, сетне добави спокойно: — Той е човекът, който нагласи с измама резултатите на междущатския шампионат по бейзбол в 1919 година.

— Нагласи резултатите на междущатския шампионат? — повторих аз.

Тази мисъл ме зашемети. Спомних си, разбира се, аферата с нагласените резултати на междущатския шампионат по бейзбол в 1919 г., но ако изобщо бях мислил за това, бих го възприел като нещо, което просто се е случило — последното звено на една неизбежна верига, В никакъв случай не можех да си представя, че един човек би могъл да си играе с доверието на петдесет милиона души, действайки с целенасочеността на крадец, който разбива каса.

— Как стана така, че направи това? — запитах след малко аз.

— Просто се възползува от обстоятелствата.

— Защо не е в затвора?

— Не могат да го пипнат, приятелю. Той е ловък човек.

Настоях да платя сметката. Когато келнерът ми донесе рестото, аз зърнах Том Бюканан в пълната с хора зала.

— Елате за малко с мен — казах аз; — трябва да се обадя на един човек.

Когато ни видя, Том скочи от стола си и направя няколко крачки към нас.

— Къде беше? — запита любопитно той. — Дейзи е страшно ядосана, задето не си се обаждал.

— Това е мистър Гетсби... мистър Бюканан.

Двамата се здрависаха кратко и на лицето на Гетсби се появи напрегнат, необичаен израз на смущение.

— Изобщо какво правиш? — запита ме Том. — Как се е случило да дойдеш да се храниш толкова далече?

— Обядвах с мистър Гетсби.

Обърнах се към мистър Гетсби, но него вече го нямаше.

— През един октомврийски ден в хиляда деветстотин и седемнайсета (разказваше същия следобед Джордън Бейкър, седнала съвършено изправена на стола в градината-сладкарница на хотел „Плаза“) аз се разхождах от едно място на друго и вървах ту по тротоара, ту по тревата. По тревата ми беше по-приятно, защото имах английски обувки с назъбена гума, която оставяше следи по меката земя. Имах и нова плисирана пола, която се развяваше малко на вятъра, и когато това ставаше, червените, бели и сини флагчета пред къщите се опъваха и казваха неодобрително „тц-тц-тц-тц“.

Най-големият флаг и най-голямата морава принадлежаха на къщата на Дейзи Фей. Тя току-що беше навършила осемнайсет години, две години по-възрастна от мен, и беше бездруго най-харесваното момиче в Луивил. Обличаше се в бяло, имаше бяла двуместна кола и цял ден телефонът у тях звънеше и развълнувани млади офицери от Кемп Тейлър молеха за привилегията да им прави компания вечерта: „Поне за един час.“

Когато онази сутрин се озовах срещу къщата ѝ, бялата кола беше до тротоара и тя седеше в нея с един лейтенант, когото не бях виждала никога по-рано. Толкова бяха погълнати един от друг, че тя ме видя едва когато стигнах на няколко крачки от тях.

— Здравей, Джордън — извика неочаквано Дейзи. — Ела тук, моля ти се.

Бях поласкана, че иска да говори с мен, защото от всички по-възрастни девойки от нея се възхищавах най-много. Тя ме попита дали отивам в Червения кръст, за да правя превръзки. Аз наистина отивах там. В такъв случай не бих ли им казала, че този ден тя не може да дойде? Докато Дейзи говореше, офицерът я гледаше така, както всяко младо момиче иска да бъде гледано понякога, и тъй като това ми се стори романтично, и досега помня тази случка. Името му беше Джей Гетсби и не го видях след това в продължение на повече от четири години — дори след като го срещнах на Лонг Айланд, аз не осъзнах, че е същият човек.

Това беше в хиляда деветстотин и седемнайсета година. Следващата година и аз си имах няколко обожатели и започнах да участвам в състезания, така че не виждах Дейзи много често. Тя се движеше в малко по-възрастна компания — когато изобщо излизаше с някого. За нея се носеха фантастични слухове — как една зимна нощ майка ѝ я заварила да нарежда куфара си, за да отиде в Ню Йорк и да се сбoguва с някакъв войник, който заминавал отвъд морето. Попречили ѝ, но в продължение на няколко седмици тя не говорила с никого от семейството си. След това тя вече не се забавляваше с военните, а само с няколко младежи от града, с плоски ходила и с очила, които изобщо не можеха да влязат в армията.

Следната есен тя беше отново весела, весела както винаги. След примирието беше представена официално в обществото и през февруари се говореше, че е сгодена за един младеж от Ню Орлиънс. През юни се омъжи за Том Бюканан от Чикаго с такава церемониалност и пищност, каквито Луивил не беше виждал никога по-рано. Той пристигна със сто души с четири частни автобуса и нае един цял етаж в хотел „Мулбак“, а в деня преди сватбата ѝ подари перлена огърлица, оценявана на триста и петдесет хиляди долара.

Аз бях шаферка. Влязох в стаята ѝ половин час преди сватбената вечеря и я заварих да лежи на кревата, прелестна като юнската нощ в роклята си на цветя и пияна като маймуна. В едната си ръка държеше бутилка сотерн, а в другата писмо.

— ...зdravi me — промърмори тя. — Никога по-рано не съм си пийвала, но как ми харесва само!

— Какво има, Дейзи?

Аз наистина бях изплашена; никога по-рано не бях виждала момиче в такова състояние.

— Ето, миличка. — Тя порови в едно кошче за отпадъци, което стоеше на леглото до нея, и извади перлената огърлица. — Занеси я долу и я върни на притежателя ѝ. Кажй на всички, че Дейзи е променила намеренията си. Кажй: „Дейзи е променила намеренията си!“

След това се разплака неудържимо. Аз се втурнах навън, намерих прислужницата на майка ѝ, заключихме вратата и я сложихме във вана със студена вода. Тя не изпускате писмото. Взе го със себе си във

ваната, стискаше го във вид на мокра топка и ми позволи да го оставя в чинийката за сапуна едва когато видя, че то се разпада като сняг.

Но тя не каза ни дума повече. Дадохме ѝ да помирише амоняк, сложихме на челото ѝ лед, нахлузахме ѝ роклята и половин час по-късно, когато излязохме от стаята, перлената огърлица беше на шията ѝ. Така инцидентът приключи. На следния ден в пет часа тя се омъжи за Том Бюканан, без да потрепне, и тръгна на тримесечно пътешествие из Южните морета.

Видях ги в Санта Барбара, когато се завърнаха, и мисля, че никога не бях виждала млада жена, толкова лудо влюбена в съпруга си. Ако той напуснеше за минута стаята, тя се оглеждаше неспокойно и казваше: „Къде е отишъл Том?“ И лицето ѝ добиваше съвсем разсеян вид, докато не то видеше да се появи на вратата. По часове седеше на пясъка, сложила главата му на скута си, докосваше с пръсти очите му и го гледаше с безкрайно удоволствие. Трогателно беше да ги гледаш заедно — видът им те караше да се смееш приглушено и с възхищение. Това беше през август. Десетина дни след като напуснах Санта Барбара, една нощ Том се сблъска с някакъв камион на пътя за Вентура и едното предно колело на колата му изхвъркна. Името на момичето, което беше с него, също се появи във вестниците, защото ръката му бе счупена — то беше една от камериерките на хотела в Санта Барбара.

Следващия април Дейзи роди момиченцето си и те отидоха във Франция за една година. Видях ги една пролет в Кан, по-късно в Довил, а след това се върнаха в Чикаго за постоянно. Както знаеш, Дейзи беше много харесвана в Чикаго. Те се движеха в лекомислена компания, все млади, богати и буйни хора, но тя се радваше на безупречна репутация. Може би защото не пие. Голямо предимство е да не пиеш, когато си сред големи пиячи. Можеш да си държиш езика и освен това можеш да избираш момента на своите собствени лудорийки — да ги вършиш, когато всички са толкова слепи, че или не виждат, или не дават пет пари. Може би Дейзи изобщо не е имала никаква любовна авантюра — и все пак в този неин, глас има нещо...

И тъй, преди около шест седмици тя чу името Гетсби за първи път от години насам. Това беше, когато те запитах — спомняш ли си? — дали познаваш Гетсби в Уест Ег. След като ти си беше отишъл, тя дойде в стаята ми, събуди ме и запита: „Кой Гетсби?“ — и когато го описах — бях полузаспала, — тя каза с твърде особен глас, че трябва

да е човекът, когото по-рано е познавала. Едва тогава свързах този Гетсби с офицера в бялата й кола.

Когато Джордън Бейкър свърши този разказ, ние напуснахме хотел „Плаза“ за половин час и се разходихме с една лека двуколка в Сентръл Парк. Слънцето бе залязло зад високите домове на киноартистите и ясните гласове на деца, събрали се вече като щурци на тревата, се извиваха в горещия здрач.

*Аз съм арабски шейх суров,
за мен е твоята любов.
Когато нощем спиш,
в палатката ще се промъкна.*

— Страшно съвпадение — казах аз.

— Не е никакво съвпадение.

— Защо?

— Гетсби е купил тази къща, за да бъде близо до дома на Дейзи отвъд залива.

Значи не само към звездите бе въздишал той онази юнска нощ. Образът му оживя пред мен, излязъл внезапно от недрата на безцелния си разкош.

— Той иска да знае — продължи Джордън — дали ти не би поканил някой следобед Дейзи в твоята къща, а сетне да намине и той.

Скромността на молбата ме разтърси. Той бе чакал пет години и бе купил резиденция, чийто блясък и гостоприемство раздаваше на случайни нощни пеперуди, за да може „да намине“ някой следобед в градината на един чужд човек.

— Трябваше ли аз да узная всичко това, преди той да поиска нещо толкова малко?

— Страхува се, чакал е толкова дълго. Мислеше, че може да се обидиш. Виждаш ли, в основата си той е много див и страни от хората. Нещо ме тревожеше.

— Защо не те помоли да им уредиш среща?

— Той иска тя да види къщата му — обясни Джордън. — А твоята е точно до неговата.

— О!

— Мисля, че донякъде е очаквал тя да се яви на някоя от неговите вечери — продължи Джордън, — но това не се случи. Тогава той започна да пита между другото хората дали я познават и аз бях първата, която откри. Това стана онази нощ, когато изпрати да ме повикат на вечеринката му, и трябваше да чуеш по какъв сложен начин стигна до онова, което искаше да ми каже. Разбира се, аз веднага предложих обяд в Ню Йорк — помислих си, че просто ще полудее.

„Не искам нищо нередно! — повтаряше той. — Искам да я видя в съседната къща.“

Когато му казах, че си особено близък с Том, той реши да изостави цялата идея. Не знае нищо по-подробно за Том, въпреки че казва, че години наред четял един чикагски вестник само защото се надявал да зърне случайно името на Дейзи.

Вече беше тъмно и когато се мушнахме под един малък мост, аз обгърнах с ръка златистото рамо на Джордън, притеглих я към себе си и я поканих на вечеря. Изведнъж вече не мислех за Дейзи и Гетсби, а за тази чиста, студена, ограничена личност, обзета от всемирен скептицизъм, която се облягаше самодоволно на ръката ми. Един израз започна да тупти в ушите ми с някаква неудържима възбуда: „Има само преследвани и преследващи, заети и изморени.“

— И Дейзи трябва да има нещо в живота си — прошепна ми Джордън.

— Тя иска ли да види Гетсби?

— Тя няма да знае за уговореното. Гетсби не иска да знае. От теб се иска просто да я поканиш на чай.

Минахме край преграда от тъмни дървета и тогава фасадата на Петдесет и девета улица, лента от нежна, бледа светлина, прониза с лъчите си парка. За разлика от Гетсби и Том Бюканан аз нямах жена, чието безплътно лице да се мярка в мрака и да ме заслепява, и затова притеглих към себе си тази, която беше до мен, като я обгърнах плътно. Бледата й насмешлива уста се усмихна в аз отново я притеглих по-близо, този път до лицето си.

ГЛАВА V

Когато същата нощ се връщах у дома в Уест Ег, за миг се уплаших, че къщата ми гори. Два часът, а целия край на полуострова беше грейнал в светлина, която падаше като неистинска върху храстите и образуваше тънки продълговати лъчи по крайпътните жици. Като завих зад един ъгъл, видях, че това беше къщата на Гетсби, осветена от върха на кулата до мазето.

Отначало помислих, че има нов прием, някакво буйно пиршество, което се е превърнало в игра на криеница из всички стаи и етажи. Не се чуваше обаче никакъв звук. Само вятърът в дърветата клатеше жиците и караше светлините да изчезват и отново да се появяват, сякаш къщата мигаше в тъмнината. Когато таксито ми се отдалечи, видях Гетсби да идва към мен през моравата.

— Къщата ви прилича на световното изложение — казах аз.

— Така ли? — Той обърна разсеяно очи към нея. — Надниквах в някои от стаите. Нека да отидем на Кони Айланд, приятелю. С колата ми.

— Много е късно.

— Добре, тогава да доплуваме в басейна. Не съм го използвал цяло лято.

— Трябва да си лягам.

— Добре.

Той чакаше, гледайки ме с потисната напрегнатост.

— Говорих с мис Бейкър — казах след малко аз. — Ще се обадя утре на Дейзи и ще я поканя тук на чай.

— О, да — каза небрежно той. — Не искам да ви притеснявам.

— Кой ден ще би е удобно?

— Кой ден ще е удобно на вас? — поправи ме бързо той. — Не искам да ви притеснявам.

— Какво ще кажете за вдругиден?

Той поразмисли за миг. Сетне рече неохотно:

— Искам да окосят тревата.

И двамата погледнахме към тревата — там, където свършваше моята неравна морава и където започваше неговото по-тъмно, добре поддържано тревно пространство, имаше рязка разграничителна линия. Подозирах, че имаше предвид моята трева.

— Има и друго малко нещо — каза колебливо той и се поспря.

— Може би предпочитате да го отложим с няколко дни? — попитах аз.

— Не, не е това. Най-малкото... — Той се чудеше как да започне.

— Виждате ли, мислех си — вижте какво, приятелю, вие не печелите много пари, нали?

— Не много.

Това, изглежда, го успокои и той продължи по-уверено:

— Така си и мислех, ако ми простите — видите ли, върша една работа, нещо като странично занимание, знаете. И си мислех, че ако не си докарвате много... Вие продавате акции, нали, приятелю?

— Опитвам се.

— Е, добре, това ще ви заинтересува. Няма да ви отнема много време и ще можете да спечелите добри пари. Касае се за нещо поверително.

Сега съзнавам, че при по-различни обстоятелства този разговор можеше да се окаже преломен момент в живота ми. Но понеже той явно и нетактично ми правеше това предложение заради очакваната услуга, аз нямах друг избор, освен да му откажа.

— Много съм зает — казах аз. — Благодаря ви, но не бих могъл да се наема с повече работа.

— Няма да е необходимо да имате вземане-даване с Улфсхайм. — Очевидно мислеше, че се дърпам от „връзката“, за която бе станало дума на обяд, но аз го уверих, че греша. Гетсби почака още малко, надявайки се, че ще започна разговор, но аз бях твърде погълнат от мислите си, за да проявя отзивчивост, така че той си отиде неохотно.

Вечерта ме бе опиянила и ме беше направила щастлив; мисля, че бях потънал в дълбок сън, когато влязох през входната врата. Поради това не знам дали Гетсби бе отишъл на Кони Айланд, или бе продължил часове наред да „надниква в стаите“ на празнично светналата къща. На следната сутрин се обадох на Дейзи от службата и я поканих на чай.

— Не довеждай Том — предупредих я аз.

— Какво?

— Не довеждай Том.

— Кой Том? — запита невинно тя.

На определения ден валеше силен дъжд. В одинайсет часа един човек с мушам, мъкнещ косачка за трева, почука на входната врата и каза, че мистър Гетсби го бил изпратил да окоси тревата ми. Това ме подсети, че бях забравил да кажа на моята финландка да се върне, поради което отидох с колата в Уест Ег да я потърся сред подгизнали улици, оградени с белосани къщи, и да купя чаши, лимони и цветя.

Цветята бяха излишни, защото в два часа от дома на Гетсби пристигна цял цветарник с всички необходими саксии и подставки. Един час по-късно входната врата са отвори неспокойно и Гетсби, в бял спортен костюм, сребриста риза и златиста вратовръзка, влезе бързо. Беше бледен, а под очите му имаше тъмни кръгове от недоспиване.

— Всичко ли е наред? — запита бързо той.

— Тревата изглежда чудесно, ако имате предвид нея.

— Каква трева? — запита разсеяно.

— О, тревата в двора. — Той погледна от прозореца към нея, но ако се съдеше по израза му, не вярвам, че беше видял каквото и да било.

— Изглежда много добре — забеляза неопределено. — В един от вестниците пишеше, че дъждът може да престане към четири часа. Мисля, че беше „Джърнъл“. Имате ли всичко, от което се нуждаете за... за чая?

Заведох го в килера, където той погледна малко укорително финландката. Заедно разгледахме внимателно дванайсетте лимонови сладкиша от деликатесния магазин.

— Бива ли ги! — запитах аз.

— Разбира се, разбира се! Чудесни са — и добави механично: — ...приятелю.

Към три и половина дъждът се превърна във влажна мъгла, през която от време на време се процеждаха капчици, прилични на роса. Гетсби прелистваше безучастно един екземпляр от „Икономика“ на Клей, като се сепваше от стъпките на финландката, които разтърсваха кухненския под, и от време на време се взираше в замъглените прозорци, сякаш навън ставаха редица невидими, но тревожни неща.

Най-после той стана и ме уведоми с несигурен глас, че си отива вкъщи.

— Защо така?

— Никой няма да дойде на чай. Много е късно! — Той погледна часовника си, сякаш другаде го чакаше нещо неотложно. — Не мога да чакам цял ден.

— Не ставайте смешен. Сега е едва четири без две минути.

Той седна отчаяно, като че ли го бях блъснал, и едновременно с това се чу шумът на мотор, завиващ по алеята. И двамата скочихме; и самият аз, малко притеснен, излязох на двора.

Под голите люляци, от които се стичаха капки, по алеята идваше голяма открита кола. Тя спря. Лицето на Дейзи, наклонено настрана, ме погледна със светла възторжена усмивка изпод триъгълна бледолилава шапка.

— Точно тук ли живееш, скъпи мой?

Опияняващият ромон на гласа ѝ беше силно възбудително питие в дъжда. Известно време долавях само извивките на този глас и едва тогава смисълът на думите стигаше до съзнанието ми. Влажен кичур коса лежеше като петно синя боя на бузата и, а ръката ѝ беше мокра от блестящите капчици, когато я взех, за да ѝ помогна да слезе от колата.

— Влюбен ли си в мене — каза тя с нисък глас в ухото ми, — че трябваше да дойда сама?

— Това е тайната на замъка Ракрент. Кажи на шофьора си да отиде някъде далеч за един час.

— Върни се след час, Ферди. — Сетне добави със сериозен шепот: — Казва се Ферди.

— Бензинът влияе ли на носа му?

— Мисля, че не — каза невинно тя. — Защо?

Влязохме вътре. За моя огромна изненада всекидневната беше пуста.

— Ама че странно — възкликнах аз.

— Кое е странно?

Тя извърна глава, когато на входната врата се чу леко, тържествено почукване. Излязох и я отворих. Гетсби, бледен като смъртник, с ръце, пъхнати като някакви тежести в джобовете на сакото му, стоеше в локва вода, впил трагичен поглед в очите ми.

С ръце все още в джобовете на самото си, той се прокрадва край мен и влезе във вестибюла, обърна се рязко като дръпната с конец кукла, и изчезна във всекидневната. Никак не беше смешно. Усещайки силните удари на собственото си сърце, аз затворих вратата срещу засилващия се дъжд.

В продължение на половин минута нямаше никакъв шум. Сетне от всекидневната чух сподавен шепот и неясен смях, последван от гласа на Дейзи, който звучеше неестествено високо и с фалшива нотка:

— Наистина много се радвам да те видя отново.

Мълчание; то трая ужасно дълго. Нямах какво да правя във вестибюла, затова влязох в стаята.

Гетсби, с ръце все още в джобовете, стоеше облеган на камината, като се мъчеше да си даде напълно спокоен, дори отегчен вид. Главата му бе отметната толкова назад, че се беше опряла на един повреден часовник, и от това положение помрачените му очи бяха вперени в Дейзи, която, изплашена, но грациозна, седеше на крайчеца на един твърд стол.

— Познаваме се от по-рано — промълви Гетсби. Очите му се стрелнаха за миг към мен и устните му се отвориха в несполучлив опит да се засмее. За щастие часовникът избра този момент да се наклони опасно под натиска на главата му, при което той се извърна, улови го с разтреперани пръсти и го постави отново на мястото му. После седна сковано, с лакът на страничната облегалка на дивана, уловил с ръка брадичката си.

— Съжалявам за часовника — каза той.

Собственото ми лице пламтеше, сякаш бях под лъчите на тропическо слънце. Не можех да подбера ни една баналност от хилядите, които се въртяха в главата ми.

— Той е стар часовник — казах им глуповато аз.

Мисля, че за момент всички смятахме, че се е разбил на парчета на пода.

— Не сме се срещали много години — каза Дейзи и гласът ѝ беше толкова обикновен, колкото изобщо можеше да бъде.

— През ноември ще станат пет.

Автоматичният отговор на Гетсби ни върна в предишното състояние поне за още една минута. Накарах и двамата да станат с

отчаяното предложение да ми помогнат да приготвим чая в кухнята, когато онази ужасна финландка го донесе на табла.

Сред успокояващото суетене около чашите и сладкишите се установи някакъв външен порядък. Гетсби се сви в един тъмен ъгъл и докато Дейзи и аз разговаряхме, поглеждаше усърдно ту единия, ту другия от нас с напрегнати, нещастни очи. Но тъй като спокойствието не беше цел само за себе си, аз се извиних при първия възможен момент и станах.

— Къде отивате? — запита веднага Гетсби изплашен.

— Ще се върна.

— Трябва да ви кажа нещо, преди да излезете.

Той ме последва стремително в кухнята, затвори вратата и прошепна отчаяно:

— Ох, божичко!

— Какво има?

— Направих ужасна грешка — промълви той, като клатеше глава, — ужасна, ужасна грешка.

— Смутен сте, нищо повече. — И за щастие добавих: — Дейзи също е смутена.

— Дейзи смутена? — повтори недоверчиво той.

— Толкова, колкото и вие.

— Не говорете така високо.

— Държете се като малко момче — сопнах се нетърпеливо аз. — Не само това, но сте и груб. Дейзи стои там съвсем сама.

Той вдигна ръка да ме прекъсне, погледна ме с незабравим упрек и като отвори предпазливо вратата, влезе отново в другата стая.

Излязох през задния вход — както беше направил и Гетсби, когато бе обиколил неспокойно къщата преди половин час — и изтичах към едно огромно, черно, чепато дърво, чийто гъст листак образуваше преграда срещу дъжда. Отново валеше силно и неравната ми моравя, добре окосена от градинаря на Гетсби, беше изпълнена с малки кални локви и предисторически мочурища. Изпод дървото нямаше какво да се гледа освен огромната къща на Гетсби, така че аз я наблюдавах вторачено в продължение на половин час, както Кант своята черковна кула. Един пивовар я бе издигнал преди десет години, в началото на онези дни, когато хорета лудееха по „стилни“ постройки, и се разказваше, че се съгласил да плати за пет години данъците на

всички съседни селски къщи, ако собствениците им поставят сламени покриви. Може би отказът им го накарал да изостави плана си да основе голям род и той бързо тръгнал към упадък. Децата му продали къщата, докато траурният венец бил още на вратата. Американците, които са съгласни, дори жадуват да бъдат роби, винаги упорито са отказвали да бъдат селяни.

След половин час слънцето светна отново и автомобилът на бакалина изви по алеята на Гетсби с продуктите за вечерята на прислугата му — бях сигурен, че той нямаше да хапне нито една лъжичка. Някаква прислужница започна да отваря горните прозорци на къщата му, явяваше се за миг на всеки един от тях и като се наведе от големия централен еркереен прозорец, плю замислено в градината. Време беше да се връщам. Докато дъждът валеше, той приличаше на шепота на гласовете им, които току се извисяваха и засилваха в изблици на вълнение. Но в настаналата тишина аз почувствах, че тишина беше обхванала и къщата.

Влязох, след като вдигнах всевъзможен шум в кухнята, само дете не прекатурих печката, но не вярвам да бяха чули нещо. Седяха на двата края на дивана, като се гледаха един друг, сякаш някакъв въпрос бе зададен или витаеше във въздуха, и всяка следа да стеснение беше изчезнала. Лицето на Дейзи бе мокро от сълзи и когато влязох, тя скочи и започна да го бърше с носната си кърпичка пред огледалото. Но у Гетсби бе настъпила промяна, която просто слисваше. Той буквално сияеше; без ни дума, ни жест на тържество някакво ново чувство на доволство се излъчваше от него и изпълваше малката стая.

— О, здравей, приятелю — каза той, сякаш не ме бе виждал от години. За миг си помислих, че ще се ръкува.

— Дъждът престана.

— Така ли? — Когато разбра за какво говоря, когато осъзна, че слънчеви лъчи трептяха като звънчета в стаята, той се усмихна като господар на времето, като възторжен покровител на вечно изгряващата светлина и повтори тази новина на Дейзи: — Какво ще кажеш за това? Дъждът е спрял.

— Радвам се, Джей. — Гласът ѝ, сподавен от болезнената красота на момента, разкриваше само неочакваната ѝ радост.

— Искам с Дейзи да дойдете отгатък в моята къща — каза той. — Бих желал да ѝ я покажа.

— Сигурен ли сте, че искате да дойда?

— Абсолютно, приятелю.

Дейзи се качи горе да измие лицето си — твърде късно се сетих със срам за кърпите си, — докато Гетсби и аз чакахме на моравата.

— Къщата ми изглежда добре, нали? — запита той. — Вижте как цялата предна част улавя светлината.

Съгласих се, че е великолепна.

— Да. — Очите му я обходиха, всяка сводеста врата и всяка четвъртита кула. — Точно за три години спестих парите, с които я купих.

— Мислех, че сте наследили парите си.

— Да, приятелю — каза машинално той, — обаче изгубих по-голямата част от тях в голямата паника — паниката от войната.

Мисля, че едва ли знаеше какво говори, защото, когато го запитах с какво се занимава, той отвърна:

— Това е моя работа. — И едва тогава осъзна, че този отговор не беше подходящ. — О, занимавал съм се с няколко неща — поправи се той. — Най-напред с лекарства, след това преминах към петрола. Но сега нито с едното, нито с другото. — Той ме погледна с по-голямо внимание. — Искате да кажете, че размишлявате по онова, което предложих снощи?

Преди да мога да отговоря, Дейзи излезе от къщата и двете редици металически копчета на роклята ѝ блеснаха на слънчевата светлина.

— Онази огромна сграда там? — извика тя, сочейки къщата.

— Харесва ли ти?

— Чудесна е, но не разбирам как живееш там сам-самичък.

— Винаги гледам да е пълна с интересни хора, денем и нощем. Хора, които вършат интересни неща. Прочути хора.

Вместо да минем по краткия път край брега, ние слязохме по пътя и влязохме през парадния вход от задната страна. С възторжени възклицания Дейзи се възхищаваше от тази или онази страна на сградата със силует на феодален замък, открои се на фона на небето, възхищаваше се от градините, от острия дъх на нарцисите, от пенестите цветчета на глога и сливата. Странно беше да стигнеш до мраморните стъпала и да не видиш ярките рокли, които влизат и

излизат през вратата, да не чуеш никакъв друг звук освен птичите гласове в дърветата.

А вътре, докато бродехме из музикалните зали в стил Мария-Антоанета и салоните от епохата на Реставрацията, аз имах чувството, че зад всяко канапе и маса има скрити гости, на които е заповядано да стоят със затаен дъх, докато отминем. Когато Гетсби затвори вратата на готическата библиотека, бих могъл да се закълна, че чувам човека с очи на бухал да избухва в зловещ смях.

Качихме се горе, като минахме през стилни спални, потънали в розова и бледолилава коприна и грейнали от свежи цветя, през будоари и игрални зали и бани с вградени в пода вани. Нахълтахме и в една стая, където размъкнат мъж в пижама правеше на пода гимнастически упражнения за черния дроб. Това беше Клипспрингър, „квартирантът“. Бях го видял да скита с гладнишки вид по плажа същата сутрин. Най-после дойдохме до стаите на самия Гетсби, спалня с баня и кабинет, където седнахме и изпихме по чашка шартрьоз, който той извади от един бюфет в стената.

Гетсби нито за миг не бе престанал да гледа Дейзи и мисля, че сега преоценяваше всичко в къщата си съобразно с чувството, което то предизвикваше в тъй обичните ѝ очи. А понякога вперваше замаян поглед в притежанията си, сякаш в нейното вещественно и удивително присъствие нищо от тях вече не беше реално. Веднъж той едва не се търколи надолу по една стълба.

Спалнята му беше най-семплата от всички стаи — с изключение на това, че тоалетната маса бе украсена с тоалетни принадлежности от чисто матирано злато. Дейзи взе с възхищение четката и приглади косата си, при което Гетсби седна, засенчи очи и започна да се смее.

— Това е най-смешното нещо, приятелю — каза той весело. — Не мога... когато се опитам да...

Той явно бе преминал през две състояния и навлизаше в трето. След стеснението и безразсъдната си радост сега бе обхванат от удивление от присъствието ѝ. Гетсби така дълго бе живял с тази мисъл, бе мечтал за всичко това до най-малките подробности, тъй да се каже, беше чакал със стиснати зъби в крайна напрегнатост. Сега, като реакция, той действаше подобно на пренавит часовник.

Като се съвзе след минута, ни отвори вратите на две стаи-гардероби, съдържащи купища костюми, халати, вратовръзки и ризи,

наредени като тухли, по дванайсет в редица.

— Имам си един човек в Англия, който ми купува дрехи. Изпраща ми подбран комплект неща в началото на всеки сезон, пролет и есен.

Той извади куп ризи и започна да ги хвърля пред нас една по една, ризи от чист лен, от дебела коприна и тънка фланела, които изгубваха гънките си, когато падаха, и покриваха масата в многоцветен безпорядък. Докато ние се възхищавахме, той донесе още и мекият пищен куп се извиси — ризи на райета, на фигурки, карирани, в кораловочервено, светлозелено, бледолилаво и бледо-оранжево, с монограми в индийско синьо. Внезапно от Дейзи се изтръгна сподавен стон, тя зарови глава в ризите и се разплака бурно.

— Какви красиви ризи — хълцаше тя с глас, приглушен в дълбоките гънки. — Мъчно ми е, защото никога по-рано не съм виждала такива... такива красиви ризи.

След къщата щяхме да разгледаме двора и плувния басейн, и хидроплана, и летните цветя, но навън заваля отново, така че застанахме един зад друг, гледайки набръчканата повърхност на пролива през прозореца на стаята на Гетсби.

— Ако не беше мъглата, можехме да видим дома ти отвъд залива — каза Гетсби. — На края на вашия док винаги има една зелена светлина, която гори цяла нощ.

Ненадейно Дейзи мушна ръката си под неговата, но той изглеждаше погълнат от онова, което току-що беше казал. Може би му беше минало през ума, че огромното значение на тази светлина сега бе изчезнало завинаги. В сравнение с голямото разстояние, което го бе разделяло от Дейзи, светлината бе изглеждала съвсем близо до нея, почти я докосваше. Бе изглеждала така близо, както звезда до луната. Сега тя беше просто зелената светлина на един док. Скътаните му реликви се бяха намалили с една.

Започнах да се разхождам из стаята, като разглеждах различни предмети в полутъмнината. Привлече ме голям портрет на възстар човек в костюм за яхта, окачен на стената над писалището му.

— Кой е този?

— Това? Това е мистър Дан Коуди, приятелю.

Името ми звучеше някак познато.

— Вече е умрял. Преди години беше най-добрият ми приятел.

На бюрото имаше малка снимка на Гетсби, също в костюм за яхта. Гетсби — с предизвикателно отхвърлена назад глава, фотографиран очевидно когато е бил на около осемнайсет години.

— Възхитително! — възкликна Дейзи. — Никога не си ми казал, че си носил такава дълга, сресана назад коса и че си имал яхта!

— Погледни това — рече Гетсби бързо. — Ето сума изрезки от вестници — за тебе.

Те стояха един до друг, разглеждайки ги. Щях да помоля да видим рубините, когато телефонът иззвъня и Гетсби взе слушалката.

— Да... Само че сега не мога да говоря... Не мога да говоря сега, приятелю... Аз казах малък град... Той трябва да знае какво е малък град... Нямаме никаква полза от него, ако неговата представа за малък град е Детройт...

Той окачи слушалката.

— Ела тука, бързо! — извика Дейзи на прозореца.

Дъждът все още валеше, но на запад тъмнината се беше разкъсала и над морето се виждаше златисторозово валмо от пенести облаци.

— Погледни там — прошепна тя и след малко добави: — Бих желала просто да взема един от онези розови облаци, да те сложа в него и да те тласкам насам-натам.

Тогава се опитах да си отида, но те не искаха и да чуят; може би моето присъствие ги караше да се чувстват по-истински сами.

— Знаем какво ще направим — каза Гетсби, — ще накараме Клипспрингър да посвири на пианото.

Той излезе от стаята, викайки: „Юинг!“ — и се върна след няколко минути, придружен от смутен, малко посърнал млад човек, с очила с рогови рамки и рядка руса коса. Сега беше прилично облечен, в спортна риза с разкопчано горно копче, кецове и джинси с неопределен цвят.

— Прекъснахме ли ви упражненията? — запита учтиво Дейзи.

— Аз спях — извика Клипспрингър в пристъп на стеснителност. — Искам да кажа, преди това спях. После станах...

— Клипспрингър свири на пиано — каза Гетсби, като го прекъсна. — Нали, Юинг, приятелю?

— Не свиря добре. Не — изобщо не свиря, Не съм се упражн...

— Ще отидем долу — прекъсна го Гетсби. Завъртя един ключ. Сивите прозорци изчезнаха и цялата къща блесна в светлина.

В салона Гетсби светна само лампата до рояла. Запали цигарата на Дейзи с трепереща клечка кибрит и седна с нея на едно канапе в отдалечения край на стаята, където нямаше никаква светлина освен онази, която блестящият под отразяваше от коридора.

След като Клипспрингър изсвири „Любовното гнездо“, той се завъртя на седалката и затърси с нещастен вид Гетсби в мрака.

— Не съм се упражнявал, вижте. Казах ви, че не мага да свирия. Никак не съм се упраж...

— Не приказвай толкова, приятелю — заповяда Гетсби, — свири!

*Сутрин,
вечер
не се ли забавляваме...*

Навън вятърът стенеше високо, а над пролива се носеше тътен на далечни гръмотевици. Сега всички светлини в Уест Ег бяха запалени; електрическите влакове, пълни с хора, се носеха през дъжда от Ню Йорк към дома. Това беше преломният час в човешкото ежедневие и въздухът трептеше от възбуда.

*Има едно нещо вярно, по-вярно от всичко —
на богатите богатството се умножава, а на
бедните — децата
И междувременно,
и междувременно...*

Когато отидох да си взема сбогом, видях, че изразът на объркване се беше върнал на лицето на Гетсби, сякаш го беше обхванало леко съмнение за естеството на сегашното му щастие. Почти пет години! Трябва да е имало моменти, дори този следобед, когато действителната Дейзи не е отговаряла напълно на мечтите му —

не поради някаква нейна грешка, а вследствие на огромната жизненост на илюзията му. Тя се бе простряла отвъд нея, отвъд всичко. Той се бе хвърлил в тази илюзия с творческа страст, като през всичкото време ѝ е прибавял по нещо; украсявал я е с всяко светло перце, което му е попадало. Никакъв огън, никаква сила не може да унищожи онова, което човек скътва в бленуващото си сърце.

Докато го наблюдавах, той явно се покопити. Ръката му пое нейната и докато тя му казваше нещо тихичко в ухото, той се извърна към нея в изблик на чувство. Мисля, че този глас го привличаше най-много със своята трепкаща, трескава топлина, защото мечтите не можеха да го надхвърлят — този глас беше безсмъртна песен.

Те ме бяха забравили, но Дейзи вдигна очи и протегна ръка; Гетсби сега изобщо не ме виждаше. Погледнах още веднъж към тях и те ме погледнаха, отдалечени, изцяло погълнати от вътрешния си живот. Тогава аз излязох от стаята и слязох по мраморните стъпала на дъжда, като ги оставих сами.

ГЛАВА VI

Горе-долу по това време някакъв амбициозен млад репортьор от Ню Йорк пристигна една сутрин на вратата на Гетсби и поиска да узнае дали има да каже нещо.

— Нещо за какво? — попита учтиво Гетсби.

— Ами... някакво изявление за публикуване.

След пет объркани минути стана ясно, че човекът бил чул името на Гетсби в редакцията във връзка с нещо, което той или не искаше да разкрие, или не разбираше напълно. Това беше свободният му ден и с похвална инициатива той побързал „да види“.

Това беше изстрел наслуки и все пак инстинктът на репортьора беше верен. Известността на Гетсби, разпространявана от стотиците, които бяха приемали гостоприемството му и по този начин бяха станали авторитети по миналото му, се беше увеличавала цяло лято и той едва не стана вестникарска сензация. Разпространяваните по това време слухове, като този за „подземен петролопровод до Канада“, се свързваха с него и имаше една упорита мълга, че той изобщо не живее в къща, а в кораб, който прилича на къща и тайнствено се движи нагоре-надолу по брега на Лонг Айланд. Защо тези измислици бяха източник на задоволство за Джеймс Гетс от Северна Дакота, не е лесно да се каже.

Джеймс Гетс — това беше истинското или поне официалното му име. Той го бе променил на седемнайсетгодишна възраст, точно в момента, в който бе сложено началото на кариерата му — когато видял яхтата на Дан Коуди да хвърля котва край най-коварните плитчини на Горното езеро. Джеймс Гетс бил човекът, който скитал безцелно по брега този следобед в окъсана зелена фланелка и дочени панталони, обаче онзи, който взел гребна лодка и я закарал до „Туоломи“, за да уведоми Коуди, че може да го настигне вятър и да унищожи яхтата за половин час, бил вече Джей Гетсби.

Предполагам, че още по онова време той отдавна е имал в ума си готово име. Родителите му били неуспели фермери — въображението

му всъщност никога не ги приело като негови родители. Истината е, че Джей Гетсби от Уест Ег, Лонг Айланд, се е родил от платоничното си схващане за самия себе си. Той бе син на бога — израз, който, ако означава нещо, означава именно това — и трябваше да върши същата работа, която върши небесният му баща, да служи на една широко разпространена вулгарна и евтина красота. Така бе създал във въображението си точно онзи образ на Джей Гетсби, който би могъл да създаде един седемнайсетгодишен юноша, и на този образ той остана верен докрай.

Повече от година се навъртал по южния бряг на Горното езеро, изравял миди и ловял риба, изобщо вършел всякаква работа, която му осигурявала храна и легло. Загорялото му каляващо се тяло живеело естествено през онези дни, когато се редували усилен труд и мързеливи занимания. Той познал жените отрано и тъй като те го разглезили, започнал да ги презира — младите девизи, защото са невежи, другите, защото проявяват истерия за работи, които той поради преголямата си погълнатост в собствената си личност приемал като нещо, което идва от само себе си.

Но сърцето му било в постоянен, нестихващ кипеж. Нощем в леглото го преследвали най-чудновати и фантастични образи. Цял един свят на неизразима пъстрота се въртял в мозъка му, докато часовникът тиктакал над умивалника и луната потапяла във влажна светлина разхвърляните му дрехи на пода. Всяка нощ добавял по нещо ново към букета на мечтите си, докато дрямката спускала завесата на забравата върху някоя въображаема сцена. За известно време тези блянове отприщили потока на въображението му; чрез тях той прозирал колко невеществена е действителността, долавял, че скалата на света почива върху крилата на феите.

Някакъв усет към бъдещата му слава го довел няколко месеца преди това до малкия лютерански колеж „Свети Олаф“ в Южна Минесота. Останал там две седмици, отчаян от неговото страхотно безразличие към зова на съдбата му, към самата съдба и изпълнен с презрение към портиерската работа, с която трябвало да заплаща престоя си. След това се отправил назад към Горното езеро и все още търсел с какво да се залови в деня, когато яхтата на Дан Коуди хвърлила котва в плитчините край брега.

Тогава Коуди бил петдесетгодишен, продукт на сребърните залежи в Невада, на златотърсачеството по Юкон, на всяка треска за търсене на метал от седемдесет и пета година нататък. По време на сделките с мед в Монтана, които го направили неколkokратно милионер, той бил физически здрав, но се намирал на границата на умственото западане и подозирайки това, множество жени се опитвали да го отделят от парите му. Недостойните машинации, посредством които Ела Кей, журналистка, играела ролята на мадам Де Ментенон пред неговата слабост и го изпратила по море с яхта, били добра храна за бомбастичния журнализъм на 1902 г. Той обикалял по прекалено гостоприемни брегове в продължение на пет години, когато се озовал в залива на Литъл Гърл и станал съдба за Джеймс Гетс.

За младия Гетс, облегнал се на веслата и загледан в оградената палуба, тази яхта представлявала цялата красота и очарование на света. Предполагам, че се е усмихнал на Коуди — навярно е бил открил, че хората го харесват, когато се усмихва. Както и да е, Коуди му задал няколко въпроса (в отговор на един от тях изникнало новоизмисленото име) и открил, че умът му работи бързо и е изключително амбициозен. Няколко дена по-късно го завел в Дълът и му купил синьо сако, шест чифта бели джинси и фуражка с емблема на яхтата. И когато „Туоломи“ се отправила за Антилските острови и Северна Африка, Гетсби също тръгнал на път.

Бил назначен на неопределена служба с личен характер — докато бил с Коуди, изпълнявал подред ролята на стюард, помощник-капитан, капитан, секретар и дори тъмничар, тъй като трезвият Дан Коуди знаел какви пакости би могъл бързо да направи пияният Дан Коуди и затова се подсигурил срещу такава случайност, като все повече и повече се доверявал на Гетсби. Споразумението траяло пет години, през които корабът обиколил три пъти континента. То можело да трае неопределено дълго време, ако не станало така, че една вечер в Бостън Ела Кей се качила на борда и седмица по-късно гостоприемството на Дан Коуди се свършило — той умрял.

Спомням си портрета му горе в спалнята на Гетсби, посивял, цветущ мъж със сурово, безизразно лице — пионерът-пияница, който на определен етап от американския живот донесе на Източното крайбрежие дивашкото насилие на публичния дом и на кръчмата от Далечния запад. Косвено се дължеше на Коуди, че Гетсби пиеше

толкова малко. Понякога на веселите гуляи жените мокрели косата му с шампанско, но той си създаде навика да не се докосва до алкохола.

И именно от Коуди наследил пари — по завещанието му били оставени двайсет и пет хиляди долара. Той не ги получил. Никога не можал да разбере какво законно средство било използвано срещу него, но онова, което останало от милионите, отишло непокътнато в ръцете на Ела Кей. Той си останал с изключително подходящото си образование. Неясните контури на Джей Гетсби се изпълнили със съдържанието на един човек.

Той ми разказа всичко това много по-късно, но аз съм го поставил тук с цел да разпръсна онези първи фантастични слухове за миналото му, в които нямаше и следа от истина. Освен това ми го разказа в момент на обърканост, когато бях стигнал дотам да вярвам всичко и нищо за него. И тъй, аз се възползвам от това кратко прекъсване, докато Гетсби, така да се каже, си поеме пъх, за да разчистя тази мрежа от погрешни представи.

То беше прекъсване и на връзката ми с неговите работи. В продължение на няколко седмици нито го видях, нито чух гласа му по телефона — бях повечето в Ню Йорк, като се разкарвах насам-натам с Джордън и се мъчех да спечеля благоволенieto на възрастната й леля, — но най-после наминах в къщата му една неделя следобед. Не бях стоял и две минути, когато някой доведе Том Бюканан на чашка. Аз, естествено, се сепнах, но истински изненадващото беше, че това не бе станало по-рано.

Бяха компания от трима души на коне — Том, някакъв човек на име Слоун и една хубава жена в кафяв костюм за езда, която беше идвала и преди.

— Радвам се да ви видя — каза Гетсби, застанал на верандата си. — Радвам се, че се отбихте.

Като че ли това имаше значение за тях.

— Моля, седнете. Вземете си цигари или пури. — Той обиколи бързо стаята, натискайки звънци. — Само след минутка ще ви донесат нещо за пиене.

Беше дълбоко развълнуван от обстоятелството, че Том се намираще там. Но той изобщо щеше да се чувства неспокоен, докато не ги почерпеше, съзнавайки смътно, че бяха дошли само за това.

Мистър Слоун не искаше нищо. Лимонада? Не, благодаря. Малко шампанско? Съвсем нищо, благодаря... Съжалявам.

— Добре ли пояздихте?

— Пътищата тук са много добри.

— Предполагам, че автомобилите...

— Даа.

Подтикван от непреодолим импулс, Гетсби се обърна към Том, който бе приел запознанството като чужд човек.

— Струва ми се, че сме се срещали някъде по-рано, мистър Бюканан.

— О, да — каза Том, рязко учтив, но очевидно не си спомняше.

— Вярно, срещали сме се. Спомням си много добре.

— Преди около две седмици.

— Точно така. Вие бяхте с Ник.

— Познавам съпругата ви — продължи Гетсби почти нападателно.

— Тъй ли?

Том се обърна към мене:

— Тук близо ли живееш, Ник?

— В съседната къща.

— Така ли?

Мистър Слоун не взе участие в разговора, само се облягаше високомерно в стола си; жената също не каза нищо — докато неочаквано, след две уискита със сода стана сърдечна.

— Ние всички ще дойдем на следващия ви гуляй, мистър Гетсби — предложи тя. — Какво ще кажете?

— Разбира се, ще ми направите голямо удоволствие.

— Добре — каза Слоун без особена благодарност. — Е, смятам, че трябва да си ходим.

— Моля, не бързайте — настоя Гетсби. Сега той се владееше и искаше да опознае повече Том. — Защо не... защо не останете за вечеря? Няма да се изненадам, ако някои други хора наминат от Ню Йорк.

— Вие елате на вечеря с мен — каза дамата възторжено. — И двамата.

Това включваше мен. Слоун стана.

— Хайде — каза той, но само на нея.

— Говоря сериозно — настоя тя. — Ще ми бъде страшно приятно. Има много място.

Гетсби ме погледна въпросително. Той искаше да отида; и не разбираше, че Слоун бе решил, че това не трябва да стане.

— Боя се, че не ще мога да дойда — рекох аз.

— Е добре, вие елате — настоя тя, насочвайки вниманието си само към Гетсби.

Слоун пошепна нещо в ухото ѝ.

— Няма да закъснеем, ако тръгнем сега — настоя високо тя.

— Нямам кон — каза Гетсби. — В армията яздех, на никога не съм си купувал кон. Ще трябва да ви последвам с колата си. Извинете ме за минутка.

Останалите излязохме на верандата, където Слоун и дамата започнаха доста оживен разговор настрани.

— Боже мой, изглежда, че този човек ще дойде — каза Том. — Не вижда ли, че тя не го иска?

— Тя казва, че го иска.

— Поканила е на вечеря голяма компания и той няма да познава нито един човек там. — Том се намръщи. — Къде ли, дявол да го вземе, се е запознал с Дейзи! Бога ми, може да имам старомодни схващания, но днес жените скитат повече, отколкото ми харесва. Какви ли не екземпляри срещат.

Внезапно Слоун и дамата слязоха по стъпалата и са качиха на конете си.

— Хайде — обърна се Слоун към Том, — закъснели сме. Трябва да си вървим. — А сетне към мен: — Кажете му, моля, че не сме могли да чакаме.

Том и аз се ръкувахме, с останалите си кимнахме хладно и те подкараха бързо в тръс по алеята, като изчезнаха под августовския листак точно когато Гетсби, с шапка и леко палто в ръка, излезе от главния вход.

Том очевидно се тревожеше от това, че Дайзи ходи насам-натам сама, защото следващата съботна вечер пристигна с нея у Гетсби. Може би неговото присъствие придаде на вечерта особената ѝ потискаща атмосфера — тя изпъква в паметта ми между другите през онова лято. Бяха дошли същите хора или най-малко същият вид хора, имаше същото изобилие от шампанско, същата многоцветна

разнообразна шумотевица, но аз чувствах във въздуха нещо неприятно, някаква всепроникваща рязкост, която по-рано не съществуваше. Или може би аз просто бях свикнал с нея, бях се научил да възприемам Уест Ег като някакъв свят сам за себе си, със свои собствени критерии и свои собствени големи фигури, неотстъпващ никому първото място, защото друго чувство му беше непонятно, и сега го гледах отново, през очите на Дейзи. Винаги е тъжно да гледаш с нови очи на неща, към които вече напълно си се приспособил.

Те пристигнаха по здрач и докато се разхождахме между бляскавото множество, Дейзи сподавено чуруликаше с приятния си гърлен глас.

— Тези неща така ме вълнуват — прошепна тя. — Ако искаш да ме целунеш когато и да било тази вечер, Ник, само ми кажи и аз с удоволствие ще го уредя. Само спомени името ми. Или ми представи зелена карта. Аз раздавам зелени...

— Погледни наоколо — предложи Гетсби.

— Гледам. Забавлявам се много.

— Трябва да видиш лицата на много хора, за които си чувала.

Високомерните очи на Том шареха из тълпата.

— Ние не излизаме много — каза той; — тъкмо си мислех, че не познавам никого тук.

— Може би познавате онази дама. — Гетсби посочи една великолепа, почти неприличаща на човешко същество жена-орхидея, която седеше царствено под една японска вишна. Том и Дейзи гледаха вперено, с онова особено нереално чувство, което човек изпитва, когато познае някоя звезда на киното, която дотогава е имала за него само призрачно съществуване.

— Прелестна е — каза Дейзи.

— Мъжът, който се навежда над нея, е режисьорът ѝ.

Той ги водеше церемониално от група към група.

— Мисис Бюканан... и мистър Бюканан. — И след минутка колебание добави: — Играчът на поло.

— О, не — възрази бързо Том, — не съм.

Но очевидно това звучеше приятно в ушите на Гетсби, защото Том си остана играчът на поло до края на вечерта.

— Никога не съм срещала толкова знаменитости — възкликна Дейзи. — Онзи човек ми хареса — как му беше името? — с

възсинкавия нос.

Гетсби каза името му, като добави, че е дребен продуцент.

— Както и да е, хареса ми.

— Бих предпочел да не съм играчът на поло — каза Том приятно, — бих предпочел да гледам всички тези знаменити хора в... самозабрава.

Дейзи и Гетсби танцуваха. Спомням си, че останах изненадан от грациозния му старомоден фокстрот — никога по-рано не бях го виждал да танцува. После те се разходиха до моята къща и поседяха на стъпалата половин час, докато по нейна молба аз останах на пост в градината. „В случай на пожар или наводнение — обясни тя, — или някакво природно бедствие.“

Том се отърси от своята самозабрава, когато седяхме заедно на вечеря.

— Имате ли нещо против, ако се храня с онези хора ей там? — каза той. — Един човек разказва смешни истории.

— Отиди, разбира се — отвърна Дейзи любезно, — и ако искаш да вземеш някои адреси, ето моя малък златен молив... — След малко тя хвърли поглед към тяхната маса и ми каза, че жената била вулгарна, но хубава, и аз знаех, че с изключение на половин час, когато бе останала насаме с Гетсби, тя не прекарваше приятно.

Бяхме на една особено пиянска маса. Грешката беше моя — бяха извикали Гетсби на телефона и само две седмици преди това присъствието на същите тези хора ми беше приятно. Но онова, което ме бе забавлявало тогава, сега започна да отравя въздуха.

— Как се чувствате, мис Бедекър?

Девойката, към която се бях обърнал, се опитваше безуспешно да се облегне на рамото ми. При този въпрос тя се изправи и отвори очи.

— Кво?

Една масивна и летаргична жена, която беше увещавала Дейзи да играе с нея голф в местния клуб на другия ден, се изказа в защита на мис Бедекър.

— О, сега й е добре. След като е изпила пет или шест коктейла, тя винаги започва така да крещи. Казвам й, че трябва да се откаже от пиенето.

— Наистина съм се отказала — потвърди вяло обвиняемата.

— Чухме те да крещиш и затова казах на доктор Сивет: „Тук някой се нуждае от вашата помощ, нали, докторе?“

— Тя се чувства много задължена, сигурна съм — каза друга приятелка без признателност, — но вие измокрихте цялата ѝ рокля, когато потопихте главата ѝ в басейна.

— Ако мразя нещо, то е да ми потапят главата в басейн — промърмори мис Бедекър. — Едва не ме удавиха веднъж в Ню Джързи.

— Тогава трябва да се откажеш от пиенето — възрази доктор Сивет.

— Ти говори за себе си! — извика буйно мис Бедекър. — Ръката ти трепери. Не бих ти позволила да ме оперираш.

Изобщо такива работи. Последното нещо, което си спомням, е, че стояхме с Дейзи и наблюдавахме кинорежисьора и неговата звезда. Те бяха все още под японската вишна и между тях имаше само един бледен, тънък лунен лъч. Имах впечатлението, че той се бе навеждал много бавно към нея цялата вечер, за да постигне тази близост, и даже, докато ги наблюдавах, видях как той се наведе съвсем мъничко за последен път и целуна леко бузата ѝ.

— Харесвам я — каза Дейзи, — прекрасна е.

Но останалото ѝ беше противно и по този въпрос не можеше да се спори, защото не беше поза, а чувство. Тя бе ужасена от Уест Ег, това „безподобно място“, което Бродуей бе родил върху едно рибарско село на Лонг Айланд — ужасена от суровата му жизненост, която тлееше под старите благовидности, и от твърде дръзката участ, която тласкаше жителите му по един кратък път от нищо към нищо. Тя виждаше нещо страшно в самата простота, която не можеше да разбере.

Аз седях с тях на предните стъпала, докато чакаха колата си. Тук отпред беше тъмно; само осветената врата изпращаше правоъгълен сноп светлина към мекото черно утро. Понякога някаква сянка се движеше на фона на транспаранта на един будоар горе, даваше път на друга сянка, безкрайна процесия на сенки, които се червяха и пудреха пред невидимо огледало.

— Кой е изобщо този Гетсби? — запита внезапно Том. — Някакъв голям контрабандист на спиртни напитки ли?

— Къде чу това? — заинтересувах се аз.

— Не съм го чул. Такава представа изниква у мен. Много от тези новозабогатели хора са просто големи контрабандисти на спиртни напитки, знаеш.

— Но не и Гетсби — отрязах аз.

Той помълча за момент. Камъчетата на алеята хрущяха под краката му.

— Както и да е, той трябва добре да се е потрудил, за да събере цялата тази менажерия.

Лек ветреца раздвижи сивия мъх на кожената яка на Дейзи.

— Поне са по-интересни от нашите познати — каза с усилие тя.

— Не изглеждаше да проявяваш голям интерес.

— Обаче проявявах.

Том се засмя и се обърна към мен:

— Забеляза ли лицето на Дейзи, когато онова момиче я помоли да я сложи под студен душ?

Дейзи започна да съпровожда музиката с дрезгав, ритмичен шепот, като от всяка дума извличаше значение, каквото тя не е имала никога по-рано, и не ще има никога вече. Когато мелодията се извиси, гласът ѝ премина в сладостен фалцет, както това става с контраалтовите гласове, в всяка промяна придаваше на въздуха на малке от топлота и човешко очарование.

— Идват много хора, които не са били поканени — каза внезапно тя. — Онова момиче не е било поканено. Те просто се промъкват вътре, а той е твърде учтив, за да се възпротиви.

— Бих искал да знам кой е той и какво прави — настоя Том. — И възнамерявам да открия това.

— Мога да ти кажа още сега — отвърна тя. — Притежавал е дрогерии, много дрогерии. Построил ги е сам.

Забавилата се лимузина се приближи по алеята.

— Лека нощ, Ник — каза Дейзи.

Погледът ѝ се отмести от мен и се насочи към осветения горен край на стълбата, където мелодията на „Три часът сутринта“, един приятен, тъжен малък валс, който се свиреше през онази година, се носеше от отворената врата. Въпреки всичко в самата неофициалност на градинското увеселение на Гетсби имаше романтични възможности, каквито изобщо не съществуваха в нейния свят. Какво имаше в песента, която сякаш я викаше да се върне вътре? Какво може да стане

сега в тъмните, пълни с неизвестност часове? Може би ще пристигне някаква невероятна гостенка, някоя съвсем изключителна личност, бъдеща удивление, някое истински лъчезарно младо момиче, което с един дързък поглед към Гетсби, миг на магическо стълкновение, ще залича тези пет години на непоколебима преданост.

Аз останах до късно тази нощ, тъй като Гетсби ме беше помолил да го почакам да се освободи, и се помайвах в градината, докато неизбежната компания плувци дотичаха, истиналия и възбудени, от тъмния плаж и горе, в стаите за гости, светлините угаснаха. Когато най-после той слезе по стъпалата, загорялата му кожа бе необичайно изпъната по лицето, а очите му бяха бляскави и изморени.

— Не й хареса — каза веднага той.

— Разбира се, че й хареса.

— Не й хареса — настоя той. — Тя не прекара хубаво...

Той мълчеше и аз отгатнах неизразимата му потиснатост.

— Чувствам се отдалечен от нея — каза той. — Трудно е да я накарам да разбере.

— Искате да кажете за танца?

— Танцът ли? — Той отхвърли мисълта за всички танци, които бе устройвал, с едно щракване на пръстите. — Приятелю, танцът не е важен.

Той не искаше от Дейзи нищо по-малко от това да отиде при Том и да каже: „Никога не съм те обичала.“ След като тя заличи четири години с това изречение, те ще могат да вземат решение за по-практическите мерки, които ще са необходими. Една от тях ще е, след като тя бъде свободна, да се върнат в Луивил и сватбената процесия да тръгне от нейния дом — също както е било преди пет години.

— Но тя не разбира — каза той. — По-рано можеше да разбере. Седяхме по цели часове...

Той прекъсна изречението си и се заразхожда нагоре-надолу по една пуста пътека, посипана с кори от плодове и смачкани цветя.

— Аз не бих искал твърде много от нея — осмелих се да кажа аз. — Човек не може да повтори миналото.

— Не може да повтори миналото? — извика недоверчиво той. — Разбира се, че може!

Той се огледа напрегнато, сякаш миналото дебнеше тук в сянката на къщата му, изплъзвайки се от ръката му.

— Ще наредя всичко точно така, както беше по-рано — каза той, като кимаше решително. — Тя ще види.

Той говори много за миналото и аз долових, че иска да си възвърне нещо, някаква представа за себе си може би, за онова, което е изгубил в любовта си към Дейзи. Оттогава насам животът му се беше объркал и разстроил, но той чувстваше, че ако може веднъж да се върне към една определена начална точка и да проследи бавно всичко, ще може да открие какво е било това нещо...

Една есенна вечер преди пет години те се разхождали по улицата, когато листата падали, и стигнали до някакво място, където нямало дървета и тротоарът се белеел на лунната светлина. Там спрели и се обърнали един към друг. Било вече хладна нощ с онази тайнствена възбуда, която идва в ранна пролет и късна есен. Спокойните светлинни в къщите трепкали в тъмнината, а сред звездите сякаш ставало нещо. С крайчеца на окото си Гетсби видял, че плочите по тротоарите всъщност образували стълба за едно тайно място над дърветата — той можел да се изкачи до него, ако се изкачвал самичък, и след като веднъж стигнел там, щял да може да смуча сока на живота, да поема на големи глътки несравнимия еликсир на очарованието.

Сърцето му забило по-бързо и по-бързо, когато бялото лице на Дейзи се надигнало до неговото. Знаел, че когато целуне тази девойка и слее завинаги неизразимите си мечти с нейното тленно дихание, умът му никога вече не ще блуждае, както умът на бога. Така той зачакал, послушал се още миг в камертона, ударен в една звезда. Тогава я целунал. При докосването на устните му тя разцъфнала за него като цвете и въплъщението на мечтите му било пълно.

Всичко, което той каза, дори цялата му ужасна сантименталност ми напомняха за нещо — някакъв ритъм, който ми се изплъзваше, част от забравени думи, които бях чувал някъде много отдавна. За миг един израз се помъчи да се оформи в устата ми и устните ми се разтвориха като на ням човек, сякаш от тях се бореше да излезе нещо повече от струйка въздух. Но те не издадоха никакъв звук и онова, което почти си бях спомнил, остана ненаказано завинаги.

ГЛАВА VII

Когато любопитството по отношение на Гетсби беше в най-високата си точка, светлините в къщата му едва събота вечер не се появиха — и кариерата му на гостоприемен домакин завърши така тайнствено, както беше и започнала. Не изведнъж, а постепенно започнах да долавям, че автомобилите, които завиваха в очакване по алеята му, оставаха само за минутка и след това си отиваха разочаровани. Като се чудех дали не е болен, аз отидох да проверя — един непознат иконом със злодейско лице ме погледна изкосо и подозрително от вратата.

— Болен ли е мистър Гетсби?

— Не. — И след малко добави мудро и неохотно: — Господине.

— Не го виждам никакъв и съм малко разтревожен. Кажете му, че е идвал мистър Карауей.

— Кой? — запитва той грубо.

— Карауей.

— Карауей. Добре, ще му кажа.

И той веднага тръшна вратата.

Моята финландка ме осведоми, че преди една седмица Гетсби бил уволнил всичките слуги в къщата и ги заместил с пет-шест други, които никога не отивали в Уест Ег да ги подкупват търговците, а поръчвали умерено количество продукти по телефона. Момчето от бакалския магазин казал, че кухнята приличала на кочина и общото мнение в селото било, че новите хора не са никаква прислужници.

На следния ден Гетсби ми се обади по телефона.

— Заминавате ли? — попитах аз.

— Не, приятелю.

— Чувам, че сте отпратили цялата си прислуга.

— Искях хора, които няма да клюкарстват. Дейзи идва доста често — следобед.

Значи, целият кервансарай се бе съборил като картонена къща при неодобрителния и поглед.

— Те са хора, за които Улфсхайм искаше да направи нещо. Всички са братя и сестри. По-рано са държали малък хотел.

— Разбирам.

Той се обаждаше по молба на Дейзи — бих ли отишъл на обяд у дома ѝ утре? Мис Бейкър щяла да бъде там. Половин час по-късно самата Дейзи телефонира и се успокои, като разбра, че ще отида. Нещо ставаше. И все пак не можех да повярвам, че те щяха да изберат този случай да направят сцена — при това доста мъчителна сцена, ако всичко станеше тъй, както Гетсби ми го бе описал в градината.

Следващият ден беше жарък, почти последният и сигурно най-горещият ден на лятото. Когато влакът ми излезе от тунела на слънчевата светлина, само сирените на „Нашънъл Бискит Къмпани“ нарушиха тишината на трептящия от пладнешката жега въздух. Сламените седалки на вагона бяха близо до пламване; известно време жената до мене се потеше деликатно в бялата си блуза, а после, когато вестникът се навлажни под пръстите ѝ, тя се отдаде безнадеждно на голямата горещина с вик на отчаяние. Чантата ѝ тупна на пода.

— О, божичко! — възкликна задъхано тя.

Аз я взех, навеждайки се изтощено, и ѝ я подадох като я държах на цяла ръка разстояние и я бях уловил за самия ѝ край, за да покажа, че нямам никакви лоши намерения по отношение на нея — но въпреки това всички наоколо, включително и жената, ме заподозряха.

— Горещо! — каза кондукторът на познатите лица. — Ама че време!... Горещо!... Горещо!... Горещо!... Достатъчно ли ви е горещо? Горещо ли е? Горещо.

Билетът, който той ми върна, имаше тъмно петно от ръката му. Та можеше ли в тази горещина да има значение чии пламнали устни целува човек, чия глава овлажнява джоба на пижамата над сърцето му!

...През вестибюла на къщата на Бюканан духаше лек ветрец и донасяше звъна на телефона към Гетсби и към мене, докато чакахме на вратата.

— Тялото на господаря! — ревеше икономът в слушалката. — Съжалявам, госпожо, но не можем да го доставим — прекалено горещо е този обяд, за да го докосваме!

Всъщност каза следните думи: „Да... Да... Ще видя.“

Той остави слушалката и дойде към нас, малко лъснал от пот, да вземе твърдите ни сламени шапки.

— Госпожата ви очаква в салона! — извика, като без нужда показа посоката. В тази горещина всяко излишно движение представляваше опълчване срещу обичайния ход на живота.

Стаята, засенчена добре с транспаранти, беше тъмна и хладна. Дейзи и Джордън лежаха върху огромен даван, подобно на сребърни идоли, и придържаха белите си рокли, за да не се веят от пеещия полъх на вентилаторите.

— Не можем да помръднем — казаха едновременно те. Пръстите на Джордън, напудрени над загара им, оставаха за миг в моите.

— А мистър Томас Бюканан, атлетът? — запитах аз. В същото време чух гласа му, груб, заглушен, дрезгав, на телефона във вестибюла.

Гетсби стоеше по средата на аления килим и се озърташе наоколо със запленели очи. Дейзи го наблюдаваше и се смееше със своя сладък възбудителен смях; мъничко облаче пудра се надигна във въздуха от гърдите ѝ.

— Носи се слух — прошепна Джордън, — че на телефона е приятелката на Том.

Ние мълчахме... Гласът във вестибюла се повиши раздражено: „Добре, тогава изобщо няма да ти продам колата... Нямам никакво задължение към тебе... а колкото, пък за това, че ме безпокоиш за нея по обяд, няма ни най-малко да търпя такова нещо!“

— Вече е окачил слушалката — каза подигравателно Дейзи.

— Да, да — уверих и аз. — Става дума за истинска сделка. Случайно знам за нея.

Том разтвори широко вратата, препречи за миг пространството и с едрото си тяло и влезе бързо в стаята.

— Мистър Гетсби! — Той подаде широката си плоска ръка с добре прикрита неприязън. — Радвам се да ви видя, сър... Ник...

— Направи ни нещо студено за пиене — извика Дейзи. Когато той напусна отново стаята, Дейзи стана, отиде при Гетсби, дръпна надолу лицето му и го целуна по устата.

— Знаеш, че те обичам — промълви тя.

— Забравяш, че тук има дама — каза Джордън.

Дейзи се огледа със съмнение.

— И ти целуни Ник.

— Каква проста, вулгарна жена!

— Не ме е грижа! — извика Дейзи и започна да тропа с крак по тухлената камина. Сетне се сети за горещината и седна виновно на дивана точно когато една бавачка с облекло, което трептеше от чистота, влезе в стаята, водейки малко момиче.

— Миличка, безценна! — загука тя, като протегна ръце. — Ела при майчицата си, която те обича.

Детето, освободено от бавачката, се втурна през стаята и се загнезди свенливо в майчината си рокля.

— Милич-ка, без-ценна! Изцапа ли те мама с пудра по русата главица? Изправи се сега и кажи „добър ден“.

Гетсби и аз се наведохме един след друг и поехме малката колеблива ръка. След това той продължи да гледа с учудване детето. Не мисля, че преди това наистина бе вярвал в съществуването му.

— Облякоха ме преди обяд — каза детето, обръщайки се нетърпеливо към Дейзи.

— Това е, защото майка ти искаше да те покаже. — Лицето ѝ се наведе към едничката бръчица на малката бяла шия. — Мечта моя. Прекрасна моя мечта.

— Да — призна детето спокойно. — Леля Джордън също има бяла рокля.

— Как ти харесват мамините приятели? — Дейзи се обърна така, че гледаше към Гетсби. — Намираш ли ги хубави?

— Къде е татко?

— Тя не прилича на баща си — обясни Дейзи. — Прилича на мене. Има моята коса и форма на лицето.

Дейзи се отпусна на дивана. Бавачката направи крачка напред и протегна ръка.

— Ела, Пами.

— Довиждане, миличко!

Дисциплинираното дете погледна с неохота назад, улови ръката на бавачката си и излезе точно когато Том се върна. След него носеха четири чаши джин, в които тракаха парченца лед.

Гетсби пое чашата си.

— Наистина изглеждат ледени — каза той с видима напрегнатост.

Пихме на дълги, жадни глътки.

— Четох някъде, че слънцето става все по-горещо всяка година — каза Том приветливо. — Изглежда, че твърде скоро земята ще падне върху слънцето... или чакайте — беше тъкмо обратното... слънцето става все по-студено всяка година.

— Елате навън — предложи той на Гетсби, — бях желал да хвърлите поглед на имението.

Отидох с тях на верандата. По зеления пролив, неподвижен в горещината, една малка платноходка пълзеше бавно към хладното море. Очите на Гетсби я проследиха за миг; той вдигна ръка и посочи към залива.

— Аз съм точно срещу вас.

— Наистина.

Очите ни се насочиха към розовите лехи и нажежената морава и водораслите, утаени през тези горещи дни по брега. Белите крила на лодката се движеха бавно на синия хладен фон на небето. По-нататък се простираше накъдреният от вълните океан и примамливо се очертаваха острови.

— Това се казва спорт — забеляза Том, кимайки. — Бих искал да съм там с него един час.

Обядвахме в столовата, също затъмнена поради горещината, и поливахме нервната си веселост със студената бира.

— Какво ще се прави следобед? — извика Дейзи. — И утре, и вдругиден, и следващите трийсет години?

— Не бъди мрачна — каза Джордън. — Когато се захлади през есента, животът почва наново...

— Толкова е горещо — настоя Дейзи, готова да заплаче, — всичко е така объркано. Нека всички отидем в града!

Гласът ѝ си пробиваше път в горещината, пърхаше като с криле в нея, придаваше форми на безсмислеността си.

— Чувал съм да правят гараж от конюшня — казваше Том на Гетсби, — но аз съм първият човек, който е направил конюшня от гараж.

— Кой иска да отидем в града? — запита настоятелно Дейзи. Очите на Гетсби се обърнаха към нея. — Ах — възкликна тя, — вие изглеждате така спокоен!

Очите им се срещнаха и те се загледаха един в друг, сами в пространството. С усилие тя сведе поглед към масата.

— Винаги изглеждате така спокоен — повтори тя.

Беше му казала, че го обича, и Том Бюканан разбра. Беше смаян. Устата му се отвори малко и той погледна към Гетсби, а сетне отново към Дейзи, сякаш току-що беше разпознал в нейно лице някого, когото е знаел отдавна.

— Вие приличате на човека от рекламата — продължи тя невинно. — Нали знаете човека от рекламата, който...

— Добре — прекъсна я Том бързо, — съгласен съм да отидем в града. Хайде — всички отиваме в града.

Той стана, а очите му все още святкаха към жена му и Гетсби. Никой не се помръдна.

— Хайде! — Самообладанието му се пропука малко. — Какво става изобщо? Ако ще отиваме в града, да тръгваме.

Ръката му, трепереща от усилието да се сдържи, вдигна до устните му последната чаша бира. Гласът на Дейзи ни накара да станем и да отидем на пламтящата от горещина, застлана с чакъл алея.

— Веднага ли тръгваме? — възрази тя. — Току-така? Няма ли първо да изпушим по една цигара?

— Всички пушиха по време на обяда.

— О, нека се забавляваме — замоли го тя. — Твърде горещо е да се ядосваме.

Той не отговори.

— Да бъде както ти искаш — каза тя. — Хайде, Джордън.

Те се качиха горе да се приготвят, докато ние, тримата мъже, стояхме там, риейки с крак горещите камъчета. Сребърният сърп на луната вече беше надвиснал на западния небосвод. Гетсби понечи да заговори, после промени намерението си, но Том вече се беше обърнал, гледайки го в очакване.

— Тук ли са ви конюшните? — запита с усилие Гетсби.

— На около четвърт миля надолу по пътя.

— Аха.

Мълчание.

— Не виждам защо трябва да ходим в града — избухна остро Том. — Жените ги измислят едни такива.

— Ще вземем ли нещо за пиене? — извика Дейзи от един горен прозорец.

— Ще донеса малко уиски — отвърна Том. Той влезе вътре.

Гетсби се обърна сковано към мене:

— Аз не мога да кажа нищо в къщата му, приятелю.

— Гласът ѝ е издайнически — забелязах аз. — Сякаш е пълен с... — Аз се поколебах.

— Гласът ѝ е пълен с пари — рече внезапно той. Точно така беше. Не бях го разбрал досега. Той беше пълен с пари — това беше неизчерпаемото очарование, което се надигаше и спадаше в него, звънът на монетите, тяхната музика... Царската дъщеря във висок бял дворец, златното момиче...

Том излезе от къщата, увивайки в кърпа една бутилка, последван от Дейзи и Джордън с малки, стегнати шапчици с втъкани метални нишки, носейки на ръка леки пелерини.

— Да отидем всички с моята кола — предложи Гетсби. Той опипа горещата зелена кожа на седалището. — Трябваше да я оставя на сянка.

— Със стандартни скорости ли е? — запита Том.

— Да.

— Е добре, вие вземете моето купе, а аз ще карам вашата кола.

Предложението не се понрави на Гетсби.

— Мисля, че бензинът не е много — възрази той.

— Има достатъчно бензин — каза рязко Том. Той погледна бензиномаера. — А ако се свърши, мога да спра до някоя дрогерия. Сега всичко може да се купи в дрогерия.

Тази явно безсмислена забележка бе последвана от мълчание. Дейзи погледна смръщено Том и на лицето на Гетсби се появи неопределен израз, едновременно напълно непознат и смътно доловим, сякаш само бях чувал да го описват с думи.

— Хайде, Дейзи — каза Том, като я побутна с ръка към колата на Гетсби. — Ще те закарам с този циркаджийски фургон.

Той отвори вратата, но тя се изскубна от обгърналата я ръка.

— Ти вземи Ник и Джордън. Ние ще ви последваме с купето.

Тя вървеше близо до Гетсби, докосвайки сакото му с ръка. Джордън, Том и аз заехме предната седалка на колата на Гетсби. Том превключи предпазливо непознатия за него скоростен лост и ние се стрелнахме в потискащата горещина, като ги оставихме далеч назад.

— Видяхте ли? — запита Том.

— Какво да видим?

Той ме погледна проникателно, схващайки, че Джордън и аз сигурно сме знаели през всичкото време.

— Мислите, че съм доста глупав, нали? — подхвърли той. — Може и да съм, но понякога аз имам... почти шесто чувство, което ми казва какво трябва да правя. Може би не вярвате в това, но науката...

Той млъкна. Непосредствената случка го завладя, издърпа го от ръба на теоретическата пропаст.

— Направих малко проучване относно този човек — продължи той. — Можех да отида и по-надълбоко, ако знаех.

— Да не искаш да кажеш, че си ходил при медиум? — запита шеговито Джордън.

— Какво? — Объркан, той ни гледаше втренчено, докато се смеехме. — Медиум?

— За Гетсби.

— За Гетсби? Не, не съм. Казах, че съм направил малко проучване на миналото му.

— И откри, че е възпитаник на Оксфордския университет — помогна му Джордън.

— Възпитаник на Оксфордския университет! — Той не можеше да повярва. — Как не! С този розов костюм!

— И въпреки това е оксфордски възпитаник.

— Оксфорд в Ню Мексико — изсумтя презрително Том — или нещо подобно.

— Слушай, Том. Ако си такъв сноб, защо го поканя на обяд? — запита Джордън сърдито.

— Дейзи го покани; тя го е познавала, преди да се оженим — бог знае откъде!

Сега, когато въздействието на бирата бе преминало, всички бяхме раздразнителни и като го съзнавахме, известно време мълчахме. Сетне, когато избелелите очи на доктор Т. Дж. Екълбърг се показаха по-нататък по пътя, аз си спомних предупреждението на Гетсби относно бензина.

— Имаме достатъчно, за да стигнем до града — каза Том.

— Но точно тук има гараж — възрази Джордън. — Не искам да закъсаме на пътя в тази ужасна жега.

Том натисна нетърпеливо и двете спирачки, колата занесе и спря в праха под фирмата на Уилсън. След малко собственикът излезе от

вътрешността на заведението си и впери пуст поглед в колата.

— Налей ни бензин! — извика грубо Том. — Защо мислиш, че спряхме — да се любуваме на гледката ли?

— Болен съм — каза Уилсън, без да се помръдне. — Цял ден съм болен.

— Какво ти е?

— Съвсем съм изтощен.

— Е, сам ли да си наляя? — запита Том. — По телефона гласът ти звучеше съвсем добре.

С усилие Уилсън се отдели от сянката и от вратата, на която се беше подпрял, и като дишаше тежко, отвинти капачето на резервоара. На слънчевата светлина лицето му беше зеленикаво.

— Не исках да прекъсвам обяда ви — каза той. — Но страшно имам нужда от пари и се чудех какво ще направите със старата си кола.

— Как ти харесва тази? — запита Том. — Купих я миналата седмица.

— Хубава жълта кола — каза Уилсън, като се напъваше да движи дръжката.

— Искаш ли да я купиш?

— Да, има голям шанс — усмихна се леко Уилсън. — Не, но от другата бих могъл да изкарам малко пари.

— За какво ти трябва пари, така изведнъж?

— Прекалено дълго се застоях тук. Искам да се махна. Жена ми и аз искаме да отидем на Запад.

— Жена ти иска! — възкликна Том сепнат.

— От десет години говори за това. — Той постоя за момент, облегнат на помпата, засенчвайки очи. — Но сега, ще не ще, отиваме. Ще я отведа.

Купето се стрелна край нас, вдигайки облак прах, и една ръка ни махна за поздрав.

— Какво ти дължа? — запита Том грубо.

— Разбрах нещичко през последните два дни — продължи Уилсън. — Затова искам да се махна. Затова ви безпокоя за колата.

— Какво ти дължа?

— Долар и двайсет.

Безмилостната пулсираща горещина беше започнала да ме обърква и аз преживях един неприятен момент, преди да осъзная, че

досега подозренията му не бяха паднали върху Том. Той беше открил, че Мъртъл има някакъв живот в друг, чужд нему свят, и ударът му беше причинил физическа болест. Погледнах го вперено, а сетне и Том, който беше направил подобно откритие преди по-малко от един час, и ми мина през ума, че нито расовите, нито духовните различия, са толкова големи, колкото разликата между болния и здравия. Уилсън беше толкова болен, че изглеждаше виновен, непростимо виновен, сякаш беше отговорен за забременяването на някоя нещастна девойка.

— Ще ти дам колата — рече Том. — Ще ти я изпратя утре следобед.

Тази местност винаги събуждаше някакво смъртно безпокойство дори на ярката следобедна светлина и аз обърнах глава, сякаш чувствах нещо зад гърба си. Над купищата пепел гигантските очи на доктор Т. Дж. Екълбърг продължаваха да бдят, но след малко долових, че други очи ни гледаха с особена настойчивост от по-малко от двайсет крачки.

Завесите на един от прозорците над гаража бяха малко отдръпнати и Мъртъл Уилсън надничаше към колата. Тя беше толкова погълната от това, че не съзнаваше, че я наблюдават, и едно чувство след друго се появяваха на лицето и като предмети в бавно движещ се филм. Изразът ѝ беше странно познат — това беше израз, който бях виждал често на женски лица, но на лицето на Мъртъл Уилсън той изглеждаше безсмислен и необясним докато схванах, че очите ѝ, разширени от ужасна ревност, са заковани не в Том, а в Джордън Бейкър, която тя бе взела за негова съпруга.

Няма по-голям смут от смута на един прост ум и докато се отдалечавахме, Том се обливаше в горещите вълни на тревогата, жена му и любовницата му, допреди един час непокътнати и сигурни, бързо се изплъзваха от ръцете му. Инстинктът го накара да увеличи скоростта с двойна цел — да настигне Дейзи и да се отдалечи от Уилсън, и ние се носехме към Астория с петдесет мили в час, докато накрая сред паяжината от стоманени подпори на железопътния надлез зърнахме спокойно движещото се синьо купе.

— Големите кина откъм Петдесета улица са хладни — забеляза Джордън. — Много обирам Ню Йорк през летните следобеди, когато всички са се разпръснали. В него има нещо много чувствено, презряло

— като че ли някакви особени плодове ще започнат да падат в ръцете ти.

Думата „чувствено“ обезпокои още повече Том, но преди да измисли някакво възражение, купето спря и Дейзи ни направи знак да спрем до тях.

— Къде отиваме? — извика тя.

— Какво ще кажеш за кино?

— Горещо е — оплака се тя. — Вие вървете! Ние ще се поразходим и после ще се срещнем. — С усилие тя направи опит да бъде духовита: — Ще се срещнем на някой ъгъл. Аз ще бъда човекът, който пуши две цигари.

— Не можем да спорим тук — каза нетърпеливо Том, когато един камион засвири гневно зад нас. — Следвайте ме до южната страна на Сентръл Парк, пред хотел „Плаза“.

На няколко пъти той обръщаше глава, оглеждаше се назад за колата им и ако движението ги забавяше, намаляваше скоростта, докато отново ги зърнеше. Сякаш се боеше, че ще се стрелнат по някоя странична улица, и ще изчезват завинаги от живота му.

Но те не направиха това. И ние всички предприехме по-малко обяснимото действие да ангажираме един луксозен апартамент в хотел „Плаза“.

Продължителният и шумен спор, който приключи с това, че се набутахме в тая стая, ми убягна, обаче ми остана живият спомен, че докато той траеше, долните ми дрехи се увиваха като влажна змия около краката ми и от време на време капки хладна пот се стичаха по гърба ми. Идеята възникна от предложението на Дейзи да наемем пет бани и да се окъпем със студена вода и сетне взе по-осезаемата форма на „място, където да пийнем уиски със захар, джоджен и лед“. Всеки от нас неколkokратно забеляза, че това е „безумна идея“ — всички говорехме едновременно на някакъв объркан чиновник и се мислехме или си давахме вид, че се мислим за много забавни...

Стаята беше голяма и задушна и макар да беше вече четири часът, когато отворихме прозореца, вътре влезе само горещ полъх от напечените храсти в парка. Дейзи отиде до огледалото и застана с гръб към нас, като си оправяше косата.

— Бива си го апартаментата — прошепна с благоговение Джордън и всички се засмяхме.

— Отворете и друг прозорец — заповяда Дейзи, без да се обръща.

— Няма повече прозорци за отваряне.

— Е добре, тогава да телефонираме за брадва.

— Необходимото в случая е да забравим за горещината — каза нетърпеливо Том. — Правиш я десет пъти по-ужасна, като недоволстващ от нея.

Той отви бутилката уиски от кърпата и я сложи на масата.

— Защо не оставите Дейзи на мира, приятелю? — забеляза Гетсби. — Вие бяхте този, който поиска да дойдем в града.

Настъпи една минута мълчание. Телефонният указател се изплъзна от гвоздеа и цапна на пода, при което Джордън прошепна: „Извинявайте“, но този път никой не се засмя.

— Ще го вдигна — предложих аз.

— Аз го взех. — Гетсби разгледа скъсания канап, възкликна с интерес и подхвърля указателя на един стол.

— Знаменит е това ваш израз, нали? — рече Том остро.

— Кой?

— Това ваше непрестанно „приятелю“. Откъде сте го научили?

— Виж какво, Том — каза Дейзи, като се извърна от огледалото, — ако ще се заяждаш, няма да стоя тук нито минута. Позвъни и поръчай лед за коктейла.

Докато Том взимаше слушалката, тежкият горещ въздух се изпълни със звуци и ние чухме съдбовните акорда на Менделсоновия „Сватбен марш“ от балната зала долу.

— Представяте ли си да се жениш за когото и да било в тази горещина! — извика мрачно Джордън.

— И все пак аз се ожених по средата на юни — спомни си Дейзи. — Луивил през юни! Някой припадна. Кой беше, дето припадна, Том?

— Билокси — отвърна той лаконично.

— Един човек, на име Билокси. „Блокс“ Билокси, който правеше кутии — точно така — и беше от Билокси, щата Тенеси.

— Отнесоха го у дома — обади се Джордън, — тъй като ние живеехме сама на две къщи от черквата. И той остана три седмици, докато татко му каза, че трябва да се маха. В деня, в който той си отиде, татко умря. — Подир минута тя прибави да не би забележката ѝ да е прозвучала непочтително: — Нямаше никаква връзка.

— По-рано познавах един Бил Билокси от Мемфис — забелязах аз.

— Той е негов братовчед. Преди да си отиде, научих цялата му семейна история. Той ми даде един алуминиев стик за голф, който още употребявам.

Със започване на церемонията музиката долу стихва и към прозореца се понесоха дълги поздравителни викове, последвани от бликналите звуци на джаза и танците.

— Остаряваме — забеляза Дейзи. — Ако бяхме млади, щяхме да станем и да танцуваме.

— Спомни си за Билокси — предупреди я Джордън. — Откъде го познаваше, Том?

— Билокси? — Той направи усилие да се съсредоточи. — Не съм го познавал. Той беше приятел на Дейзи.

— Не беше — отрече тя. — Не го бях виждала никога по-рано. Той дойде със специално запазения вагон.

— Както и да е, той спомена, че те познава. Каза, че бил израснал в Луивил. Ейза Бърд го доведе в последната минута и попита дали имаме място за него.

Джордън се усмихна.

— Навярно се е скитал на път за дома си. Каза ми, че бил председател на вашия курс в Йейл.

Том и аз се изгледахме с недоумение.

— Билокси?

— Преди всичко нямахме никакъв председател...

Гетсби потрепваше неспокойно с крак и Том изведнъж го погледна.

— Между другото, мистър Гетсби, разбирам, че сте оксфордски възпитаник.

— Не точно.

— О, да, разбирам, че сте били в Оксфорд.

— Да, учил съм там.

Мълчание. После гласът на Том, невярващ и оскърбителен:

— Трябва да сте били там горе-долу когато Билокси е бил в Йейл.

Отново мълчание. Един келнер почука и влезе със стрит джоджен и лед, но тишината не бе нарушена от неговото „благодаря“ и

от лекото затваряне на вратата. Тази толкова важна подробност трябваше най-после да бъде разяснена.

— Казах ви, че съм учил там — рече Гетсби.

— Чух, но искам да знам кога.

— В деветстотин и деветнайсега. Стоях там само пет месеца. Затова не мога всъщност да се нарека оксфордски възпитаник.

Том се огледа наоколо да види дали и ние споделяме недоверието му. Но всички гледахме Гетсби.

— Това беше възможност, която дадох на някои офицери след примирието — продължи той. — Можем да отидем в който и да е университет в Англия или Франция.

Исках да стана и да го потупам по гърба. Отново почувствах онзи изблик на пълна вяра в него, който бях изпитвал и по-рано.

Дейзи стана, леко усмихната, и отиде до масата.

— Отвори уискито, Том — заповяда тя, — и аз ще ти направя коктейл. Тогава ти няма да изглеждаш толкова глупав пред самия себе си... Ето дждожена.

— Почакай малко — сопна се Том. — Искам да задам на мистър Гетсби още един въпрос.

— Продължавайте — каза учтиво Гетсби.

— Изобщо какъв скандал се опитвате да направите в къщата ми?

Най-после бяха излезли на открито и Гетсби беше доволен.

— Той не прави скандал. — Дейзи поглеждаше отчаяно ту единия, ту другия. — Ти правиш скандал, Моля те, сдържай се малко.

— Да се сдържам! — възкликна Том. — Изглежда, че последната мода е да си стоиш настрана и да оставят господин Никой от Никъде да ухажва жена ти. Е, добре, ако искаш такова нещо, мен не ме включвай в играта... Днес хората започват с осмиване на семейния живот и семейните институции, а после ще пратят всичко по дяволите и ще започнат да допускат бракове между черни и бели.

Възбуден от разпаления си брътвеж, той се виждаше застанал самичък на последната барикада на цивилизацията.

— Ние тук всички сме бели — промълви Джордън.

— Знам, че не съм много популярен. Не устройвам големи празненства, Изглежда, че трябва да превърнеш къщата си в свинарник, за да имаш приятели в днешния свят.

Колкото и да бях ядосан, колкото и всички да бяхме ядосани, аз се изкушавах да се изсмея, когато той отваряше уста. Толкова пълен беше преходът от разпусналия човек към самодоволния моралист.

— Имам да ви кажа нещо, приятелю — започна Гетсби. Но Дейзи отгатна намерението му.

— Моля ти се, недей! — прекъсна го безпомощно тя. — Нека всички да вървим вкъщи. Защо не си вървим вкъщи?

— Това е добра идея — казах аз и станах. — Хайде, Том. Никой не иска да пие.

— Искам да знам какво има да ми казва мистър Гетсби.

— Жена ви не ви обича — каза Гетсби. — Никога не ви е обичала. Тя обича мен.

— Трябва да сте луд! — възкликна машинално Том.

Гетсби скочи страшно възбуден.

— Никога не ви е обичала, чувате ли? — извика той. — Омъжила се е за вас, защото бях беден и се беше изморила да ме чака. Това бе ужасна грешка, но в дъното на сърцето си не е обичала никого освен мен!

Тук Джордън и аз поискахме да си вървим, но Том и Гетсби се надпреварваха кой по-упорито да настоява да останем — като че ли никой от тях нямаше какво да крие и сякаш за нас беше привилегия да споделяме техните чувства.

— Седни, Дейзи! — Том се опита безуспешно да придаде на гласа си покровителствена нотка. — Какво е ставало? Искам да чуя всичко.

— Казах ви какво е ставало — заяви Гетсби. — Ставало е в продължение на пет години и вие не сте знаели.

Том се обърна рязко към Дейзи:

— Ти си се виждала с този човек в продължение на пет години?

— Не се е виждала — каза Гетсби. — Ние не можехме да се срещаме, но се обичахме през цялото това време, приятелю, и вие не знаехте. Понякога се смеех — но сега в очите му нямаше смях, — като си представях, че не знаете.

— О, това било всичко... — Том се облегна назад, почуквайки дебелите си пръсти един в друг като пастор. — Вие сте луд! — избухна той. — Не мога да говоря за онова, което е станало преди пет години, защото тогава не съм познавал Дейзи — и да пукна, ако виждам как

сте могли да се доближите и на една миля до нея, освен ако сте донасяли бакалските продукти до задната врата. Но всичко останало е чиста лъжа. Дейзи ме обичаше, когато се омъжи за мен, обича ме и сега.

— Не — каза Гетсби, като поклати глава.

— И все пак ме обича. Бедата е, че понякога ѝ хрумват глупави мисли и тя не знае какво прави. — Той кимна мъдро. — А още повече и аз обичам Дейзи. От време на време се спускам в някоя авантюрка и ставам глупак, но винаги се връщам и в дъното на сърцето си винаги я обичам.

— Ти си отвратителен — каза Дейзи. Тя се обърна към мен и гласът ѝ, спаднал с една октава, изпълни стаята с пронизващо презрение: — Знаеш ли защо напуснахме Чикаго? Изненадана съм, че не са ти разказали за онази авантюрка.

Гетсби направи няколко крачки и застана до нея.

— Дейзи, всичко това е вече свършено — каза с жар той. — Сега то няма никакво значение. Просто му кажи истината — че никога не си го обичала — и всичко ще се заличи завинаги.

Тя го погледна с празен поглед.

— Та как бих могла да го обичам?

— Никога не си го обичала.

Тя се поколеба. Погледът ѝ се спря на Джордън и на мен някак умолително, сякаш най-после разбра какво прави, и като че ли през всичкото време изобщо не беше възнамерявала да направи каквото и да било. Но сега то беше сторено. Вече беше твърде късно.

— Никога не съм го обичала — каза тя с доловима неохота.

— Нито в Капиолани? — запита изведнъж Том.

— Нито там.

От балната зала долу на горещи въздушни вълна се носеха заглушителни и притъпени акорди.

— Нито в деня, когато те отнесох долу на ръце от „Пънч Бауъл“, за да не се измокрят обувките ти? — В тона му имаше дрезгава нежност. — Дейзи?

— Моля ти се, недей. — Гласът ѝ беше студен, но ненавистта беше изчезнала от него. Тя погледна Гетсби. — Ти виждаш, Джей — каза тя, но когато се опита да запали цигара, ръката ѝ трепереше. Внезапно хвърли цигарата и горящата клечка на килима.

— О, ти искаш твърде много! — извика тя на Гетсби. — Сега те обичам — не е ли достатъчно? Не мога да изменя миналото. — Дейзи се разплака безпомощно. — По-рано наистина съм го обичала, но съм обичала също и теб.

Очите на Гетсби се отвориха и затвориха.

— Обичала си също и мен? — повтори той.

— Дори и това е лъжа — каза разярено Том. — Не е и помисляла за вас. Та между Дейзи и мен има неща, които вие никога не ще узнаете, които и двамата не ще забравим никога.

Думите като че ли се връзваха физически в Гетсби.

— Искам да поговоря с Дейзи насаме — настоя той. — Сега тя е развълнувана и...

— Дори и насаме не ще мога да кажа, че никога не съм обичала Том — призна тя с жален глас. — Няма да е вярно.

— Разбира се, че няма — съгласи се Том. Тя се обърна към съпруга си:

— Като че ли това има значение за теб.

— Разбира се, че има. Ще се грижа по-добре за теб отсега нататък.

— Не разбирате — каза Гетсби с тревожна нотка в гласа си. — Вие вече няма да се грижите за нея.

— Няма ли? — Том отвори широко очи и се засмя. Сега вече можеше да си позволи да проявява хладнокръвие. — И защо?

— Дейзи ще ви напусне.

— Глупости.

— Все пак ще го направя — каза тя с видимо усилие.

— Тя няма да ме напусне! — Изведнъж думите на Том сякаш надвиснаха над Гетсби. — Положително не заради един обикновен мошеник, дето ще трябва да открадне пръстена, който ще сложи на ръката ѝ.

— Няма да търпя това! — извика Дейзи. — О, моля ви се, нека да излезем.

— Кой сте вие изобщо? — избухна Том. — Вие сте един от онази банда, която се навърта около Майер Улфсхайм — това поне зная. Аз направих известно малко проучване на работите ви и утре ще го продължа.

— Можете да направите каквото ви е угодно, приятелю — каза спокойно Гетсби.

— Открих какви са били вашите „дрогерии“. — Той се обърна към нас и заговори бързо: — Той и този Улфсхайм купили един куп дрогерии на забутани улици тук и в Чикаго и тайно продавали уиски. Това е една от аферите му. Познах го, че е контрабандист на спиртни напитки, още щом го видях, и не съм се излъгал.

— Е, та какво? — каза учтиво Гетсби. — За вашия приятел Уолтър Чейс съвсем не беше унижително да ни стане съдружник.

— И вие го оставихте сам да се пече на огъня, нали? Оставихте го да лежи един месец в затвора в Ню Джързи. Трябва да чуете какво говори Уолтър за вас.

— Той дойде при нас напълно фалирал. Беше много доволен да пипне малко пари, приятелю.

— Стига сте ме наричали „приятелю“! — извика Том. Гетсби не каза нищо. — Уолтър е могъл да ви уличи в неспазване на закона за спортните залагания, но Улфсхайм го сплашил и той си затворил устата.

Онзи непознат и все пак разпознаваем израз се появи отново по лицето на Гетсби.

— Историята с дрогериите е била дребна работа — продължи Том бавно, — но сега във връзка с вас има нещо, което Уолтър се бои да ми каже.

Погледнах Дейзи, която се взираше изплашено ту в съпруга си, ту в Гетсби, и Джордън, която беше започнала да балансира някакъв невидим, но много интересен предмет на върха на брадичката си. После се обърнах отново към Гетсби и останах поразен от израза му. Той изглеждаше така — и аз казвам това съвсем независимо от клеветническите брътвежи в градината му, — като че ли беше „убил човек“. За един миг изразът на лицето му можеше да бъде обрисован точно по този фантастичен начин.

Този израз изчезна и той започна да говори възбудено на Дейзи, като отричаше всичко и бранеше името си от обвинения, които не бяха му отправени. Но с всяка дума тя се отдръпваше все повече в себе си, така че той се отказа от това, и само рухналата му мечта продължаваше да се бори в изплъзващия се следобед, мъчейки се да докосне онова,

което вече не беше осезаемо, напрягайки се в изнемога, без да се отчайва, да се доближи до замрелия глас отсреща.

Гласът отново помоли да си отиваме.

— Моля ти се, Том! Не мога повече да понасям това!

Изплашените и очи казваха, че каквито и намерения каквато и смелост да е имала, те вече са изчезнали.

— Вие двамата тръгнете за вкъщи, Дейзи — каза Том. — С колата на мистър Гетсби.

Тя погледна Том, обзета от тревога, но той настоя с великодушно презрение.

— Върви. Няма да те безпокои. Мисля, той съзнава, че с дръзкия му малък флирт е свършено.

Те си отидоха без ни една дума, откъснати от нас, като случайни хора, изолирани — подобно на призраци — дори от съчувствието ни.

След малко Том стана и започна да завива неотворената бутилка уиски в кърпата.

— Искате ли от това? Джордън?... Ник?...

Не отговорих.

— Ник? — попита отново той.

— Какво?

— Не искаш ли?

— Не... Току-що се сетих, днес е рожденият ми ден.

Бях станал трийсетгодишен. Пред мен се простираше зловецият, застрашителен път на едно ново десетилетие. Беше седем часът, когато влязохме с него в купето и потеглихме за Лонг Айланд. Том говореше неспирно, тържествуваше, смееше се, обаче гласът му беше така далеч от Джордън и мен, както неразбираемата глъчка по тротоара или тътенът от железопътния надлез над главите ни. Човешкото съчувствие си има граници и ние се задоволихме да оставим всичките им трагични разпри да изчезнат заедно с градските светлини отзад. Трийсет — обещание за десетилетие на самота, на оредяващ брой неженени познати, на оредяващи възторзи, на оредяваща коса. Но до мен беше Джордън, която за разлика от Дейзи беше твърде мъдра, за да пренася забравените мечта от една възраст в друга. Когато минавахме по тъмния мост, бледото ѝ лице се наклони лениво на рамото ми и тревожният звън на трийсетте замря под успокояващото докосване на ръката ѝ.

Така се движехме към смъртта през захладяващия здрач.

Младият грък, Михаелис, който държеше малкото заведение край купищата пепел, беше главният свидетел на следствието. Той спал през горещината до пет часа и когато отишъл към гаража, заварил Уилсън болен в канцеларията си — действително болен, бледен като безцветната си коса и цял в тръпки. Михаелис го посъветвал да си легне, но Уилсън отказал, като заявил, че ще пропусне много клиенти, ако направи това. Докато съседът му се мъчел да го убеди, горе се чуло силно тропане.

— Заклучил съм горе жена си — обяснил спокойно Уилсън. — Ще остане там до вдругиден и тогава ще се махнем оттук.

Михаелис бил стъписан; те били съседни от четири години и Уилсън ни най-малко не изглеждал способен да каже такова нещо. Обикновено се държал като всички изтощени от труд хора: когато не работел, седял на стол на входа и зяпал пешеходците и колите, които минавали по пътя. Когато някой го заговарял, той неизменно се засмивал приветливо и безцветно. Принадлежал на жена си, не на себе си.

Така че, естествено, Михаелис се опитал да разбере какво е станало, но Уилсън не казал ни думица — вместо това започнал да хвърля странни, подозрителни погледи на посетителя си и да го разпитва какво бил правил по еди-кое си време в еди-кои си дни. Точно когато взел да се чувства неловко, няколко работници минали покрай вратата на път за ресторантчето му и Михаелис се възползувал от случая да се махне, възнамерявайки да се върне по-късно. Но не направил това. Изглежда, просто забравил. Когато излязъл отново, малко след седем, сетил се за разговора, защото чул гласа на мисис Уилсън, висок и сърдит, долу в гаража.

— Бий ме! — чул я той да вика. — Повали ме и ме набий, мръсен страхливко!

Миг по-късно тя се втурнала в полумрака, като махала с ръце и крещяла — и преди той да успее да се помръдне от вратата, нещастieto станало.

„Колата на смъртта“, както я нарекоха вестниците, не спряла; показала се от падащия мрак, изкриволичила за миг в трагична нерешителност и изчезнала зад следващия завой. Михаелис не бил

сигурен дори за цвета ѝ — казал на първия полицај, че била светлозелена. Другата кола, онази, която отивала към Ню Йорк, спряла сто ярда по-нататък и шофьорът ѝ се върнал бързо на мястото, където Мъртъл Уилсън, чийто живот бил жестоко покосен, стояла свита на пътя и гъстата ѝ тъмна кръв се смесвала с прахта.

Михаелис и онзи човек стигнали първи до нея, но когато разкъсали блузата ѝ, все още влажна от пот, видели лявата ѝ гърда да виси като отпрано парче плат и нямало нужда да се опитват да разберат дали сърцето отдолу бие. Устата ѝ била широко разтворена, цепната в ъглите, сякаш тя малко се е задушила, когато е изпускала последния дъх на страхотната си жизненост, събирана така дълго.

Видяхме трите или четири автомобила и тълпата още когато бяхме на известно разстояние от тях.

— Катастрофа! — каза Том. — Това е добре. Уилсън ще има най-сетне малко работа.

Той намали скоростта, все още без никакво намерение да спира, обаче когато отидохме по-близо, смълчаните, напрегнати лица на хората до вратата на гаража го накараха да натисне автоматично спирачките.

— Ще хвърлим един поглед — каза колебливо той, — само един поглед.

Сега аз долових някакъв глух, плачевен звук, който излизаше непрекъснато от гаража, и когато слязохме от спортната кола и се запътихме към вратата, той се разчлени в думите: „Ох, боже мой!“, промълвени отново и отново в задъхано стенание.

— Нещо лошо се е случило тук — каза възбудено Том.

Той се изправи на пръсти и надникна над кръга от глави в гаража, осветен само от една жълта светлина, люлееща се в метална мрежа. Сетне издаде дрезгав гърлен звук и с буйно движение на силните си ръце си проби път напред.

Кръгът се затвори наново и отвред се чува възклицания на възмущение. Тогава няколко новодошли разбутаха кръга и двамата с Джордън бяхме изведнъж тласнати вътре.

Тялото на Мъртъл Уилсън, завито в одеяло и после в още едно, сякаш тя страдаше от настинка в горещата нощ, лежеше на една работна маса край стената и Том, с гръб към нас, се беше навел над

него неподвижен. Зад гърба му стоеше моторизиран полицаи, записвайки с много пот и старание имена в малък бележник. Отначало не можех да разбера откъде идваха изричаните с висок стенещ глас думи, които къртяха и отекваха в празния гараж — после видях Уилсън, застанал на високия праг на канцеларията си, да се люлее назад-напред, хванал се с две ръце за рамката на вратата. Някакъв човек му говореше с нисък глас и от време на време се опитваше да сложи ръка на рамото му, но Уилсън нито виждаше, нито чуваше. Очите му току се свеждаха бавно от люлеещата се лампа към масата край стената с нейния товар, а после се стрелваха пак към лампата и той непрекъснато надаваше високия си страшен вик: „О, боже! О, боже! О, боже!“

Сега Том вдигна рязко глава и след като огледа гаража с изцъклени очи, измърмори някаква несвързана забележка на полицая.

— М-а-в-о — казваше полицаят.

— Не, сър — поправи го човекът. — *Мавро*.

— Слушай! — измърмори свирепо Том.

— Е — каза полицаят, — о. — Той вдигна глава, когато широката ръка на Том се стовари тежко върху рамото му. — Какво искаш, човече?

— Какво е станало? Това искам да знам.

— Кола я ударила. Убита на място.

— Убита на място — повтори Том, гледайки вторачено.

— Изтичала на пътя... Кучият му син дори не спрял колата си.

— Бяха две коли — каза Михаелис, — едната идваше, другата отиваше, разбираш?

— Отиваше къде? — запита остро полицаят.

— Всяка в различна посока. Тогавя тя — ръката му, се вдигна към одеялата, но спря на половин път и се отпусна надолу, — тя изтича и колата, която идваше от Ню Йорк, се блъсна право в нея. Караше с трийсет-четирийсет мили в час.

— Как се казва това заведение? — попита полицаят.

— Няма име.

Един добре облечен негър пристъпи напред.

— Колата беше жълта — каза той, — голяма, жълта кола. Нова.

— Видя ли катастрофата? — запита полицаят.

— Не, но колата мина покрай мен с повече от четирийсет мили в час. С петдесет-шейсет.

— Ела тук да ти чуем името. Пуснете го да се приближи. Трябва да запиша името му.

Някои думи от този разговор трябва да бяха стигнали до Уилсън, който се клатушкеше на вратата на канцеларията, защото изведнъж започна да нарежда друго с променен глас.

— Няма защо да ми казвате каква е била колата! Аз знам каква е била!

Като наблюдавах Том, видях как мускулите отзад на рамото му се изопват под сакото. Той отиде бързо до Уилсън и като застана пред него, сграбчи го здраво за ръцете.

— Трябва да дойдеш на себе си — каза той с успокояваща рязкост.

Очите на Уилсън се спряха на Том; той се изправи на пръсти и щеше да се строполи на колене, ако Том не го държеше.

— Слушай — каза Том, като го поразтърси. — Аз дойдох тук едва преди минута, от Ню Йорк. Карах ти онази спортна кола, за която бяхме приказвали. Онази жълта кола, която карах днес подир обяд, не беше моя — чуваш ли? Не съм я виждал цял следобед.

Само негърът и аз бяхме достатъчно близо да го чуем какво казва, но полицаят долови нещо в това и хвърля свиреп поглед.

— Какво означава всичко това? — запита той.

— Аз съм негов приятел. — Том извърна глава, но продължаваше да държи здраво Уилсън. — Той казва, че знае колата, която е направила това... Била някаква жълта кола.

Някакъв неясен подтик накара полицая да изгледа подозрително Том.

— А какъв цвят е вашата кола?

— Синя, купе.

— Идваме направо от Ню Йорк — казах аз. Един човек, който карал малко зад нас, потвърди и полицаят се обърна настрана.

— А сега да ми кажете пак онова име, но правилно.

Взимайки Уилсън като кукла, Том го занесе в канцеларията, постави го на един стол и се върна.

— Ако може някой да дойде да седи при него — отсече властно Том. Той наблюдаваше, докато двамата мъже, които стояха най-близо,

се спогледаха и влязоха неохотно в стаята. Тогава Том затвори вратата зад тях и слезе по единственото стъпало, като очите му отбягваха масата. Минавайки близо до мен, той прошепна: „Да се махаме.“

Властните ръце на Том проправяха път всред все още увеличаващата се тълпа и ние се промъкнахме през нея, обзети от стеснение, като се разминахме с един забързан лекар, с чанта в ръка, когото бяха повикали преди половин час с напразна надежда.

Том караше бавно, докато отминахме завоя, и тогава кракът му натисна силно педала за газта и купето се стрелна в нощта. След малко чух сподавено дрезгаво ридание и видях, че по лицето му се стичаха сълзи.

— Проклетият му страхливец! — изхлипа той. — Дори не спрял.

Къщата на семейство Бюканан изплува внезапно пред нас през тъмните шушнеци дървета. Том спря край верандата и погледна нагоре към втория етаж, където два прозореца светеха между виещите се растения.

— Дейзи си е дошла — забеляза той. Когато излязохме от колата, той ме погледна и леко се намръщи.

— Трябваше да те оставя в Уест Ег, Ник. Нищо не можем да направим тази вечер.

У него беше настъпила промяна и той говореше тежко и решително. Докато вървахме по осветената от луната алея към верандата, той уреди положението с няколко енергични израза.

— Ще телефонирам за такси да те заведе въкъщи и докато чакаш, по-добре идете двамата с Джордън в кухнята и поръчайте да ви приготвят нещо за вечеря — ако изобщо сте гладни. — Той отвори вратата. — Влезте.

— Не, благодаря. Но ще бъда доволен, ако ми повикаш такси. Ще чакам вън.

Джордън сложи ръка върху моята.

— Няма ли да влезеш вътре, Ник?

— Не, благодаря.

Чувствах се малко недобре и исках да бъда сам. Но Джордън се помая още една минутка.

— Часът е само девет и половина — рече тя.

За нищо на света не можех да вляза; всички ми бяха омръзнали, даже и Джордън. Тя трябва да бе видяла нещо от това в израза ми, защото рязко се обърна и изтича в къщата по стъпалата на верандата. Поседях няколко минути с глава в ръцете си, докато чух вътре да се вдига телефонът и гласът на икономка да поръчва такси. Тогава тръгнах бавно по алеята, като се отдалечих от къщата с намерение да чакам до портата.

Не бях изминал и дваисет ярда, когато чух името си, и Гетсби излезе измежду два храста и пристъпи по алеята. По това време вече трябва да съм се чувствал доста странно, тъй като не можех да мисля за нищо друго освен за осветения му от луната розов костюм.

— Какво правите? — запитах аз.

— Просто стоя тук, приятелю.

Това ми се видя някак си унижително. Откъде да знам, след миг той можеше да се втурне да обира къщата; нямаше да се изненадам, ако видех някакви зловещи лица, лицата на „хората на Улфсхайм“, зад него в тъмния храсталак.

— Видяхте ли нещо неприятно на пътя? — запита той след минута.

— Да.

Той се поколеба.

— Убита ли е?

— Да.

— Така си и мислех; казах на Дейзи, че така мисля. По-хубаво беше ударът да дойде изведнъж. Тя го понесе доста добре. — Той говореше тъй, сякаш реакцията на Дейзи беше най-важното нещо.

— Отидох до Уест Ег по един страничен път — продължи той — и оставих колата в гаража си. Не мисля, че някой ни е видял, но разбира се, не мога да бъда сигурен.

Вече толкова го ненавиждах, че не намерих за необходимо да му кажа, че греша.

— Коя беше жената?

— Казва се Уилсън. Съпругът ѝ държи гаража. Как, по дяволите, стана това?

— Ами опитах се да извия кормилото... — Той прекъсна изречението си и изведнъж аз отгатнах истината.

— Дейзи ли караше?

— Да — призна той след малко, — но разбира се, ще кажа, че съм бил аз. Виждате ли, когато напуснахме Ню Йорк, тя беше много неспокойна и смяташе, че ако кара, ще се поуспокои — и тази жена изтича срещу нас точно когато минавахме край една кола, която идваше от обратната посока. Всичко стана за един миг, но ми се стори, че тя искаше да ни заговори, взе ни за някакви нейни познати. И така, най-напред Дейзи се отдалечи от жената и се насочи към другата кола, но тогава изгуби самообладание и се върна. В секундата, когато ръката ми докосна кормилото, аз почувствах удара — трябва да я е убил моментално.

— Разкъсал я е.

— Не ми разказвай, приятелю. — Той потръпна. — Дейзи натисна педала за газта още по-силно. Опитвах се да я накарам да спре, но тя не можеше, затова дръпнах ръчната спирачка. Тогава тя падна на скута ми и аз продължих да карам. Утре ще е по-добре — каза подир малко той. — Просто ще чакам тук да видя дали Том няма да се опита да я тревожи за онази неприятност днес следобед. Заключила се е в стаята си и ако прояви някаква грубост, тя ще изгаси светлината и пак ще я запали.

— Няма да я докосне — казах аз. — Той не мисля за нея.

— Не му вярвам, приятелю.

— Колко време ще чакате?

— Цяла нощ, ако е необходимо. Изобщо, докато всички си легнат.

Хрумна ми друго нещо. Да предположим, че Том открие, че Дейзи е карала колата. Той може да помисли, че това има някаква връзка — би могъл да помисли какво ли не. Погледнах към къщата; долу се виждаха два или три светещи прозореца и розовият блясък от стаята на Дейзи на втория етаж.

— Вие чакайте тук — казах аз. — Ще видя дали има някакъв признак на тревога.

Върнах се по края на моравата, прекосих полека постланата с чакъл алея и се качих на пръсти по стълбата на верандата. Завесите на гостната бяха отворени и аз видях, че стаята беше празна. Като минавах през верандата, където бяхме вечеряли през онази юнска привечер преди три месеца, стигнах до малък правоъгълник светлина,

за който предположих, че е прозорецът на кухненския килер. Транспарантът беше спуснат, но над перваза имаше пролука.

Дейзи и Том седяха един срещу друг на кухненската маса, с чиния студено пържено пиле между тях и две бутилки бира. Той говореше разпалено и в увлечението му неговата ръка беше паднала върху нейната и я прикриваше. От време на време тя поглеждаше към него и кимаше в съгласие.

Те не изглеждаха щастливи и никой от двамата не се беше докосвал до пилето, нито до бирата — и все пак не бяха и нещастни. Картината явно излъчваше атмосфера на естествена интимност и всеки би казал, че двамата заговорничат.

Докато се връщах на пръсти от верандата, чух таксито да опипва в тъмнината пътя си към къщата. Гетсби чакаше, където го бях оставил на алеята.

— Всичко ли е спокойно там горе? — запита загрижено той.

— Да, напълно спокойно. — Аз се поколебах. — По добре си отидете вкъщи и поспете.

Той поклати глава.

— Искам да чакам тук, докато Дейзи си легне. Лека нощ, приятелю.

Той сложи ръце в джобовете на самото си и отново се зае да наблюдава усърдно къщата, сякаш моето присъствие опетняваше светостта на бдението. Затова си тръгнах и го оставих да стои на лунната светлина... и да бди напразно.

ГЛАВА VIII

Не можах да заспя цяла нощ; имаше мъгла, воят на сигналната сирена непрекъснато се носеше над пролива и аз се мятах полуболен между гротескната действителност и кошмарни, страшни сънища. Преди разсъмване чух едно такси да се движи по алеята на Гетсби и веднага скочих от леглото и започнах да се обличам — чувствах, че имам да му кажа нещо, да го предупредя за нещо, а сутринта щеше да бъде твърде късно.

Като прекосих моравата му, видях, че предната врата беше все още отворена и той се бе облегал на една маса във вестибюла, натезал от отчаяние или съненост.

— Нищо не стана — каза натъжено той. — Чаках и към четири часа тя дойде до прозореца и постоя там една минута, а после изгаси лампата.

Къщата му никога не беше ми изглеждала толкова огромна, колкото тази нощ, когато тършувахме в големите стаи за цигари. Разтваряхме дълги завеси и опипвахме неизброими метри тъмни стени, за да открием електрическите ключове — веднъж се сгромолясах върху клавишите на едно призрачно пиано. Навред имаше необяснимо количество прах и въздухът в стаите беше застоял, сякаш не са били проветрявани много дни. Намерих кутията на една непозната маса с две стари, изсъхнали цигари вътре. Разтворихме широко френските прозорци на гостната и седнахме да пушим в тъмнината.

— Трябва да се махнете оттук — казах аз. — Много е вероятно да открият колата ви.

— Да си отида сега, приятелю?

— Вървете за една седмица в Атлантик Сити или в Монреал.

Той не искаше и да помисли за такова нещо. Не можел в никакъв случай да изостави Дейзи, преди да узнае какво възнамерява да прави. Беше се вкопчил в някаква последна надежда и не ми даваше сърце да го откъсна от нея.

Именно тази нощ той разказа странната история на ранната си младост с Дан Коуди — разказа ми я, защото „Джей Гетсби“ се беше счупил като стъкло в твърдата омраза на Том и дългата, тайна, фантастична драма вече беше изиграна. Мисля, че сега би признал всичко, без да крие каквото и да било, но той искаше да говори за Дейзи.

Тя била първото „добро“ момиче, което някога бал срещал. При различни случаи, които не ми разкри, той бил влизал в допир с такива хора, но между тях и него винаги имало невидима мрежа от бодлива тел. За него Дейзи била вълнуващо желана. Отивал в нейната къща отначало с други офицери от Кемп Тейлър, после самичък. Тя го удивлявала — никога по-рано не бил виждал такава къща. Но онова, което ѝ придавало особено очарование, било обстоятелството, че в нея живее Дейзи; за нея тя била нещо толкова обикновено, колкото за него палатката в лагера. Къщата била наситена с тайнственост, загатвала за спални на горния етаж, по-красиви и прохладни от другите спални; за коридори, изпълнени с буйно и радостно оживление; и за романтични истории, които още не са плесенявали и не са скътани в благоуханните треви на спомените, а носят свежия полъх на настоящето и ухалят на блестящи нови автомобили и на танцови вечери, чиито цветя още не са увехнали. Вълнувало го и това, че много мъже вече били обичали Дейзи — то увеличавало стойността ѝ в неговите очи. Той усещал присъствието им из цялата къща, насищащо въздуха с аромата и ехото на все още трептящи чувства.

Но той знаел, че се намира в къщата на Дейзи по някаква огромна случайност. Колкото и обещаващо можело да е бъдещето му като Джей Гетсби, в тогавашния момент той бил беден млад човек без минало и всеки миг униформата, която прикривала този факт, можела да се смъкне от плещите му. Затова използвал времето си докрай. Вземал каквото можел да получи, жадно и безскрупулно — по-нататък взел и Дейзи в една тиха октомврийска нощ, взел я, защото нямал никакво право да докосне дори ръката ѝ.

Той може и да се е презирал, защото я взел с измама. Не искам да кажа, че си е приписвал несъществуващи милиони, но умишлено е вдъхвал на Дейзи чувство на сигурност; оставил я да вярва, че е човек от съвсем същия обществен слой като нейния — че е напълно способен да се грижи за нея. Всъщност нямал такива възможности —

нямал зад себе си уютна семейна среда и бил изложен на опасността да бъде запокитен къде ли не из света по каприза на едно безлично правителство.

Но той не се презирал и нещата не взели насоката, която си представял. Възнамерявал може би да получи каквото може и да си върви — но сега открил, че се е обвързал в служба на един идеал. Знаел, че Дейзи е нещо изключително, но не проумявал точно колко изключително можело да бъде едно „добро“ момиче. Тя изчезнала в своята богата къща, в своя богат, пълен живот, като не оставила на Гетсби нищо. Чувствал се оженен за нея, и толкова.

Когато се срещнали отново, два дни по-късно, Гетсби бил този, който се задъхвал от очакване и се чувствал някак си излъган. Верандата ѝ блестяла от купения лукс на отразена светлина; плетената скамейка проскърцала луксозно, когато тя се извърнала към него и той целунал странната ѝ, прелестна уста. Тя била настинала и това правело гласа ѝ по-дрезгав и по-чаровен от всякога и Гетсби бил завладян от младостта и тайнствеността, които богатството скътва и запазва, от свежестта на многото дрехи и на самата Дейзи, бляскаща като сребро, застрахована от опасности и горда — далеч от суровата борба на бедните.

— Не мога да ви опиша с каква изненада открих, че я обичам, приятелю. За известно време дори се надявах, че ще ме изостави, но тя не го направи, защото и тя беше влюбена в мен. Мислеше, че знам много, защото знаех различни неща от нея... Ето в такова състояние бях откъснат от амбициите си, с всяка минута все по-влюбен, и изведнъж нищо вече не ме интересуваше. Какъв смисъл имаше да върша големи дела, ако можех да са чувствам по-добре, когато и разказвам за намеренията си?

Последния следобед, преди да замине за чужбина, той седял с Дейзи в обятията си, дълго и мълчаливо. Бил студен есенен ден, в стаята горял огън и бузите ѝ пламтели. От време на време тя се раздвижвала и той помествал малко ръката си. Веднъж целунал бляскавата ѝ коса. Следобедът ги укротил за малко, сякаш за да остави у тях дълбок спомен за дългата раздяла, която им носел утрешният ден. В едномесечната си любов те никога не били по-близки и връзката им никога не била по-здрава, отколкото когато тя допирала леко устни

до рамото му или когато той докосвал нежно крайчеца на пръстите ѝ, сякаш била заспала.

Във войната се проявил изключително много. Преди да отиде на фронта, бил капитан, а след битките при Аргона получил майорски чин и командване на дивизионните картечни части. След примирието положил луди усилия да се върне в отечеството си, но някакво усложнение или недоразумение го изпратило в Оксфорд. Обзела го тревога — в писмата на Дейзи се долавяло нервно отчаяние. Не виждала защо не може да си дойде. Чувствала натиска на външния свят и искала да го види, да усети присъствието му до себе си и да и бъде вдъхната увереност, че все пак постъпва правилно.

Защото Дейзи била млада и изкуственият ѝ свят ухаел на орхидеи, бил изпълнен с приятен, весел снобизъм и с оркестри, които определяли шлагера на годината, вливайки тъгата и съблазънта на живота в нови мелодии. Цяла нощ саксофоните ридаели, изтръгвайки безнадеждно звуците на „Бийл Стрийт Блус“, докато стотина чифта златни и сребърни пантофки се тътрели по блещукащата прах. В сивия час на следобедния чай винаги имало стаи, в които непрестанно туптяла тази сладостна треска, и тук-там се мяркали нови лица, довеяни като листа на роза под тъжните звуци на корните.

Дейзи отново попаднала във водовъртежа на този сумрачен свят; изведнъж тя пак взела да се среща с пет-шест мъже в един ден и да заспива призори, а украсената с мъниста вечерна рокля се търкала сред умиращи орхидеи край леглото ѝ. И през всичкото време нещо в нея викало да вземе решение. Искала животът ѝ да се оформи веднага, незабавно — и решението трябвало да дойде под влиянието на някаква намираща се наблизо сила — любов, пари, безспорна практическа изгода. Тази сила придобила форма по средата на пролетта с пристигането на Том Бюканан. Личността му и положението му излъчвали някаква здрава сила и Дейзи се почувствала поласкана. Гетсби получил писмото, докато все още бил в Оксфорд.

На Лонг Айланд се беше зазорило, когато ние продължихме да отваряме останалите прозорци долу, и къщата се изпълваше със сивкава, златиста светлина. Сянката на едно дърво се очертаваше рязко на росната трева и призрачни птици започваха да пеят между

синкавите листа. Във въздуха имаше бавно, приятно движение, което трудно можеше да се нарече вятър, но обещавахе приятно прохладен ден.

— Мисля, че тя никога не го е обичала. — Гетсби се извърна от един прозорец и ме погледна предизвикателно. — Спомнете си, приятелю, че днес следобед тя беше много възбудена. Той ѝ каза всички тези неща по начин, който я изплаши — излезе така, като че ли аз съм някакъв евтин мошеник. И затова тя просто не знаеше какво говори.

Той седна мрачно.

— Разбира се, тя може да го е обичала за малко, когато са се оженили — но дори и тогава е обичала повече мен, разбирате ли?

Внезапно той направи една странна забележка.

— Както и да е, било е нещо съвсем лично.

Как трябваше да се разбере това? Можеше само да се подозира, че придава на връзките си с Дейзи неизмерима дълбочина.

Гетсби се завърнал от Франция, когато Том и Дейзи били все още на сватбено пътешествие, и тласкан от непреодолим порив, той предприел едно нещастно пътуване до Луивил с последните пари от офицерската си заплата. Останал там една седмица, като обикалял улиците, където техните стъпки са отеждали заедно в оная ноемврийска нощ, и посещавал забутаните кътчета, където по-рано отивали с бялата ѝ кола. Също както къщата на Дейзи винаги му изглеждала по-тайнствена и по-весела от другите къщи, така и представата му за самия град била наистина с меланхолична красота, макар че тя вече го била напуснала.

Заминал си със съзнанието, че ако я е търсил по-настойчиво, може би е щял да я намери, че я е изоставил. В дневния влак — сега той бил съвсем без пари, било горещо. Отишъл на откритата част на вагона, седнал на един сгъваем стол и гарата се отдалечила, а пред погледа му се занижали гърбовете на непознати сгради. Влакът навлязъл сред покритите с пролетна растителност поляни, където един жълт трамвай се надбягвал за минута с влака и в него имало хора, които може някога да са видели бледото ѝ чаровно лице по някоя случайна улица.

Пътят извил и сега се отдалечавал от слънцето, което, потъвайки зад хоризонта, сякаш давало благословията си на изчезващия град, където тя е поела първия си дъх. Той прострял в отчаяние ръка, като че за да грабне само шепа въздух, да запази частица от мястото, което тя със своето присъствие направила прелестно за него. Но сега всичко се движело прекалено бързо за замъглените му очи и той знаел, че е загубил завинаги тази част от мястото — най-свежата, и най-хубавата.

Когато свършихме закуската и излязохме на верандата, беше девет часът. През нощта беше настъпила голяма промяна във времето и сега във въздуха се носеше есенният полъх. Градинарят, последният от бившите слуги на Гетсби, дойде в подножието на стълбата.

— Днес ще източа басейна, мистър Гетсби. Скоро ще започнат да падат листа и тогава винаги стават неприятности с тръбите.

— Не прави това днес — отвърна Гетсби. Той ме погледна с някакво извинение в очите. — Знаете ли, приятелю, че цяло лято не съм използвал нито веднъж басейна?

Погледнах часовника си и се изправих.

— До влака ми остават дванайсет минути.

Не исках да отивам в града. Не бях в състояние да свърша никаква свята работа, но имаше и още нещо — не исках да оставя Гетсби. Пропуснах този влак и после още един, преди да се реша да тръгна.

— Ще ви се обадя — казах най-после аз.

— Добре, приятелю.

— Ще ви се обадя по обяд.

Слязохме бавно по стълбите.

— Предполагам, че и Дейзи ще се обади. — Той ме погледна напрегнато, сякаш се надяваше да потвърдя това.

— Предполагам.

— И тъй, довиждане.

Ръкувахме се и аз си тръгнах. Точно преди да стигна живия плет, аз си спомних нещо и се извърнах.

— Те са пропаднали хора — извиках през моравата аз. — Виеструват колкото всичките тези негодници, взети заедно.

Винаги съм бил доволен, че му го казах. Това беше единственият комплимент, който някога съм му правил, защото аз не го одобрявах от

начало до край. Първо той кимна учтиво, а после лицето му светна от лъчезарна и многозначителна усмивка, като че ли през всичкото време ние съучастнически сме споделяли едно и също мнение по въпроса. Пищният му циркаджийски розов костюм се открояваше като ярко петно на фона на белите стъпала и аз си спомних вечерта, когато преди три месеца за първи път отидох в имението му. Моравата и алеята тогава бяха претъпкани с лицата на онези, които гадаеха за неговата поквара — и той бе стоял на тези стъпала, скрил нетленния си блян, докато им махаше за сбогом.

Благодарих му за гостоприемството. Ние винаги му благодаряхме за това — аз и другите.

— Довиждане — извиках аз. — Закуската ми беше много приятна, Гетсби.

В бюрото в града аз се опитах да попълня един безкраен списък с курсовете на акциите, а после заспах на моя въртящ се стол. Точно преди обяд телефонът ме събуди и аз се стреснах, а по челото ми избиха капки пот. Беше Джордън Бейкър; тя често ми се обажда по това време, тъй като несигурността в програмата ѝ ме затрудняваше да я намеря по друг начин — постоянно сновеше между хотели, клубове и частни къщи. Обикновено гласът ѝ идваше по жицата свеж и прохладен, сякаш снопче трева, откъснато заедно с пръстта, влиташе през прозореца на канцеларията от зелено игрище за голф, но тази сутрин той звучеше сух и дрезгав.

— Напуснах къщата на Дейзи — каза тя. — Сега съм в Хамстед, а следобед отивам в Саутхамптън.

Навярно е било тактично да напусне къщата на Дейзи, но тази постъпка ме раздразни, а следващата ѝ забележка ме настрои сурово.

— Ти не беше добър към мен снощи.

— Какво значение можеше да има това тогава?

За минутка настъпи мълчание и после:

— Все пак искам да те видя.

— Аз също.

— Тогава да не отивам в Саутхамптън, а да дойда следобед в града.

— Не — не този следобед.

— Много добре.

— Днес следобед е невъзможно. Различни...

Разговаряхме така известно време и изведнъж млъквахме. Не знам кой пръв прекъсна връзката с остро тракване на телефона, но знам, че ми беше все едно. Този ден аз не бих могъл да разговарям с нея на чаша чай дори ако това означаваше никога вече да не разговарям с нея.

Няколко минути по-късно се обадох в къщата на Гетсби, но линията беше заета. Опитах четири пъти, най-последно една раздразнена телефонистка ми каза, че държат линията отворена за междуградски разговор с Детройт. Като извадих разписанието на влаковете, аз заградих с кръгче влака в три и петдесет минути. Тогава се облегнах назад в стола и се опитах да мисля. Беше точно обяд.

Когато същата сутрин минах с влака край купищата пепел, умишлено отидох на другата страна на вагона. Предположих, че наоколо ще има тълпа любопитни, малки момчета ще търсят тъмни петна в прахта и някой бърбивко ще разправя отново и отново какво се беше случило, докато започне всичко да става все по-малко и по-малко реално дори и за самия него и той вече няма да може да разказва, а трагичната съдба на Мъртъл Уилсън щеше да бъде забравена. Сега искам да се върна малко и да разкажа какво е станало в гаража, след като ние си отидохме предишната вечер.

Трудно било да намерят сестра й Катрин. Тази вечер тя навярно била нарушила правилото си да не пие, защото, когато пристигнала, била затъпяла от алкохол и не могла да разбере, че линейката вече била отишла във Флъшинг. Когато я убедили в това, тя веднага припаднала, сякаш то именно било непоносимото в цялата история. Някакъв човек, милостив или любопитен, я взел в колата си и я откарал по следите на тялото на сестра й.

Дълго след полунощ тълпи хора се трупали пред гаража — едни си отивали, други идвали, а Джордж Уилсън се люлеел напред-назад на кушетката вътре. Вратата на канцеларията останала откритата и всеки, който влизал в гаража, поглеждал вътре, тласкан от непреодолимо любопитство. Най-последно някой казал, че това е срамно, и затворил вратата. Михаелис и няколко друга мъже били при него; отначало четири или пет души, след това двама или трима. По-късно Михаелис трябвало да помоли последния непознат да почака там още

петнайсет минути, а той се върнал в собственото си заведение и направил една кана кафе. След това останал сам с Уилсън до зори.

Към три часа Уилсън престанал да бръщолеви несвързано — той се поуспокоил и започнал да говори за жълтата кола. Заявил, че има начин да открие на кого принадлежи жълтата кола, и тогава изтърсил, че преди около два месеца жена му се върнала от града със синини по лицето и с подут нос.

Но когато се чул да казва това, той потрепнал и започнал отново да вика „О, боже мой!“, със стенещия си глас. Михаелис направил напразен опит да го разсее.

— Откога си женен, Джордж? Хайде, опитай се да стоиш спокоен една минута и да отговориш на въпроса ми. Откога си женен?

— От дванайсет години.

— Имали ли сте някога деца? Хайде, Джордж, стой спокойно — зададох ти въпрос. Имали ли сте някога деца?

Твърдите кафяви бръмбари постоянно се удряли в мъжделивата лампа и винаги когато Михаелис чуел някоя кола да се носи навън по пътя, тя му прозвучавала като колата, която профучала, без да спре, няколко часа преди това. Не искал да влезе в гаража, защото работната маса била изцапана там, където било лежало тялото, затова се въртял притеснено из канцеларията — преди да съмне, знаел всеки предмет в нея — и от време на време сядал край Уилсън, като се мъчел да го успокоява.

— Нямах ли черква, в която да ходиш понякога, Джордж? Дори и ако отдавна не си бил там? Не мога ли да се обадя в черквата и да повикам някой свещеник да дойде да ти поговори, а?

— Не ходя в никаква черква.

— Трябва да имаш черква, Джордж, за ей такива моменти. Сигурно някога си ходил на черква. Не се ли ожени в черква? Чуй, Джордж, чуй ме: не си ли се женил в черква?

— Това беше отдавна.

Усилието да отговаря нарушило ритъма на люлеенето му — за миг той замълчал. После изморените му очи пак загледали полумногозначително, полуучудено.

— Погледни там в чекмеджето — рекъл той, сочейки писалището.

— Кое чекмедже?

— Онова чекмедже там.

Михаелис отворил чекмеджето, което било най-близо до ръката му. В него нямало нищо освен един малък, скъп кучешки нашийник, кожен, със сребърен шнур. Явно било, че е нов.

— Това? — запитал той, като го вдигнал нагоре. Уилсън погледнал втренчено и кимнал.

— Намерих го вчера следобед. Тя се опита да ми обясни за него, но аз си знаех, че работата не е чиста.

— Искаш да кажеш, че жена ти го е купила?

— Тя го държеше увит в тънка хартия на бюрото си.

Михаелис не видял в това нищо странно и посочил на Уилсън десетина причини, поради които жена му може да е купила нашийника. Но било ясно, че Уилсън бил чул някои от тези същите причини и по-рано от Мъртъл, защото отново почнал да повтаря шепнешком: „О, боже!“ Няколко от обясненията на утешителя му увиснали във въздуха.

— След това той я уби — казал Уилсън. Устата му внезапно се отворила.

— Кой?

— Имам начин да го открия.

— Ти си болезнено чувствителен, Джордж — казал приятелят му. — Преживя голямо напрежение и просто не знаеш какво говориш. По-добре се опитай да поседиш спокоен до сутринта.

— Той я уби.

— Това беше злополука, Джордж.

Уилсън поклатил глава. Очите му се присвили и от леко отворената му уста се отронило едва чуто възклицание на човек, който знае каква е работата.

— Знам — отсякъл той. — Аз съм от доверчивите хора и не мисля зло никому, но когато кажа, че знам нещо, значи го знам. Това е дело на човека от онази кола. Тя изтича да говори с него, но той не искаше да спре.

Михаелис също бил видял това, но не му придал особено значение. Смятал, че мисис Уилсън бяга от мъжа си, а не че се опитва да спре точно определена кола.

— Как е могла да бъде такава?

— Такава си бе тя, прикрита — казал Уилсън, сякаш това давало отговор на въпроса. — Аххх...

Той отново започнал да се люлее, а Михаелис стоял прав, усуквайки нашийника в ръка.

— Може би имаш никой приятел, на когото да телефонирам, Джордж.

Това било празна надежда — бил почти сигурен, че Уилсън няма никакъв приятел; всичките му чувства не били достатъчни дори за жена му. Малко по-късно Михаелис се зарадвал, когато забелязал промяната в стаята, нещо синкаво през прозореца, и разбрал, че зората не е далеч. Към пет часа просветнало достатъчно, за да угаси лампата.

Изцъклените очи на Уилсън се насочили към купищата пепел, над които малки сиви облачета с най-фантастични форми се реели тук-там, подухвани от лекия утринен вятър.

— Аз ѝ говорих — измърморил той след дълго мълчание. — Казах ѝ, че мен може да излъже, но не и господ! Заведох я до прозореца — той станал с усилие и отишъл до задния прозорец, като навел лице и го притиснал в него — и ѝ рекох: „Господ знае какво си правила, всичко, каквото си правила. Мен можеш да излъжеш, но не и господ!“

Застанал зад него, Михаелис се сепнал, като видял, че той гледа към очите на доктор Г. Дж. Екълбърг, които току-що се били появили, бледи и огромни, от чезнещия нощен мрак.

— Господ вижда всичко — повторил Уилсън.

— Това е реклама — уверил го Михаелис. Нещо го накарало да се извърне от прозореца и да погледне отново към стаята. Но Уилсън стоял там дълго, с лице до стъклото на прозореца, и кимал в утринния здрач.

Към шест часа Михаелис бил вече изморен и с благодарност чул шума от спирането на някаква кола вън. Тя принадлежала на един от хората от предишната вечер, който бил обещал да се върне. Михаелис приготвил закуска за трима, която той и другият изяли заедно. Сега Уилсън бил по-спокоен и Михаелис си отишъл у дома да спи. Когато се събудил, четири часа по-късно, и се върнал бързо в гаража, Уилсън бил излязъл.

Когато по-късно проследили пътя му — той ходил все пеш, — разбрали, че отишъл до Порт Рузвелт, после до Гадс Хил, където си

купил сандвич, който не изял, и чаша кафе. Трябва да е бил изморен и да е ходил бавно, защото стигнал в Гадс Хил по обяд. Дотук не било трудно да се разбере през кои часове къде е бил, намерили се момчета, които били видели един човек „да се държи някак като луд“, и хора с коли, в които той се взирал чудновато, вървейки отстрани на пътя. После в продължение на три часа следите му се губели. От онова, което бил казал на Михаелис, че „имал начин да го намери“, в полицията заключили, че трябва да е прекарал това време в ходене от гараж на гараж да разпитва за жълтата кола. От друга страна, никакъв собственик на гараж не се явил да каже, че го е виждал, така че той може би е имал по-сигурен начин да открие онова, което искал. Към два и половина бил в Уест Ег, където запитал за къщата на Гетсби. Значи, по това време името на Гетсби му е било известно.

В два часа Гетсби си сложил банския костюм и казал на иконома, ако някой го търси по телефона, да му обадят в басейна. Отбил се в гаража за един гумен дюшек, с който се забавлявали гостите му през лятото, и шофьорът му помогнал да го напомпа. После наредил в никакъв случай да не изкарват откритата кола — това било странно — защото десният калник се нуждаел от поправка.

Гетсби взел дюшека на рамо и тръгнал към басейна. По едно време се спрял да намести товара си по-удобно и шофьорът го попитал дали има нужда от помощ, но той поклатил глава и след малко изчезнал сред пожълтяващите дървета.

Никакво съобщение не дошло по телефона, но икономът минал без следобедната си дрямка и чакал до четири часа — дълго след като вече не е имало на кого да го предаде, ако дойде. Имам чувството, че и самият Гетсби не е вярвал то да дойде и може би вече не го е интересувало. Ако е така, той сигурно е почувствал, че е изгубил стария приветлив свят, че е платил висока цена за това, че твърде дълго е живял с една-единствена мечта. Сигурно е погледнал към едно непознато небе през вдъхващи страх листа и е потръпнал, като е разбрал колко жалка може да бъде една роза и колко жестоко може слънцето да обгаря едва поникналата трева. Видял е един нов свят, материален, без да е реален, в който нещастни призраци се опиват от празни мечти и скитат безцелно... като онази пепелявосива фигура, която се носи към него измежду безформените дървета.

Шофьорът — той беше един от хората на Улфсхайм — чул изстрелите и после можа да каже само, че те не му направили особено впечатление. От гарата отидох направо в къщата на Гетсби и това, че се втурнах обезпокоен нагоре по предните стъпала, беше първото нещо, което вдъхна тревога на хората там. Но тогава те са знаели, твърдо съм уверен в това. Почти без да кажем думица, четирима от нас — шофьорът, икономът, градинарят и аз, забързахме към басейна. Леко, едва забележимо движение разклащаше водата; свежата струя от единия край си проправяше път към отводната тръба на другия. Натовареният дюшек се движеше напосоки из басейна, образувайки малки вълни. Слабият ветреца, който едва набръчкваше повърхността, беше достатъчен да смути случайния му път със случайния му товар. Докосването на снопа листа го завъртваше леко, а във водата оставаше тъничък червен кръг.

След като тръгнахме с Гетсби към къщата, градинарят видя малко настрани в тревата тялото на Уилсън — последната изкупителна жертва.

ГЛАВА ІХ

Сега, две години подир това, аз си спомням останалата част на този ден и нощта, и следващия ден само като безкрайна върволица от полицаи, фотографии и журналисти, които влизаха и излизаха от къщата на Гетсби. Пътят през главната порта бе препречен с въже и застаналият до нея полицай държеше любопитните настрана, обаче малките момчета скоро откриха, че могат да влизат през моя двор, и край басейна винаги се навъртаха по няколко, събрани накуп, със зяпнали уста. Някакъв човек със самоуверен вид, може би детектив, употреби израза „луд човек“, когато онзи следобед се наведе над тялото на Уилсън, и неуместно авторитетният му глас определи тона на вестникарските съобщения на другата сутрин.

Повечето от тези съобщения бяха кошмарни — гротескни, подробни, сензационни и неверни. Когато показанията на Михаелис при съдебното следствие изкараха на бял свят подозренията на Уилсън срещу жена му, аз си помислих, че цялата история ще бъде поднесена като някакъв пикантен пасквил — но Катрин, която би могла да каже какво ли не, не каза думица. Тя прояви изненадващ характер — гледаше решително съдебния следовател изпод изписаните си вежди и се закле, че сестра ѝ никога не е виждала Гетсби, че сестра ѝ била напълно щастлива с мъжа си, че сестра ѝ никога не се е заплитала в някаква история. Тя убеди сама себе си в това и се разплака в кърпичката си, сякаш не би могла да понесе дори едно загатване за противното. Уилсън бе представен като „побъркан от скръб“, за да може случаят да остане в най-простата си форма. Така си и остана.

Но цялата тази част на историята изглеждаше далечна и маловажна. Открих, че съм на страната на Гетсби, и то само аз. От момента, когато телефонирах в Уест Ег за нещастиято, всяка догадка за него и всеки практически въпрос бяха отправяни до мен. Отначало бях изненадан и сбъркан; после, докато той лежеше в къщата си и нито мърдаше, нито дишаше, нито говореше, час подир час, аз все повече се убеждавах, че сега аз трябваше да отговарям за всичко, защото никой

друг не проявяваше интерес — искам да кажа, такъв силен личен интерес, на какъвто всеки има някакво право, когато настъпи краят му. Обадох се по телефона на Дейзи половин час след като го намерихме, позвъних ѝ инстинктивно и без колебание. Но тя и Том били заминали рано същия следобед, като взели със себе си багаж.

— Да са оставили адрес?

— Не.

— Да са казали кога ще се върнат?

— Не.

— Да имате представа къде са? Как бих могъл да вляза във връзка с тях?

— Не знам. Не мога да кажа.

Исках да му повикам някого. Исках да отида в стаята и да го успокоя: „Аз ще ти доведа някого, Гетсби. Не се тревожи. Само вярвай в мен и аз ще ти доведа някого...“

Името на Улфсхайм не беше в телефонния указател. Икономът ми даде адреса на кантората му на Бродуей и аз позвъних на бюро справки, но докато науча номера му, пет часът беше отдавна минал и никой не отговори на телефона.

— Ще позвъните ли пак?

— Позвъних им три пъти.

— Много е важно.

— Съжалявам. Боя се, че няма никой.

Върнах се в гостната и за миг помислих, че те са случайни посетители — всички тези представители на властта, които я бяха изпълнили внезапно. Но макар че те отдръпваха чаршафа и поглеждаха потресено Гетсби, неговият протест продължаваше да звучи в съзнанието ми.

„Виж какво, приятелю, трябва да ми намериш някого. Трябва да положиш големи усилия. Не мога да мина през всичко това сам.“

Някой започна да ми задава въпроси, но аз се отскубнах и като се качих горе, прерових бързо незаключените чекмеджета на бюрото му — той никога не ми беше казал изрично, че родителите му са умрели. Но нямаше нищо — само портретът на Дан Коуди, символ на забравени бури, гледаше вперено от стената.

На следната сутрин изпратих икономата в Ню Йорк с писмо до Улфсхайм, с което му исках някои сведения и настоявах да дойде със

следващия влак. Това искане изглеждаше излишно, когато го написах. Сигурен бях, че той ще тръгне, когато види вестниците, както бях сигурен, че преди обяд ще има телеграма от Дейзи — но не пристигна нито телеграмата, нито Улфсхайм; не пристигна никой освен още полицаи, фотографи и журналисти. Когато икономът донесе отговора на Улфсхайм, започна да ме обзема войнственост, чувство на солидарност между Гетсби и мен в презрението ни срещу всички тях.

„Драги мистър Карауей. Това е едно от най-страшните сътресения в живота ми, просто не мога да повярвам, че е истина. Безумната постъпка на този човек трябва да накара всички ни да се замислим. Не мога да дойда сега, тъй като съм зает с много важна работа и не мога да се забърквам в тази история. Ако има нещо, което бих могъл да направя малко по-късно, пратете ми писмо по Едгар. Просто не съм на себе си, когато чуя нещо подобно; съвсем съм изумен и потресен.

Искрено Ваш Майер Улфсхайм“

По-долу беше прибавено набързо:

„Обадете ми как е минало погребението и т.н. Не познавам семейството му.“

Когато същия следобед телефонът позвъня и от централата казаха, че се обаждат от Чикаго, помислих си, че това ще е най-последна Дейзи. Но когато ме свързаха, чух мъжки глас, много тънък и далечен.

— Говори Слейгъл...

— Да? — Името беше непознато.

— Дяволска работа, нали? Получи ли телеграмата ми?

— Не са идвали никакви телеграми.

— Младият Парк е загазил — каза той бързо. — Заловили го, когато предавал ценните книжа на гишето. Само пет минути преди

това получили от Ню Йорк циркуляр с номерата им. Какво знаеш ти за това? В тези просташки градчета човек никога не може...

— Ало! — прекъснах го аз задъхано. — Вижте какво. На телефона не е Гетсби. Мистър Гетсби умря.

На другия край на жицата настъпи мълчание, последвано от възклицание, подир това бързо щракване и връзката бе прекъсната.

Мисля, че беше на третия ден, когато от един град в Минесота пристигна телеграма, подписана „Хенри С. Гетс“. В нея се казваше само, че изпращачът тръгва незабавно и да се отложи погребението до неговото идване.

Това беше бащата на Гетсби, тържествен старец, много безпомощен и стъписан, омотан в дълго евтино палто в топлия септемврийски ден. Очите му постоянно сълзяха от вълнение и когато взех от ръцете му чантата и чадъра, той започна да дърпа рядката си сива брада така продължително, че ми беше много трудно да сваля палтото му. Малко оставаше да припадне, затова го заведох в музикалния салон и го накарах да седне, като поръчах да му донесат нещо за ядене. Но той не искаше да яде и чашата мляко се разля в треперещата му ръка.

— Разбрах от чикагския вестник — каза той. — Всичко беше написано в чикагския вестник. Веднага тръгнах.

— Не знаех как да вляза във връзка с вас.

Очите му, които не виждаха нищо, шареха непрестанно из стаята.

— Човекът е бил луд — рече той. — Сигурно е бил луд.

— Не бихте ли искали малко кафе? — настоях аз.

— Не искам нищо. Сега съм добре, мистър...

— Карауей.

— Е, сега съм добре. Къде са сложили Джими?

Заведох го в гостната, където лежеше синът му, и го оставих там. Няколко малки момчета се бяха качили по стъпалата и гледаха във вестибюла; когато им казах кой е дошъл, те си отидоха неохотно.

След малко мистър Гетс отвори вратата и излезе с отворена уста, с леко зачервено лице и с очи, от които прокапваха отделни, случайни сълзи. Той беше стигнал възрастта, когато смъртта вече не предизвиква ужас и изненада, и като се огледа наоколо, сега за първи път, и видя височината и великолепието на вестибюла и големите стаи, които се

отваряха от него към други стаи, в скръбта му започна да се примесва благоговейна гордост. Помогнах му да се качи в една спалня горе; докато си сваляше сакото и жилетката, аз му казах, че всичко е отложено за след пристигането му.

— Не знаех какво ще искате вие, мистър Гетсби...

— Името ми е Гетс.

— ...мистър Гетс. Помислих си, че може да искате да занесете тялото на Запад.

Той поклати глава.

— Джими винаги предпочиташе Изтока. Той се издигна на Изток. Приятел ли бяхте на момчето ми?

— Бяхме близки приятели.

— Пред него се откриваше голямо бъдеще. Макар че беше млад, имаше голям ум.

Той докосна внушително главата си и аз кимнах.

— Ако беше живял, щеше да стане велик човек. Човек като Джеймс Дж. Хил. Щеше да помогне за изграждането на страната ни.

— Вярно е — казах неловко аз.

Той заопипва бродираната покривка, мъчейки се да я махне от леглото, и като легна тромаво, в миг заспа.

Същата вечер един явно изплашен човек се обади по телефона и поиска да знае кой съм, преди да каже името си.

— Тук е мистър Карауей — казах аз.

— О! — В гласа му прозвуча облекчение. — Тук е Клипспрингър.

Аз също почувствах облекчение, защото това, изглежда, обещаваще още един приятел на гроба на Гетсби. Не исках за погребението му да се съобщава във вестниците и да се привличат зяпачи, затова аз сам се обадох на няколко души. Трудно беше да ги намеря.

— Погребението е утре — казах аз. — Три часа, тук вкъщи. Бих желал да кажете на всеки, който би проявил интерес.

— О, да — прекъсна ме той бързо. — Разбира се, няма вероятност да видя някого, но ако видя...

Тонът му събуди у мен подозрение.

— Разбира се, вие ще дойдете.

— Е, то се знае, че ще се постарая. Обадох се, защото...

— Чакайте — прекъснах го аз. — Ще дойдете ли, или не?

— Вижте, работата е там — истината е, че съм на гости у едни хора тук в Гринич и те, тъй да се каже, очакват утре да бъда с тях, ще има пикник или нещо такова. Разбира се, ще направя всичко възможно да се освободя.

Възкликнах невъздържано: „Ами!“ — и той сигурно ме чу, защото продължи притеснено:

— Обадох се за едни обувки, които оставих там. Надявам се, че няма да е голямо неудобство, ако икономът ми ги изпрати. Виждате ли, те са за тенис и аз, тъй да се каже, съм безпомощен без тях. Адресът ми е чрез Б. Ф....

Не чух останалата част на името, защото затворих телефона.

След това почувствах някакъв срам за Гетсби — един господин, на когото телефонирах, намекна, че той си е получил онова, което заслужава. Това обаче беше моя грешка, защото той беше един от хората, които най-жлъчно се надсмиваха над Гетсби, придобили смелост от уискито на Гетсби, и аз в никакъв случай не трябваше да му се обаждам.

На сутринта в деня на погребението отидох в Ню Йорк да намеря Майер Улфсхайм; не ми беше възможно да вляза във връзка с него по друг начин. Вратата, която ми посочи момчето от асансьора, имаше надпис: „Свастика Холдинг Къмпани“ и отначало изглеждаше, че вътре няма никой. Но след като напразно извиках няколко пъти „ало“, зад една преграда избухна спор и от някаква вътрешна врата се появи прелестна еврейка, която ме изгледа с враждебни черни очи.

— Няма никой — каза тя. — Господин Улфсхайм е в Чикаго.

Първото очевидно не беше вярно, защото някой вътре засвири фалшиво с уста „Броеницата“.

— Моля, кажете, че Карауей иска да го види.

— Не мога да го доведа от Чикаго, не ви ли е ясно?

В този момент един глас, без съмнение гласът на Улфсхайм, извика от другата страна на вратата: „Стела!“

— Оставете името си на писалището — каза тя бързо. — Ще му го дам, когато се върне.

— Но аз знам, че е тук.

Тя направи крачка към мен и започна да плъзга с възмущение ръце нагоре и надолу по бедрата си.

— Вие, младите хора, мислите, че можете да влизате насила тук, когато ви скимне — скара се тя. — Това ни е дошло до гуша. Когато казвам, че е в Чикаго, значи, че е в Чикаго.

Споменах името на Гетсби.

— О! — Тя ме изгледа още веднъж. — Ако обичате — как се казвате?

Тя изчезна. В миг на вратата застана тържествено Улфсхайм, прострял напред и двете си ръце. Той ме издърпа в канцеларията си, като забеляза с подходящ почтителен тон, че за всички ни е настъпил тъжен момент, и ми предложи пура.

— Спомням си, когато го видях за първи път — каза той. — Млад майор, току-що уволнил се от армията, а цял покрит с медали, получени във войната. Беше толкова затруднен парично, че трябваше да носи униформата си, защото не можеше да си купи цивилни дрехи. Видях го за първи път в игралния дом на Уайнбренър на Четирийсет и трета улица, където беше дошъл да търси работа. Не беше хапвал нищо от един-два дена. „Елате да обядвате с мен“ — рекох аз. За половин час изяде храна за повече от четири долара.

— Вие ли му помогнахте да започне работа? — запитах аз.

— Помогнал съм му! Та аз го създадох.

— О!

— Издигнах го от нищо, направо от улицата. Веднага видях, че е хубав младеж, благороден на вид и когато ми каза, че е бил в Оксфорд, разбрах, че ще мога да го използвам добре. Уредих му да влезе в Американския легион и той си извоюва високо положение там. Веднага свърши работа на един мой клиент в Олбъни. Двамата бяхме неразделни във всичко — той вдигна два топчести пръста, — винаги заедно.

Интересно дали това сътрудничество е включвало и аферата с резултатите от междуцатските състезания по бейзбол, помислих си аз.

— Сега той е мъртъв — казах след малко аз. — Вие сте били най-добрият му приятел, затова знам, че ще искате да дойдете на погребението му днес следобед.

— Бих желал да дойда.

— Е добре, тогава елате.

Космите в ноздрите му потрепнаха леко и когато поклати глава, очите му се изпълниха със сълзи.

— Не мога — не мога да се забърквам в това — каза той.

— Няма нищо за забъркване. Сега всичко е свършено.

— Когато убият някого, никак не обичам да се забърквам по какъвто и да било начин. Стоя настрана. Когато бях млад, беше друго — ако някой мой приятел умреше по какъвто и да било начин, аз стоях с него до края. Можете да мислите, че е сантиментално, но така си беше — до самия край.

Видях, че поради някаква лична причина той бе твърдо решил да не идва, затова станах.

— Вие били ли сте в колеж? — запита внезапно.

За миг помислих, че ще подхвърли за някакви „делови контакти“, но той само кимна с глава и ми стисна ръката.

— Нека се научим да проявяваме приятелството си към един човек, когато е жив, а не когато е мъртъв — заяви той. — След това правилото ми е да не се меся повече.

Когато напуснах кантората му, небето бе потъмняло и аз се върнах в Уест Ег под ръмящия дъжд. След като се преоблякох, отидох в съседната къща и заварих мистър Гетс да се разхожда развълнуван напред-назад в салона. Гордостта, която изпитваше при мисълта за сина си и неговите богатства, постоянно се увеличаваше и сега той искаше да ми покаже нещо.

— Джими ми изпрати тази снимка. — Той извади портфейла си с треперещи пръсти. — Погледнете тук.

Беше снимка на къщата, попукана по краищата и изцапана от много пипане. Той ми сочеше ревностно всяка подробност.

— Вижте тук! — И след това търсеше да види възхищение в очите ми. Беше я показвал толкова често, че мисля, сега тя беше по-реална за него от самата къща.

— Джими ми я изпрати. Много хубава снимка. Излязла е много добре.

— Много добре. Напоследък виждали ли сте го?

— Той дойде да ме види преди две години и купи къщата, в която сега живея. Разбира се, ние бяхме съвсем обеднели, когато избяга от дома, но сега виждам, че е имал право. Знаел е, че пред себе си има голямо бъдеще. И откакто му потръгна, беше много щедър към мен.

Просто не му се искаше да прибере снимката; поддържа я още една минута пред очите ми. После скри портфейла и извади от джоба

си парцалив стар екземпляр от една книга, озаглавена „Хопалонг Касида“.

— Погледнете тук, чел е тази книга като момче. Това говори много.

Той я отвори отзад на корицата и я обърна към мен, за да мога да видя. На последния празен лист беше на писана с печатни букви думата „програма“ и датата 12 септември 1908 г. А отдолу:

Ставане от сън	8,00 ч.
Упражнения с гири и шведска стена	6,15 — 6,30 ч.
Изучаване електричество и др.	7,15— 8,15 ч.
Работа	8,30— 16,30 ч.
Бейзбол и лека атлетика	16,30— 17,00 ч.
Практикуване ораторско изкуство, добро държане и как да се придобие то	17,00— 18,00 ч.
Изучаване на необходимите изобретения	19,00— 21,00 ч.

ОБЩИ РЕШЕНИЯ

Да не си губя времето в Шафтърс и (нечетливо име)

Да не пуша, да не дъвча дъвка

Баня през ден

Да прочитам една поучителна книга или списание седмично

Да спестявам 5 долара (задраскано) 3 долара седмично

Да бъда по-добър към родителите си

— Тази книга ми попадна случайно — каза старият човек. — Това говори много, нали?

— Много говори.

— Джими не можеше да не напредне. Той винаги вземаше такива решения или нещо подобно. Забелязвате ли какво пише тук за развиване на ума му? В това отношение много го биваше. Веднъж ми рече, че ям като шопар, и аз го набих.

На стария човек не му се искаше да затвори книгата и той четеше високо всяка точка, а след това ме поглеждаше жадно. Мисля, че едва ли не очакваше да препиша списъка за свое собствено ползване.

Малко преди три часа лютеранският пастор пристигна от Флъшинг и аз започнах да поглеждам неволно от прозореца за други коли. Същото правеше и бащата на Гетсби. Но времето минаваше; слугите влязоха и застанаха в очакване в салона. Очите му замигаха неспокойно и той заговори разтревожено и несигурно за дъжда. Пасторът погледна няколко пъти часовника си, така че аз го отведох настрана и го помолих да почака половин час. Нямахме обаче никакъв смисъл. Никой не дойде.

Към пет часа процесията ни от три коли стигна в гробищата и спря в ситния дъжд край портата — най-напред една моторна погребална кола, ужасно черна и мокра, сетне мистър Гетс, пасторът и аз в лимузината и накрая четирима или петима слуги и пощенският раздавач от Уест Ег в многоместния автомобил на Гетсби, всички мокри до кости. Когато влязохме през портата в гробищата, чух да спира някаква кола, а после и звука от шляпането на нечии крака подир нас по прогизналата земя. Огледах се наоколо. Беше човекът с очила като очи на бухал, когото бях заварил да се удивлява от книгите на Гетсби в библиотеката една вечер три месеца преди това.

Оттогава не го бях виждал. Не знам как беше разбрал за погребението, нито дори как се казваше. Дъждът се стичаше по дебелиите стъкла на очилата му и той ги свали и ги избърса, за да види как отмахват брезентовото покривало от гроба на Гетсби.

Тогава се опитах да помисля за момент за Гетсби, но той вече беше твърде далеч и аз можех само да си спомня без възмущение, че Дейзи не беше изпратила ни вест, ни цвете. Чух смътно някой да

промълвява: „Блажени са мъртвите, върху които пада дъждът“, след което човекът с очи на бухал каза „амин“ със смел глас.

Забързахме безредно под дъжда към колите. Човекът с очи на бухал ме заговори до портата.

— Не можах да отида в дома му — забеляза той.

— И никой друг не можа.

— Вие се шегувате! — Той едва ли не подскочи от учудване. — Боже мой! Та те отиваха там със стотици.

Той свали очилата си и ги избърса отново, отвън и отвътре.

— Клетникът — каза.

Един от най-живите ми спомени е завръщането ми по Коледа на Запад — от основното училище, а по-късно от колежа. Онези, които отиваха по-далеч от Чикаго, обикновено се срещаха на старата мрачна гара „Юниън Стейшън“ в шест часа през декемврийската вечер с няколко приятели от Чикаго, вече обзети от весело празнично настроение, за да си вземат набързо сбогом. Спомням си кожените палта на девойките, завръщащи се от пансиона на мис Тази или Онази, бърбенето със замръзнал дъх, махането с ръка на някой стар познат, сверяването на поканите („Ще ходиш ли у семейство Ордуей? Херси? Шулц?“) и дългите зелени билети, стиснати здраво в облечените ни в ръкавици ръце. И най-после по коловоза край портата потъмнелите жълти вагони от линията Чикаго, Милуоки и Сейнт Пол, весели като самата Клаеда.

Когато влакът потегляше в зимната нощ и снегът, нашият сняг, се откриваше пред погледа ни и трепкаше по прозорците, а бледите светлини на малките гарички на Уисконсин пробягваха покрай нас, пронизваща буйна свежест изведнъж проникваше във въздуха. Ние го поемахме на дълбоки глътки, когато се връщахме от вечеря през студените коридори, и в продължение на един чудноват час бивахме изпълнени с неизразимо чувство за абсолютната ни тъждественост с този край, след което отново се стопявахме неразличими в него.

Това е моят Среден запад — не житото или прериите, нито затъntenите градчета на шведските заселници, а вълнуващите завръщания у дома с влаковете на младостта, уличните лампи, звънците на шейните в заскрежения мрак и сенките на венците от бодлива зеленика, които осветените прозорци хвърлят на снега. Аз съм

частица от всичко това, малко тъжен от спомена за тези дълги зими, малко самодоволен от факта, че съм израсъл в къщата Карауей в град, където от десетилетия жилищата все още носят името на семейството, което приютяват. Виждам сега, че това е повествование за Запада — та нали Том и Гетсби, Дейзи, Джордън и аз бяхме все западници и може би сме притежавали някой общ недостатък, който неизвестно защо ни е направил неприспособими към живота на Изток.

Дори когато Изтокът най-много ме е вълнувал, дори когато най-остро съм съзнавал превъзходството му над заспалите, разпрострени нашироко, раздути градове отвъд Охайо, с техните мъчителни провинциални условности, които не щадяха никого освен децата и съвсем старите — дори и тогава аз виждах в него нещо изопачено. Особено Уест Ег все още се явява в по-фантастичните ми сънища. Виждам го като нощна сцена, нарисувана от Ел Греко; сто къщи едновременно обикновени и гротескни, свили се под сърдито, ниско надвиснало небе и безжизнена луна. На предния план четирима мрачни мъже в официално облекло крачат по тротоара с носилка, на която лежи пияна жена в бяла вечерна рокля. По повесената ѝ отстрани ръка студено проблясват скъпоценности. Мъжете, сериозни, влизат в една къща — погрешната къща. Но никой не знае името на Жената и никой не се интересува.

След смъртта на Гетсби Изтокът ми се явяваше в такива мрачни краски, в образ тъй изкривен, че това, което виждаха очите ми, не можеше да го поправи. Затова, когато синият дим на сухи листа започна да се носи във въздуха и вятърът да сковава проснатите на възето мокри дрехи, аз реших да се върна у дома.

Имаше едно нещо, което трябваше да свърша, преди да си тръгна — нещо трудно и неприятно, с което може би беше по-добре да не се заемам. Но аз исках да оставя нещата в ред, а не просто да разчитам на услужливото и безразлично море да отнесе оставената от мен смет. Срецнах се с Джордън Бейкър и заговорих надълго и нашироко за онова, което ни се беше случило, и за онова, което беше станало с мен след това. Тя се бе отпуснала в една голямо кресло и слушаше съвсем неподвижна.

Беше в костюм за голф и си спомням, че ми изглеждаше като хубава илюстрация, с малко закачливо вдигната брадичка, косата ѝ с цвят на есенен лист, лицето със същата отсянка на кафяво като

ръкавицата без пръсти на коляното ѝ. Когато свърших, тя ми каза без коментари, че се е сгодила. Усъмних се в това, макар да имаше няколко души, за които би могла да се омъжи само с едно кимване на главата, обаче дадох вид на изненадан. Само за миг се запитах дали не правя грешка, но после отново премислих набързо всичко и станах да се сбогувам.

— Все пак ти наистина ме заряза — рече внезапно Джордън. — Заряза ме по телефона. Сега не давам пет пари за теб, но тогава това беше нещо ново за мен и известна време се чувствах малко замаяна.

Ръкувахме се.

— О, и спомняш ли си — добави тя — един наш разговор за каране на кола?

— Не, не съвсем.

— Ти каза, че един лош шофьор е в безопасност само докато не срещне друг лош шофьор, нали? Точно това ми се случи — срещнах друг лош шофьор. Искам да кажа, че постъпих невнимателно, като допуснах да си създам такава грешна представа за теб. Смятах, че ти си един доста честен, откровен човек. Мислех, че това е тайната ти гордост.

— Аз съм трийсетгодишен — рекох аз. — Прехвърлил съм с пет години възрастта, когато човек може да лъже сам себе си и да нарича това почтеност.

Тя не отговори. Ядосан, наполовина влюбен в нея и изпълнен с горчиво съжаление, аз си тръгнах.

Един следобед късно през октомври видях Том Бюканан. Той вървеше пред мене по Пето Авеню с бодрата си, войнствена походка, с ръце, малко отдалечени от тялото, сякаш да отблъсне всяко посегателство, като главата му се движеше рязко насам-натам, нагаждайки се към неспокойните му очи. Точно когато се позабавих, за да не го настигна, той се спря и загледа смръщено витрините на един бижутериен магазин. Изведнъж ме видя и се върна назад, протегнал ръка.

— Какво се е случило, Ник? Имаш ли нещо против да се ръкуваш с мене?

— Да. Ти знаеш какво мисля за тебе.

— Ти си луд, Ник — каза той бързо. — Съвсем си полудял. Просто не знам какво става с теб.

— Том — запитах го аз, — какво каза на Уилсън онзи следобед?

Той ме погледна втренчено, без да каже ни дума, и аз разбрах, че съм отгатнал правилно какво се беше случило през онези губещи се часове. Понечих да си тръгна, но той направи една крачка подир мен и ме сграбчи за ръката.

— Казах му истината — рече Том. — Той дойде на вратата, докато се готвехме да заминаваме, и когато поръчах да му кажат, че не сме вкъщи, той се опита да се качи насила горе. Беше достатъчно луд да ме убие, ако не му бях казал чия е била колата. През всичкото време, докато беше в къщата, ръката му стискаше револвера в джоба. — Тук той спря предизвикателно. — Какво от това... ако съм му... казал? Неизбежно беше на онзи да се случи нещо лошо. Той хвърляше прах в твоите очи, както и в Дейзините, обаче беше опасен човек. Прегазил Мъртъл, както ти би прегазил куче, и дори не спрял колата.

Не можех да му съобщя простото обстоятелство, че това не е вярно, затова замълчах.

— А ако мислиш, че не страдах и аз... виж какво, когато отидох да предам апартамента и видях онази проклета кутия с кучешки бисквити на бюфета, аз седнах и се разплаках като дете. Бога ми, ужасно беше...

Не можех да му простя, нито да го обичам, но видях, че онова, което беше направил, за него беше напълно оправдано. Във всичко станало имаше голяма небрежност и обърканост. Те бяха небрежни хора, Том и Дейзи — смазваха неща и живи създания и след това се оттегляха в богатството си или в голямата си небрежност, или изобщо в онова, което ги държеше заедно, и оставяха други да разчистват бъркотията, която те бяха направили.

Ръкувах се с него; беше глупаво да не го направя, защото внезапно почувствах, че сякаш говоря с дете. После той влезе в бижутерийния магазин и купи перлена огърлица — или може би само копчета за ръкавели, — отървал се завинаги от моята провинциална придирчивост.

Къщата на Гетсби беше все още празна, когато си тръгнах — тревата на моравата му беше израсла толкова високо, колкото и моята. Един от шофьорите на таксита в селцето не можеше да не закара

някого край входа, без да спре за минутка и да посочи къщата; може би той беше закарал Дейзи и Гетсби в Ист Ег през нощта на катастрофата и си беше съчинил своя собствена история за станалото. Аз не исках да я чуя и го избягнах, когато слязох от влака.

Прекарвах съботните вечери в Ню Йорк, защото така живо си спомнях онези пъстри, ослепителни негови празненства, че все още чувах как музиката и смехът се носят леко и безспирно из градината му, как колите сноват нагоре-надолу по алеята. Една вечер там чух истинска кола и видях фаровете ѝ да спират пред стъпалата на входа. Но не отидох да разузная. Може би това беше някой последен гостенин, който се е бил запилял някъде накрай света и не е знаел, че празненството е свършило.

Последната вечер, когато куфарът ми беше готов и колата ми беше продадена на бакалина, аз отидох и още веднъж хвърлих поглед на онова нелепо, огромно, зловещо подобие на къща. Върху белите стъпала ясно изпъкваше на лунната светлина една мръсна дума, написана от някое момче с парче тухла. Аз я изтрих, като търках силно с подметката на обувката. После се запътих надолу към морския бряг и се отпуснах на пясъка.

Повечето от големите крайбрежни заведения сега бяха затворени и не се виждаха почти никакви светлини освен неясното движещо се сияние на някакъв ферибот отвъд пролива. Когато луната се издигна по-високо, незначителните къщи започнаха да се стопяват, докато постепенно погледът ми долови стария остров, разцъфтял някога тук пред очите на холандските моряци — свежата зелена гръд на новия свят. Изчезналите му дървета, дърветата, които бяха направили място за къщата на Гетсби, някога бяха помагали с шепота си да се роди последната и най-голяма от всички човешки мечти; за едни бегъл магичен миг човек трябва да е стоял задъхан при вида на този континент, погълнат от естетичен унес, който той нито е разбирал, нито е желяел, изправен за последен път в историята пред нещо съизмеримо със способността му да се удивлява.

И докато седях там, в съзерцание на стария непознат сеят, аз си мислех за удивлението на Гетсби, когато за първи път е зърнал зелената светлина в края на Дейзиния док. Дълъг път е трябвало да измине до тази синкава морава и мечтата му трябва да е изглеждала така близка, че би било невъзможно да не я досегне. Той не е знаел, че

тя вече е била зад него, някъде далеч в неясната шир отвъд града, където тъмните полета на републиката се точат в нощния мрак.

Гетсби вярваше в зелената светлина, блаженото бъдеще, което година след година се отдалечава от нас. Днес то ни е избягнало — нищо, утре ще тичаме по-бързо, ще простираме ръце по-далеч... И едно прекрасно утро...

Тъй се борим с вълните, кораби срещу течението, непрестанно отнасяни назад в миналото.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.